

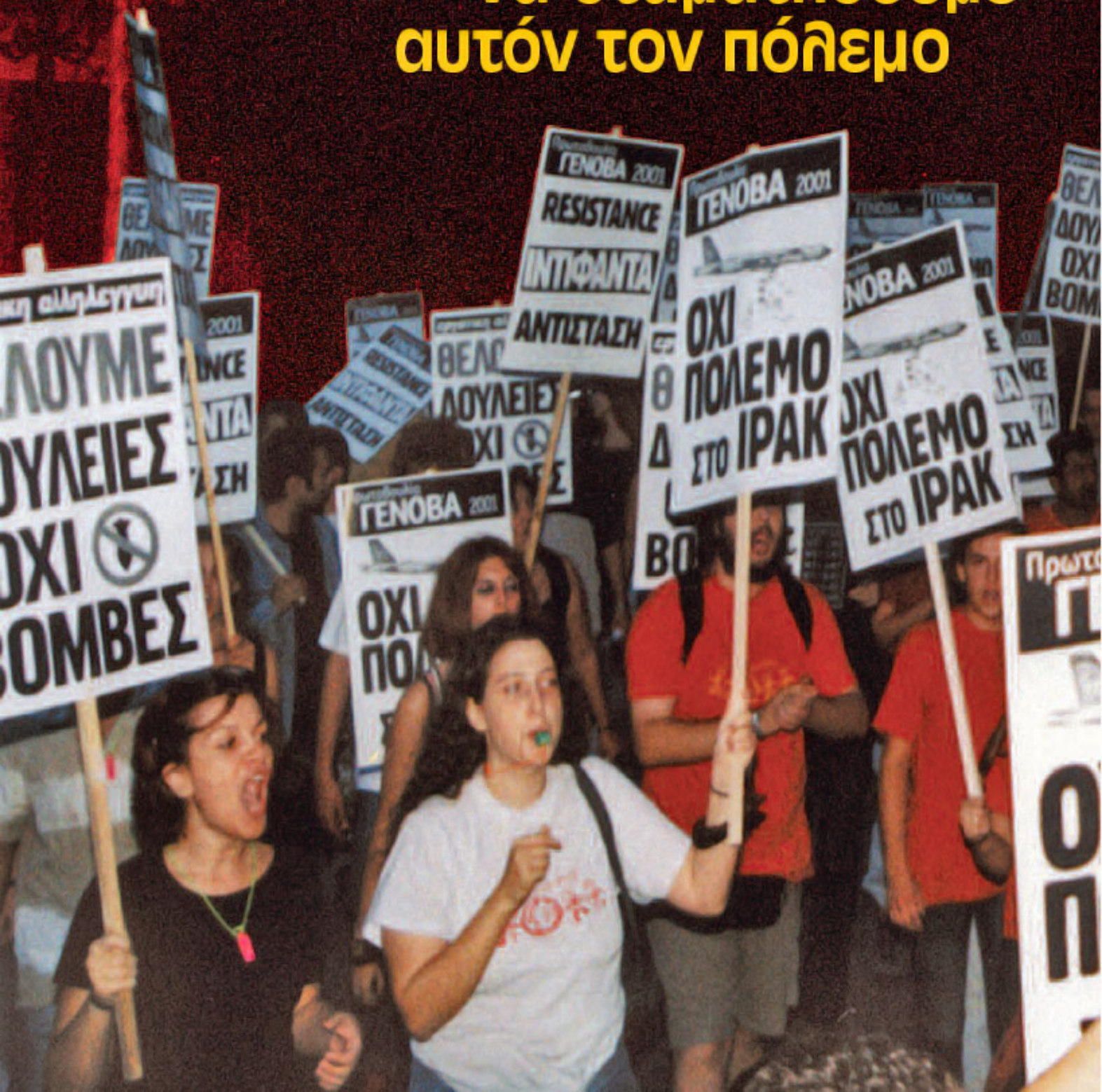
ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 44
ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ-ΟΚΤΩΒΡΗΣ 2002
ΤΙΜΗ 3 ευρώ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

**Μπορούμε
να σταματήσουμε
αυτόν τον πόλεμο**

Στην πρέσσα του πολέμου και της κρίσης

Τα μαύρα σύννεφα του πολέμου και της οικονομικής κρίσης σκιάζουν διπλά το φθινόπωρο του 2002.

Τα βομβαρδιστικά του Τζόρτζ Μπους χτυπούν ήδη τα ραντάρ στο αεροδρόμιο της Βασόρας καθώς τα αεροπλανοφόρα των ΗΠΑ συγκεντρώνονται ξανά στον Περσικό κόλπο και οι Μεγάλες Δυνάμεις του Συμβουλίου Ασφαλείας στον ΟΗΕ μοιράζουν και ξαναμοιράζουν τα συμβόλαια για τις πετρελαιοπηγές του Ιράκ.

Την ίδια ώρα, τα μεγαλύτερα χρηματιστήρια του κόσμου, από τη Ν. Υόρκη μέχρι το Τόκιο και από το Λονδίνο στο Παρίσι και τη Φρανκφούρτη, καταγράφουν τη ραγδαία επιδείνωση της οικονομικής κρίσης. Αν πρίν ένα χρόνο υπήρχε η δικαιολογία του σοκ της 11 Σεπτεμβρίου, φέτος το φθινόπωρο γίνεται φανερό ότι οι υπονομευτές της οικονομίας βρίσκονται στα Διοικητικά Συμβούλια της Enron, της World.com, της Vivendi, της ABB...

Αυτή η διπλή καταστροφική μανία απειλεί να αποσταθεροποιήσει την ειρήνη και τις δουλειές, συνολικά τις ζωές, εκατομμυρίων ανθρώπων.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα, η κυβέρνηση Σημίτη κινείται παριστάνοντας ότι δεν βλέπει και επαναλαμβάνει μονότονα ότι η «ισχυρή Ελλάδα» είναι θωρακισμένη απέναντι στους κινδύνους. Η αλήθεια είναι ότι τα «μέτρα θωράκισης» που προωθεί, φέρνουν καθημερινά πιο κοντά και τον πόλεμο και την

ύφεση.

Ο Γιάννος Παπαντωνίου προεδρεύει ήδη στις Συνόδους των υπουργών Αμυνας της ΕΕ, που αναζητούν τα ανταλλάγματα για τη στήριξη της πολεμικής εκστρατείας του Μπους. Διάλεξαν να συνεδριάσουν στην Κρήτη υπογραμμίζοντας έτσι το ρόλο του νησιού σαν αναντικατάστατη βάση υποστήριξης της αμερικανικής πολεμικής μηχανής. Ο Γιώργος Παπανδρέου μιλώντας στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ξεκαθάρισε το πολιτικό πλαίσιο: σ' αυτή την επιχείρηση πρέπει να πάνε «όλοι μαζί», με απλά λόγια είναι όλοι πρόθυμοι να γίνουν συνένοχοι, αρκεί ο Μπους να καταβάλει το αντίτιμο που ζητάει κάθε σύμμαχος. Και βέβαια ο Μιχάλης Χρυσοχοϊδης με την «άφογη συνεργασία» του με την αμερικανική πρεσβεία προσπαθεί να μετατρέψει την υπόθεση της «17 Νοέμβρη» σε ιδεολογικό άλλοθι για την ελληνική εμπλοκή στην «αντιτρομοκρατική εκστρατεία» του Μπους. Βήμα-βήμα, οι υπουργοί του Σημίτη μπαίνουν πιο βαθιά στο σφαγείο του ιμπεριαλιστικού πολέμου.

Στο οικονομικό μέτωπο, ενώ οι προβλέψεις για τους ρυθμούς ανάπτυξης αναθεωρούνται καθημερινά προς τα κάτω, το δίδυμο Χριστοδουλάκη - Τράπεζα της Ελλάδος επιμένει στην πολιτική της απελευθέρωσης των αγορών, με περισσότερες «διαρθρωτικές αλλαγές» δηλαδή ένα νέο τεράστιο γύρο

Το "Σοσιαλισμός από τα Κάτω" είναι το δίμηνο περιοδικό του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος

Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου

Ιδιοκτήτης: Εδόσεις Εργατική Δημοκρατία

Διακίνηση: Κώστας Πίττας,

Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο,

Αναξαγόρα 14Α, Ομόνοια, Τηλ. 010 52 47 584

Τιμή: 3 ευρώ, Συνδρομή έτους: 15 ευρώ

Για συνδρομές και γράμματα:

Περιοδικό "Σοσιαλισμός από τα Κάτω"

Τ.Θ. 8161 - 100 10 Αθήνα

Εκτύπωση: Γεωργιάδης Α.Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Στην πρέσσα
του πολέμου
και της κρίσης **3**

Φλωρεντία
-ενάντια στον πόλεμο
και το κεφάλαιο **4**

Μπορούμε
να σταματήσουμε
αυτόν τον πόλεμο **6**

Κρίση
-η «διπλή βουτιά» **11**

Λατινική Αμερική
-η ώρα της Βραζιλίας **14**

Ιδιωτικοποιήσεις
-ένας φαύλος κύκλος **17**

1922 **21**

Σοσιαλιστές και βία **24**

Από το Ρίο
στο Γιοχάνεσμπουργκ -
δέκα
καταστροφικά χρόνια **26**

Ντάνκαν Χάλας
-πηγή έμπνευσης
για τις επαναστατικές
παραδόσεις **28**

Βιβλιοκριτική **29**

Ντάνκαν Χάλας
«Ο Μαρξισμός του Τρότσκι»

Σπύρος Σακελλαρόπουλος
«Η Ελλάδα στη Μεταπολίτευση»

Ανδρέα Αποστολίδη
«Λοβοτομή»

ιδιωτικοποιήσεων. Επιμένει επίσης στην πολιτική της συγκράτησης μισθών και συντάξεων, με διαιώνιση της «σφικτής» εισοδηματικής πολιτικής. Αντί να «θωρακίζουν», ξηλώνουν τις δυνατότητες αντίστασης στην ύφεση.

Οι συνέπειες δεν περιορίζονται μόνο στα φαινόμενα της «αρνητικής φούσκας» στη Σοφοκλέους, δηλαδή στην ασυδοσία των κερδοσκοπών να βγάλουν κέρδη και από την πώση του χρηματιστηρίου. Το χειρότερο είναι οι απειλές που συσσωρεύονται για τις δουλιές χιλιάδων εργαζομένων, καθώς οι εφημερίδες μιλούν πια ανοικτά για τις «προβληματικές» επενδυτικές επιλογές του ιδιωτικοποιημένου ΟΤΕ και πολλών άλλων επιχειρήσεων που βάζουν σε κίνδυνο τις ίδιες τις μεγάλες τράπεζες. Η απελευθερωμένη ιδιωτική πρωτοβουλία φτάνει ξανά σ' ένα νέο κύμα υπερχρεωμένων προβληματικών επιχειρήσεων, που ήδη ψάχνουν διέξοδο στις ανατιμήσεις πιέζοντας τον πληθωρισμό προς τα πάνω. Είναι το άκρον άωτο της εθελουφλίας να νομίζει κανείς ότι αυτά τα προβλήματα θα λυθούν με «μποϊκοτάζ καταναλωτών» ή με ταμειακές μηχανές στις λαϊκές αγορές.

Το φώς μέσα σ' όλα αυτά τα απειλητικά σύννεφα έρχεται από την ανάπτυξη του αντιπολεμικού και του αντικαπιταλιστικού κινήματος στην Ευρώπη κι όχι μόνο. Οι επιθέσεις του πολέμου και της οικονομικής επιδείνωσης προκαλούν τις μεγαλύτερες αντιστάσεις εδώ και 30 χρόνια.

Στο Γιοχάνεσμπουργκ, η διαδήλωση έξω από τη Σύνοδο Κορυφής ήταν η μεγαλύτερη που είδε η Νότια Αφρική από τον καιρό του κινήματος κατά του Απαρτχάιντ. Στο κέντρο της κινητοποίησης ήταν το Φόρουμ κατά των Ιδιωτικοποιήσεων (ΑΡΦ), μια πρωτοβουλία που αντιμάχεται τις ιδιωτικοποιήσεις στην ύδρευση και στον ηλεκτρισμό και αναφέρεται ανοικτά στο κίνημα του Σιάτλ και της Γένοβας. Όπως έλεγε η κοινή ανακοίνωση των διοργανωτών της διαδήλωσης του Γιοχάνεσμπουργκ «ο άνεμος φυσάει ενάντια στην καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση».

Ακόμα πιο εντυπωσιακή ήταν η αντιπολεμική έκρηξη στο Λονδίνο στις 28 Σεπτέμβρη. Ο Μπλέρ, ο πιο στενός ευρωπαϊός συντάιρος του Μπους βρέθηκε αντιμέτωπος με μια κινητοποίηση που έκανε ακόμα και ελληνικές εφημερίδες να γράψουν στα πρωτοσέλιδά τους για «λαοθάλασσες κατά του πολέμου». Η δεύτερη λαοθάλασσα ήταν στη Ρώμη την ίδια μέρα, ενώ χάθηκε από τις εφημερίδες μια

διαδήλωση 100.000 στη Βυρπτό.

Η Ελλάδα δεν είναι έξω από αυτό το κύμα ελπιδοφόρας αντίστασης. Υπάρχουν δυνάμεις μέσα στην Αριστερά που προσπαθούν να αναδείξουν αυτή τη δυναμική και εδώ. Αυτό φάνηκε στις 7 Σεπτέμβρη στη Θεσσαλονίκη με το συλλαλητήριο τη μέρα της ομιλίας του Σημίτη, που ήταν το μεγαλύτερο έξω από τη ΔΕΘ εδώ και χρόνια. Φάνηκε επίσης με το αντιπολεμικό συλλαλητήριο στην Αθήνα στις 26 Σεπτέμβρη, που άνοιξε χρονικά το νέο γύρο των διαδηλώσεων κατά του πολέμου. Ήταν χειροπιαστά δείγματα ότι μπορούμε να χτίσουμε κι εδώ το αντιπολεμικό και το αντικαπιταλιστικό κίνημα σαν αντίπαλο δέος

στην «ισχυρή Ελλάδα» του πολέμου και των απολύσεων.

Το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα είναι βασική συνιστώσα αυτών των δυνάμεων της Αριστεράς. Στήριξε και στηρίζει τις προσπάθειες για το κίνημα της Γένοβας, για την αλληλεγγύη στην Ιταλία, για την αντιπολεμική κινητοποίηση. Για να οργανώσουμε την αντίσταση σε όλα τα μέτωπα, για να κάνουμε τις συνδέσεις ανάμεσά τους, για να μετατραπεί σε νικηφόρα δράση η πλειοψηφική διάθεση που υπάρχει μέσα στην εργατική τάξη και τη νεολαία ενάντια στον πόλεμο και στους βαρώνους της παγκοσμιοποίησης. Μια τέτοια Αριστερά χρειαζόμαστε αυτή την ώρα της κρίσης.

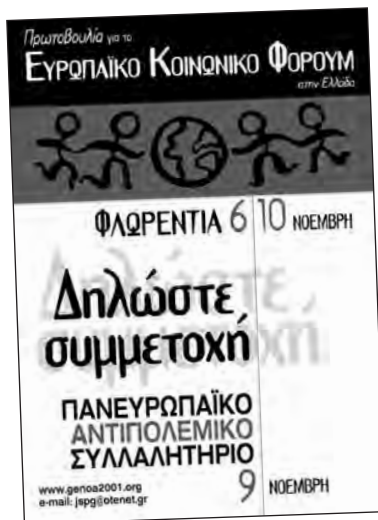
ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ενάντια στον πόλεμο και το κεφάλαιο

Η συνάντηση για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στη Φλωρεντία της Ιταλίας στις 6-10 Νοέμβρη, υπόσχεται να γίνει ένας νέος σταθμός για την ανάπτυξη του κινήματος σε όλη την Ευρώπη.

Το πρόγραμμα της συνάντησης ανοίγει με διαδήλωση υπέρ των προσφύγων και των μεταναστών την Τετάρτη 6 Νοέμβρη και κορυφώνεται το Σάββατο 9 Νοέμβρη με Πανερωπαϊκό αντιπολεμικό συλλαλητήριο. Την

Πέμπτη και την Παρασκευή, πρωί και βράδυ, και το Σάββατο το πρωί ετοιμάζονται συνδιασκέψεις πάνω στα πιο επείγοντα ζητήματα που έχουν ανοίξει σήμερα: οι νεοφιλελεύθερες επιθέσεις και η αντίσταση στις ιδιωτικοποιήσεις, ο πόλεμος και το αντιπολεμικό κίνημα, η απειλή για τα δημοκρατικά δικαιώματα από την ακροδεξιά και το ρατσισμό. Την Κυριακή το πρωί η συνάντηση θα κλείσει με μια συνέλευση του «κινήματος των κινημάτων» που θα συζητήσει τον προγραμματισμό με ορίζοντα τις κινητοποιήσεις ενάντια στη Σύνοδο Κορυφής των G8 στη Γαλλία το καλοκαίρι του 2003, συμπεριλαμβανοντας και την ΕΕ στη Θεσσαλονίκη τον Ιούνιο του 2003. Ενδιάμεσα τα μεσημέρια, οργανώνονται περίπου 150 «σεμινάρια», όπου θα υπάρχει η δυνατότητα να συνεχιστεί η συζήτηση στα επιμέρους θέματα με πρωτοβουλία κινήσεων και οργανώσεων που συμμετέχουν στην όλη προσπάθεια.

Το φάσμα των ομιλητών που θα εισηγηθούν τα θέματα των συζητήσεων είναι κι αυτό ενδεικτικό για τον πλούτο των ιδεών του κινήματος που συγκλίνει στη Φλωρεντία. Δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά σε μια συνάντηση όπου θα βρεθούν μαζί οι ακτιβιστές που πρωτοστάτησαν στις μεγάλες εκρήξεις των τελευταίων δύο χρόνων: της Πράγας τον Σεπτέμβρη του 2000, της Νίκαιας το Δεκέμβρη εκείνης της χρονιάς, του Γκέτεμποργκ τον

επόμενο Ιούνη, της Γένοβας τον Ιούλη 2001, Βρυξέλλες το Δεκέμβρη 2001. Βαρκελώνη φέτος το Μάρτη, της Πανεργατικής στη Ρώμη τον ίδιο μήνα, των αντιφασιστικών διαδηλώσεων του Παρισιού τον Απρίλη - Μάη, της Σεβίλλης το καλοκαίρι και του αντιπολεμικού σεισμού στο Λονδίνο στις 28 Σεπτέμβρη. Ποτέ άλλοτε δεν υπήρχε η ευκαιρία να συγκλίνουν οι εμπειρίες από τόσους πολλούς που κουβαλάνε τόσο πετυχημένες πρωτοβουλίες στην πλάτη τους.

Ανάμεσα στις κορυφαίες στιγμές που από τώρα μπορούμε να διακρίνουμε είναι σίγουρα η συζήτηση για το αντιπολεμικό κίνημα με συμμετοχή της Λίνσεϊ Τζέρμαν από το Λονδίνο και της Μαρίας Στύλλου από την Αθήνα, η συζήτηση για την προοπτική του αντικαπιταλισμού με την Σούζαν Τζόρτζ, τον Αλεξ Καλλίνικος, τον Κριστόφ Αγκιτόν, τον Βιτόριο Ανιολέτο και τον Πάνο Γκαργκάνα, η συζήτηση για την κοινωνική ανυπακοή με τον Λούκα Καζαρίνι, την Χάιντι Τζουλιάνι (μητέρα του δολοφονημένου στη Γένοβα Κάρλο) και τον Πέτρο Κωνσταντίνου ανάμεσα σε άλλους. Επίσης η συζήτηση για τη σχέση ανάμεσα στα κινήματα και στα κόμματα με εισηγητές τον Φάουστο Μπερτινότι της Κομμουνιστικής Επανάστασης, τον Βιτόριο Ανιολέτο από το Κοινωνικό Φόρουμ της Ιταλίας, τον Μπερνάρ Κασέν του ΑΤΤΑΚ, τον Ολιβιέ Μπεζανσενό, υποψήφιο της LCR στις προεδρικές εκλογές της Γαλλίας, και του Κρις Νάινιμ από το Globalise Resistance της Βρετανίας. Από ελληνική συμμετοχή υπάρχει επίσης η εισήγηση της Στέλλας Αλφιέρη για την υπεράσπιση των μεταναστών και του Κώστα Διάκου για την Ολυμπιάδα του 2004. Η Φωτεινή Σιάνου εισηγείται για τα προβλήματα των εργαζόμενων γυναικών και ο Κώστας Βεργόπουλος για τη Λατινική Αμερική. Και βέβαια η Διεθνής Σοσιαλιστική Τάση όπου συμμετέχουν το SWP από τη Βρετανία και το ΣΕΚ από την Ελλάδα ετοιμάζει μια σειρά εκδηλώσεις με βασική την επέτειο των 85 χρόνων από την Οκτωβριανή Επανάσταση στη Ρωσία.

Γεύση από Φλωρεντία στις συζητήσεις του Φεστιβάλ της Πρωτοβουλίας GENOBA

Φεστιβάλ Αντικαπιταλισμού και Αντίστασης, 27-29 Σεπτέμβρη

Η έκταση που έχει πάρει η επιτυχία των κινητοποιήσεων το προηγούμενο διάστημα έχει μεταφραστεί σε μεγαλύτερη διεύρυνση των συμμετοχών στη Φλωρεντία. Συνδικάτα που έχουν κρατηθεί σε απόσταση, π.χ στη Νίκαια πριν δύο χρόνια, τώρα στέλνουν αντιπροσωπείες. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που κάθε άλλο παρά κινηματικό προσανατολισμό είχαν στο παρελθόν, όπως η Διεθνής Αμνηστία και η Οξφαμ, δηλώνουν παρούσες.

Η διεύρυνση αυτή έχει ενθαρρύνει να εκδηλωθούν δεξιές απόψεις με επίκεντρο την ηγεσία του γαλλικού ΑΤΤΑΚ, όπου ο Μπερνάρ Κασέν της Μοντ Ντιπλωματίκ προωθεί το άνοιγμα προς τη σοσιαλδημοκρατία και την πίεση μέχρι αποκλεισμού των αριστερών κομμάτων και οργανώσεων. Είναι μια άποψη που βλέπει το ΕΚΦ σαν ομάδα πίεσης που θα αναγκάσει τις σοσιαλδημοκρατικές κυβερνήσεις να υιοθετήσουν συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις όπως το φόρο Τόμπιν και την ελάφρυνση των χρεών του Τρίτου Κόσμου.

Όμως στον αντίποδα λειτουργεί η δυναμική των ακτιβιστών που έχει ανεβάσει όχι μόνο τον όγκο αλλά και τον ριζοσπαστισμό των κινητοποιήσεων. Στη Βαρκελώνη 500.000 διαδηλωτές είχαν σαν σύνθημα «Οχι στην

Ευρώπη του Κεφάλαιου και του Πολέμου». Στην Ιταλία η δυναμική της Γένοβας συνδέθηκε με τις πανεργατικές ενάντια στις απολύσεις και με την αντιπολεμική διάθεση. Στη Σεβίλλη οι ιδέες του αντικαπιταλισμού έσμιξαν με την πανεργατική απεργία των εργατών της Ισπανίας. Η αντιπολεμική έκρηξη του Λονδίνου, βάζει τη σφραγίδα της στη συνάντηση της Φλωρεντίας.

Προφανώς όλα αυτά δεν λειτουργούν αυτόματα. Οι αντικαπιταλιστικές διαθέσεις, οι συνδέσεις και οι γενικεύσεις που γεννάει η σημερινή περίοδος χρειάζονται τις ιδέες, τις πρωτοβουλίες και την οργάνωση μιας Αριστεράς που βλέπει καθαρά αυτές τις δυνατότητες και τις ενθαρρύνει. Αυτό είναι το πιο κρίσιμο στοιχείο της Φλωρεντίας και υπάρχουν τα σημάδια ότι μπορούμε να αναδειξουμε έναν τέτοιο αριστερό πόλο. Το κάλεσμα για πανευρωπαϊκό αντιπολεμικό συλλαλητήριο στις 9 Νοέμβρη στη Φλωρεντία δεν ήταν από την αρχή στην ημερήσια διάταξη. Αναδείχτηκε χάρη στις πρωτοβουλίες και την κοινή δράση της κίνησης «Παγκοσμιοποιήστε την αντίσταση» και της Συμμαχίας «Σταματήστε τον πόλεμο» από τη Βρετανία μαζί με δυνάμεις από τα Κοινωνικά Φόρουμ στην Ιταλία με τη συμβολή και της Πρωτοβουλίας GENOBA 2001 από την Ελλάδα.

Στη Φλωρεντία έχουμε την ελπίδα να δούμε να γεννιέται ένα πανευρωπαϊκό ενιαίο μέτωπο ενάντια στον πόλεμο, τις ιδιωτικοποιήσεις και το ρατσισμό. Πλατύ και δυνατό χάρη στη συμμετοχή όλων των κινήσεων των ακτιβιστών, της αριστεράς και των συνδικάτων. Αλλά και ριζοσπαστικό, με τους ακτιβιστές να διατηρούν την πρωτοβουλία της δράσης όπως μέχρι σήμερα, χάρη στις δυνάμεις του αντικαπιταλισμού από όλη την Ευρώπη. Να ένας στόχος που αξίζει τον κόπο να επιδιώξουμε με όλες μας τις δυνάμεις.

Μπορούμε να σταματήσουμε αυτόν τον πόλεμο

Από την αντιπολεμική διαδήλωση στις 26 Σεπτεμβρη

Η επίθεση του Μπους στο Ιράκ
ξεσηκώνει θύελλα αντιδράσεων.

Η Μαρία Στύλλου εξηγεί
γιατί μπορούμε να χτίσουμε
ένα δυνατό αντιπολεμικό κίνημα

Ο Μπους ετοιμάζεται για έναν νέο πόλεμο που θα σκορπίσει φρίκη, θάνατο, δυστυχία στη Μέση Ανατολή. Ο προηγούμενος πόλεμος στο Ιράκ το 1991 σήμανε το θάνατο 100 χιλιάδων από τους βομβαρδισμούς και 500 χιλιάδων παιδιών που πέθαναν λόγω του εμπόργκο που επέβαλαν οι ΗΠΑ μέσα από τον ΟΗΕ.

Και στον προηγούμενο και σ' αυτόν τον πόλεμο η δικαιολογία είναι η ίδια: «ενάντια στη δικτατορία του Σαντάμ που διαθέτει πυρηνικό οπλοστάσιο και καταπατά τα δικαιώματα των Κούρδων».

Ο προηγούμενος πόλεμος στοίχισε τη ζωή χιλιάδων αμάχων, οι Κούρδοι στο Βόρειο Ιράκ ζούνε κάτω από τις χειρότερες συνθήκες φτώχειας και καταπίεσης και η εξέγερση των σιιτών του νότου καταστάληκε από το στρατό του Σαντάμ με την ανοχή των ΗΠΑ.

Δεν χρειάζεται να πάμε στον πόλεμο του '91 για να αποδείξουμε ότι ο νέος πόλεμος δεν γίνεται για τον έλεγχο των πυρηνικών και χημικών όπλων του Ιράκ. Αυτό το χαλί το τράβηξε κάτω από τα πόδια του Μπους η απόφαση του Σαντάμ να δεχτεί τους επιθεωρητές του ΟΗΕ. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ απαιτούσε να δεχτεί ο Σαντάμ το Σώμα των επιθεωρητών του ΟΗΕ που θα ελέγξει αν το Ιράκ διαθέτει πυρηνικά. Ο Μπους έλπιζε ότι ο Σαντάμ δεν θα το δεχόταν κι έτσι θα προχωρούσε στην επίθεση κατά του Ιράκ με κοινή

αποφαση και των υπόλοιπων. Τώρα οι ΗΠΑ πιέζουν για νέα απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, που στην πραγματικότητα ισοδυναμεί με κατοχή του Ιράκ. «Οι επιθεωρητές του ΟΗΕ θα πρέπει να συνοδεύονται με στρατιωτικές μονάδες και να επιθεωρήσουν και τους προεδρικούς χώρους του Σαντάμ». Στην πραγματικότητα, ο Μπους ζητάει από τον ΟΗΕ να επαναλάβει το ίδιο τηλεσίγραφο που είχαν στείλει οι ΗΠΑ στη Γιουγκοσλαβία πριν την επίθεση του 1999: «Η δεχόσαστε να κινούνται ελεύθερα τα στρατεύματά μας στο έδαφός σας ή σας βομβαρδίζουμε». Αυτές τις μέρες υπάρχει ένα τεράστιο πάρε-δώσε ανάμεσα σε ΗΠΑ και Ρωσία για να ψηφίσει τελικά ο Πούτιν το καινούριο ψήφισμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας, δηλαδή το τηλεσίγραφο. Το αίτημα της Ρωσίας είναι να κατοχυρωθεί το μερίδιο των ρωσικών πετρελαϊκών εταιριών στο Ιράκ, όποιες κι αν είναι οι εξελίξεις. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους Φαϊνάνσιαλ Τάιμς, ο Πούτιν ζητάει να εξασφαλιστεί ο έλεγχος της Λούκοϊλ γνωστής και από τη συνεργασία της με τον Λάτση για να αγοράσουν τα Ελληνικά Πετρέλαια πάνω σε μια από τις μεγαλύτερες πετρελαιοπηγές του Ιράκ.

Με ή χωρίς ΟΗΕ, ο Μπους είναι αποφασισμένος να προχωρήσει σ' αυτόν τον πόλεμο. Χωρίς ή με τον ΟΗΕ ο πόλεμος αυτός θα είναι το ίδιο καταστροφικός. Ο προηγούμενος πόλεμος του Κόλπου το 1991 είχε τη σύμφωνη απόφαση του ΟΗΕ.

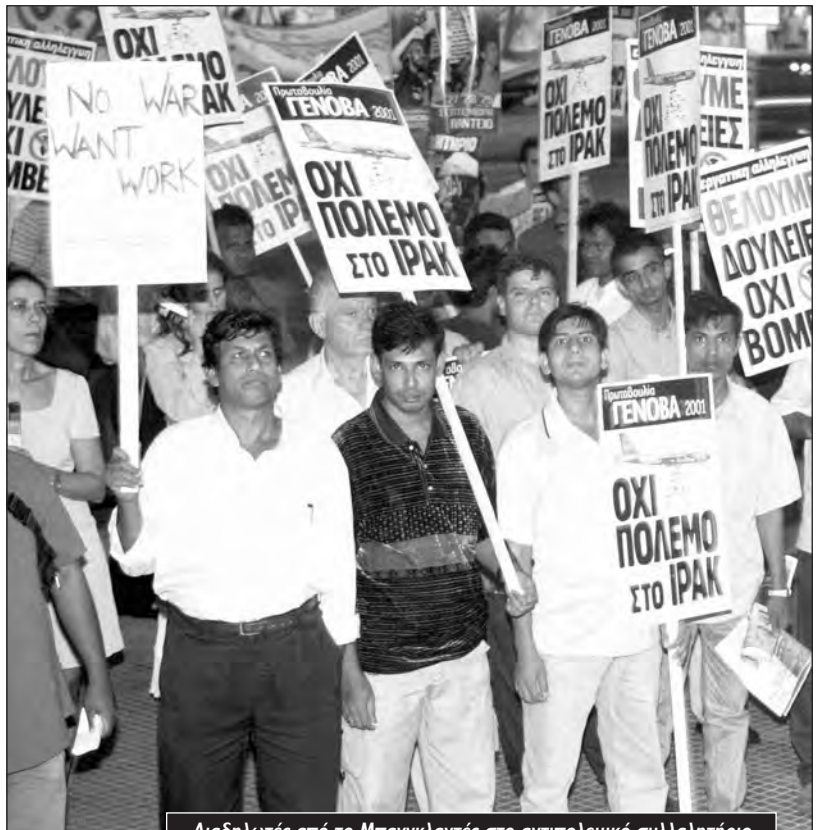
Γιατί η επίθεση;

Ο Σαντάμ ήταν το αγαπημένο παιδί των ΗΠΑ στη δεκαετία του '80. Τα όπλα «μαζικής καταστροφής» τα πούλησαν στο Ιράκ αμερικανικές επιχειρήσεις. Το 1982 ο Ρήγκαν έβγαλε το Ιράκ από τη λίστα των «τρομοκρατών» δίνοντας έτσι το πράσινο φως να αποκτήσει χημικά όπλα και πυραύλους. Ταυτόχρονα ξεκίνησε μια στενή συνεργασία των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ και του Ιράκ για τους κοινούς στόχους επίθεσης στην περιοχή. Κι αυτοί ήταν το Ιράν και οι Κούρδοι.

Η επανάσταση στο Ιράν το 1979, είχε στερήσει τις ΗΠΑ από έναν μεγάλο σύμμαχο, τον Σάχη της Περσίας. Το Ιράν μπήκε στη λίστα των ανεπιθύμητων και αυτό στάθηκε η αφορμή για να ξεκινήσει ο πόλεμος του Ιράκ ενάντια στο Ιράν. Το Ιράκ χρησιμοποίησε χημικά όπλα ενάντια στον στρατό του Ιράν από το 1982 με την ανοχή των ΗΠΑ. Στη σφαγή των Κούρδων στη Χαλάμπιε τον Μάρτη του 1988, ο ιρακινός στρατός χρησιμοποίησε χημικά αέρια με ελικόπτερα των ΗΠΑ.

Η στροφή 180 μοιρών της πολιτικής των ΗΠΑ απέναντι στο Ιράκ έγινε με αφορμή την επέμβαση του Ιράκ στο Κουβέιτ.

Τότε, είχαμε κάνει την εκτίμηση ότι αυτή η στροφή σηματοδοτούσε μια νέα περίοδο μέσα στο ιμπεριαλιστικό στρατόπεδο που δεν θα περιοριζόταν μόνο στο Ιράκ. Οι εξελίξεις της τελευταίας δεκαετίας επιβεβαιώνουν αυτή την εκτίμηση. Ο πόλεμος του Κόλπου το 1991, η επέμβαση του ΝΑΤΟ στη Βοσνία το

Διαδηλωτές από το Μπανγκλαντές στο αντιπολεμικό συλλαλητήριο

1995, ο βομβαρδισμός της Σερβίας το 1999, ο βομβαρδισμός του Αφγανιστάν το 2001 και τώρα ο νέος πόλεμος του Μπους, έχουν έναν κοινό στόχο. Τον έλεγχο των πετρελαίων και την εξασφάλιση του ρόλου των ΗΠΑ σαν μοναδική υπερδύναμη.

Η κατάρρευση της Ρωσίας σαν δεύτερης υπερδύναμης μετά το 1989, άνοιξε όλα τα περιθώρια για τις ΗΠΑ, να προχωρήσουν ανατολικά προς τα Βαλκάνια, προς χώρες του πρώην Συμφώνου της Βαρσοβίας, προς τις χώρες του Εύξεινου και της Κασπίας, προς την Κεντρική Ασία. Για πρώτη φορά οι ΗΠΑ αποκούσαν την ευκαιρία να απλωθούν στις πετρελαιοπηγές της Κασπίας και να έχουν τη δύναμη να ελέγξουν τους δρόμους που θα περνούσαν οι νέοι πετρελαιοαγωγοί. Γι' αυτό, το ποιος ελέγχει τα Βαλκάνια, ποιος ελέγχει το Αφγανιστάν και το Πακιστάν, τι συμφωνίες υπάρχουν με τις πρώην «σοβιετικές δημοκρατίες» του Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουζμπεκιστάν, Καζακιστάν ήταν αρκετά κρίσιμα.

Το βασικό για τις ΗΠΑ ήταν το να μην εμφανιστεί άλλη δύναμη που να διεκδικήσει μερίδιο από τις νέες ανακατατάξεις. Το 1992 ο Ντικ Τσένεϊ, τώρα αντιπρόεδρος του γιου Μπους και τότε υπουργός Αμυνας του πατέρα, είχε κάνει δηλώσεις ότι «ο πρώτος μας στόχος είναι να προλάβουμε την εμφάνιση ενός νέου ανταγωνιστή που θα απειλήσει τα συμφέροντά μας, όπως παλιότερα η Σοβιετική Ένωση. Η στρατηγική μας είναι να εμποδίσουμε την επανεμφάνιση ενός μελλοντικού ανταγωνιστή στο παγκόσμιο επίπεδο».

Πριν λίγες μέρες κυκλοφορήσε το σχέδιο «Εθνικής Στρατηγικής των ΗΠΑ» που ξεκινάει με την τοποθέτηση ότι «η δύναμη των ΗΠΑ είναι χωρίς προηγούμενο και χωρίς αμφισβήτηση σε παγκόσμιο επίπεδο... Η δύναμή μας θα πρέπει να μπορεί κάθε στιγμή να εμποδίσει την επανεμφάνιση οποιουδήποτε τολμήσει να ξεπεράσει ή

Χιλιάδες διαδήλωσαν στη Μαδρίτη στις 29 Σεπτεμβρίου ενάντια στον πόλεμο

να συγκριθεί με τη δύναμη των ΗΠΑ.» Αυτό το κείμενο είναι γραμμένο δέκα χρόνια αργότερα από το ίδιο επιτελείο του πατέρα Μπους.

Ποιους φοβάται ο Μπους;

Η απάντηση είναι ΟΛΟΥΣ. Τη Ρωσία, την Κίνα, τη Γερμανία, την ΕΕ... Οι ΗΠΑ μπορεί να είναι η μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη στον κόσμο, δεν είναι όμως η μεγάλη οικονομική δύναμη που ήταν μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Το ετήσιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Αμερικής είναι 8.511 δισεκατομμύρια δολάρια, μόλις λίγο μεγαλύτερο από αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που είναι 8.000 δισεκατομμύρια δολάρια. Η παραγωγικότητα στην αμερικάνικη

βιομηχανία είναι χαμηλότερη από της Γαλλίας και αυτό το καλύπτουν μόνο με την αύξηση των ωρών εργασίας. Ακόμα και οι αμερικανικές επενδύσεις σε άλλες χώρες είναι λιγότερες από τις Ευρωπαϊκές. Η δυνατότητα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού να εμφανίζεται σαν μοναδική υπερδύναμη στο διεθνές επίπεδο δεν στηρίζεται στην οικονομική, αλλά στη στρατιωτική της υπεροχή. Κι αυτή την υπεροχή χρειάζεται να την επιβεβαιώνει, όχι μόνο με ψυχρό, αλλά και με θερμό πόλεμο. Μπορεί αυτός ο πόλεμος να μη γίνεται ανάμεσα στις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις, όπως ο Πρώτος και ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, γιατί αυτό δεν θα άφηνε τίποτα ζωντανό πάνω στη γη. Όμως οι «περιφερειακοί πόλεμοι» έχουν ακριβώς τον ίδιο στόχο. Τη συγκράτηση των ανταγωνιστών από το να αμφισβητήσουν την κυριαρχία των ΗΠΑ.

Οι ΗΠΑ είναι πιο αδύναμες στην Ασία απ' ό,τι πριν 50 χρόνια. Μετά την Ιαπωνία και τις Τίγρεις της Ασίας, η Κίνα έχει αναδειχτεί σαν οικονομική δύναμη της περιοχής. Η Κίνα, όπως και η Ιαπωνία, στηρίζει τη βιομηχανία της στην εισαγωγή του πετρελαίου και γι' αυτό έχει τη δική της πολιτική και συμμαχίες για τους δρόμους του πετρελαίου. Συνεργάζεται με τη Ρωσία, για τα πετρέλαια της Κασπίας και με το Πακιστάν για τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής. Η δυνατότητα της Κίνας να έχει προσβάσεις στον Αραβική Θάλασσα ήταν πάντοτε πίσω από τις καλές σχέσεις με το Πακιστάν.

Η Γερμανία έτρεξε πρώτη να αναγνωρίσει την Κροατία το 1991, γιατί κατόρθωσε να διεισδύσει οικονομικά στη Γιουγκοσλαβία του Τίτο. Σήμερα η Γερμανία είναι βασικός εμπορικός εταίρος στο Ιράκ, το Ιράν και την Τουρκία.

Στη Σαουδική Αραβία, η Γερμανία με ποσοστό εισαγωγών 7% κατέχει την τέταρτη θέση πίσω από τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Αγγλία. Στο Ιράν, κατέχει με ποσοστό 11% όλων των εισαγωγών την πρώτη θέση, ενώ οι ΗΠΑ δεν εμφανίζονται καν στις 9 πρώτες θέσεις. Επίσης την πρώτη θέση -με ποσοστό 15% όλων των εισαγωγών- κατέχει η Γερμανία στην Τουρκία, τη βόρειο γείτονα του Ιράκ. Στη Συρία, με ποσοστό 7,8% όλων των εισαγωγών είναι ο εμπορικός εταίρος υπ' αριθμόν 2 μετά τη Γαλλία.

Κύριος εμπορικός εταίρος της Ιορδανίας με ποσοστό 15% όλων των εισαγωγών είναι το Ιράκ, ενώ η Γερμανία είναι ο υπ' αριθμόν 2 με ποσοστό 11,55%.

Το επιτελείο γύρω από τον Μπους, ο Τσένεϊ, ο Ράμσφελντ, ο Γούλφοβιτς, που είναι υπέρ της επέμβασης στο Ιράκ, υποστηρίζουν ότι έχει φτάσει η ώρα των μονομερών παραδειγματικών επεμβάσεων για να αναγκάσουν την Κίνα, τη Ρωσία, την Ευρώπη να υποχωρήσουν.

Η Ευρώπη, υποστηρίζουν, δεν έχει τη στρατιωτική δύναμη να λειτουργήσει ανεξάρτητα. Ο έλεγχος των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή, δεν σημαίνει μόνο έλεγχο του πετρελαίου από το οποίο εξαρτάται η ίδια, αλλά και πίεση προς την Ευρώπη και την Ιαπωνία, που η οικονομία τους εξαρτάται ακόμα περισσότερο από το πετρέλαιο της Μέσης Ανατολής.

Οι αντιδράσεις

Το νέο δόγμα Μπους έχει προκαλέσει τεράστιες αντιδράσεις. Τίποτα δεν θυμίζει τη Συμμαχία της 11ης Σεπτεμβρίου, πριν ένα χρόνο. Μέσα στις ΗΠΑ η κυρίαρχη τάξη, το Δημοκρατικό Κόμμα και οι Ρεπουμπλικάνοι έχουν μοιραστεί στα δύο. Δεν πρόκειται μόνο για τις διαφωνίες ανάμεσα στα δύο κόμματα. Γεράκια των Ρεπουμπλικάνων, όπως ο πρώην Σύμβουλος Ασφαλείας Σκδουκροφτ, έχουν εκφράσει δημόσια τις αμφιβολίες τους για την επίθεση στο Ιράκ. Ακόμα και ο βετεράνος πολεμοκάπηλος Χένρι Κίσιγκερ, μπήκε στη συζήτηση συμβουλευοντας την κυβέρνηση Μπους να προσέξει τη μεθόδευση της επίθεσης γιατί αν προχωρήσει άτσαλα και απομονωμένα διατρέχει τεράστιους κινδύνους.

Οι κυβερνήσεις της Μέσης Ανατολής, τα καλύτερα στηρίγματα των ΗΠΑ στην περιοχή στέλνουν μηνύματα να μην προχωρήσουν στην επέμβαση. Τα πράγματα έχουν αλλάξει και σε σχέση με τον προηγούμενο πόλεμο στον Κόλπο το 1991. Τότε το σύνολο των αραβικών κυβερνήσεων σε συμμαχία με το Ισραήλ στήριξαν τον πόλεμο.

Ο Σρέντερ έκανε το «όχι στον πόλεμο στο Ιράκ» κεντρικό σύνθημα της προεκλογικής του καμπάνιας. Η Γαλλία και η Κίνα απειλούν ότι δεν θα ψηφίσουν την πρόταση Μπους στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Καμιά κυβέρνηση δεν πείθεται από το επιχείρημα ότι ένας πόλεμος στο Ιράκ θα ανεβάσει τα χρηματιστήρια. Αν πέρσι η ύφεση στις ΗΠΑ μπορούσε να παρουσιάζεται σαν συνέπεια των Δίδυμων Πύργων, το επιχείρημα ότι τα χρηματιστήρια πέφτουν λόγω του πολέμου στο Ιράκ προκαλεί γέλια. Μπορεί η αβεβαιότητα για το τι θα συμβεί να επιταχύνει την ελεύθερη πτώση, η πραγματική όμως αιτία είναι ότι η οικονομία των ΗΠΑ μπαίνει σε νέα βουτιά, με απρόβλεπτα αποτελέσματα, όχι μόνο για την ίδια, αλλά για την παγκόσμια οικονομία. Μέσα σε τέτοιες συνθήκες, ένας νέος πόλεμος στη Μέση Ανατολή, που κανένας δεν μπορεί να προβλέψει τη διάρκειά του, είναι φυσικό να προκαλεί ρήξη στις κυρίαρχες τάξεις.

Το αντιπολεμικό κίνημα

Οι πρώτες κινητοποιήσεις ενάντια σ' αυτόν τον πόλεμο είναι πολύ εντυπωσιακές. 400 χιλιάδες διαδηλωτές στις 28 Σεπτέμβρη στο Λονδίνο, όλος αυτός ο κόσμος ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα της Συμμαχίας «Σταματήστε τον Πόλεμο» και ξεπέρασε κάθε προηγούμενη κινητοποίηση. Η προηγούμενη μεγαλύτερη αντιπολεμική διαδήλωση στο Λονδίνο ήταν το 1968 ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ.

Η αντιπολεμική έκρηξη στο Λονδίνο δεν ήταν η μόνη. Το χορό των αντιπολεμικών διαδηλώσεων άνοιξε η Αθήνα στις 26 Σεπτέμβρη με πάνω από 3.000 διαδηλωτές, σε κάλεσμα του ΕΚΑ και της Επιτροπής Αλληλεγγύης στον Παλαιστινιακό Λαό. Ακολούθησαν το Λονδίνο, η Ρώμη με 150.000, το Δουβλίνο, η Λευκωσία, η Μαδρίτη, το Κάιρο με 10.000, η Βυρηγός με 100.000. Οι κινητοποιήσεις θα συνεχιστούν τον Οκτώβρη με στόχο μια μεγάλη Πανευρωπαϊκή διαδήλωση στις 9 Νοέμβρη, στη Φλωρεντία.

Η διαφορά των κινητοποιήσεων τώρα, είναι ότι ξεκίνησαν πριν ξεκινήσει ο πόλεμος στο Ιράκ. Στο Βιετνάμ, η επέμβαση των ΗΠΑ κλιμακώθηκε το 1964, οι διαδηλώσεις ενάντια στον πόλεμο στο Βιετνάμ κλιμακώθηκαν 4 χρόνια αργότερα, το 1968.

Η διαφορά βρίσκεται στο ότι υπάρχουν σήμερα εκατοντάδες

χιλιάδες που αμφισβητούν αυτό το σύστημα και βρίσκονται στο κέντρο του αντιπολεμικού κινήματος.

Στη δεκαετία του '60 η πολιτικοποίηση της νέας γενιάς, προχωρούσε ταυτόχρονα με την εξέλιξη του πολέμου. Τότε για πρώτη φορά ανακαλύπταμε τη βαρβαρότητα των ιμπεριαλιστών και ταυτόχρονα τη δύναμή μας να αντισταθούμε.

Σήμερα τα πράγματα είναι διαφορετικά. Οι εμπειρίες πολέμων και αντιπολεμικών κινητοποιήσεων είναι απανωτές μέσα στη δεκαετία. Οι μάχες της εργατικής τάξης με τις νεοφιλελεύθερες επιλογές στις χώρες τους, το νέο κίνημα του Σιάτλ και της Γένοβα και οι μεγάλες διαδηλώσεις της Ανοιξης στη Μέση Ανατολή, δημιουργούν τις προϋποθέσεις για ένα αντιπολεμικό κίνημα μεγαλύτερο από του Βιετνάμ.

Στην Ελλάδα, η προσπάθεια που κάναμε για να οργανωθεί το συλλαλητήριο στις 26 Σεπτέμβρη ήταν αποκαλυπτική. Παρόλο που ούτε το ΚΚΕ, ούτε ο ΣΥΝ κινητοποιήθηκαν η ανταπόκριση του κόσμου ήταν τόσο μαζική ώστε να γίνει ένα μεγάλο συλλαλητήριο που κανένας δεν περίμενε. Και η συνέχεια βρίσκεται μπροστά μας και είναι η προοπτική να δημιουργηθεί μια Συμμαχία «Σταματήστε τον Πόλεμο» όπως και στη Βρετανία, που θα οργανώσει με όλους μαζί τις επόμενες κινητοποιήσεις.

Σ' αυτή την προοπτική έχουμε να μάθουμε πολλά από τις προηγούμενες εμπειρίες του αντιπολεμικού κινήματος.

Το πρώτο είναι η πολιτική μάχη γιατί δεν περιμένουμε τίποτα από τον ΟΗΕ. Ξεκινάμε με κεντρικό αίτημα «όχι επέμβαση στο Ιράκ». Δεν ζητάμε από τον ΟΗΕ να μεσολαβήσει. Ο ΟΗΕ είναι συνυπεύθυνος για τον προηγούμενο πόλεμο και για τα 500.000 παιδιά που έχουν πεθάνει από τον αποκλεισμό.

Η δύναμη που μπορεί να σταματήσει τον πόλεμο είναι στο πεζοδρόμιο και τους χώρους δουλειάς. Έχουμε το πρόσφατο παράδειγμα των σιδηροδρομικών στη Θεσσαλονίκη που εμπόδιαν τα τανκς του ΝΑΤΟ να μεταφερθούν με τα τρένα στη Γιουγκοσλαβία. Η προοπτική να απλωθεί αυτό το παράδειγμα και στους άλλους κλάδους έβαλε την πίεση στον Σημίτη να έχει αντιρρήσεις για χερσαία επέμβαση του ΝΑΤΟ το 1999.

Η Συμμαχία «Σταματήστε τον Πόλεμο» στη Βρετανία καλεί να γίνει η 31 Οκτώβρη μέρα κοινωνικής ανυπακοής, όπου θα σταματήσουν για λίγο τα σχολεία, οι εργατικοί χώροι, οι σχολές. Για να γίνει αυτό εδώ, δεν είναι θέμα μόνο καλέσματος, αλλά δύναμης του αντιπολεμικού κινήματος μέσα στους χώρους.

Οι αντιπολεμικές επιτροπές στα συνδικάτα, στις σχολές, στις γειτονίες, είναι η δύναμη για να βάλει σε εφαρμογή ένα τέτοιο κάλεσμα.

Η δύναμη του αντιπολεμικού κινήματος είναι να δένει τον πόλεμο με τις συγκεκριμένες μάχες που καθημερινά δίνουμε. Ολοί ξέρουμε ότι ο Χριστοδουλάκης ετοιμάζει τον επόμενο προϋπολογισμό με το ένα μάτι στον πόλεμο (γι' αυτό ονομάζεται προϋπολογισμός πολέμου) και με το άλλο στις πιέσεις των Τραπεζιτών για περισσότερες ιδιωτικοποιήσεις και μεγαλύτερη λιτότητα. Δεν αφήνουμε μόνο τον Χριστοδουλάκη να κάνει τις συνδέσεις, τις κάνουμε κι εμείς.

Αυτό σημαίνει ότι οι επαναστάτες, όχι μόνο βρίσκονται στο κέντρο του αντιπολεμικού κινήματος οργανώνοντας τις μεγαλύτερες διαδηλώσεις, αλλά ταυτόχρονα σπρώχνουν όλο αυτό το κίνημα στα αριστερά. Όχι μόνο ενάντια στον Μπους και τον Μπλερ, αλλά και ενάντια στην κυρίαρχη τάξη στην Ελλάδα που θέλει να βγει κερδισμένη απ' αυτόν τον πόλεμο, πατώντας πάνω μας.

Το εμπάργκο του θανάτου

Δυο εκθέσεις που έχουν γραφτεί το 1999 περιγράφουν με λεπτομέρειες τη δυστυχία που μαστίζει τους απλούς ανθρώπους στο Ιράκ την τελευταία δεκαετία. Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ συγκρότησε μια "ανθρωπιστική επιτροπή" για τη μελέτη των επιπτώσεων από το εμπάργκο, που έδωσε την έκθεσή της στις 30 Μάρτη του 1999. Να μια περιληψη των συμπερασμάτων αυτής της επιτροπής: "Σε έντονη αντίθεση με την επικρατούσα προ του 1990-91 κατάσταση, η παιδική θνησιμότητα στο Ιράκ σήμερα είναι από τις υψηλότερες στον κόσμο. Οι γεννήσεις βρεφών με ελλιπές βάρος είναι το 23% όλων των γεννήσεων, ένα στα τέσσερα παιδιά κάτω των 5 ετών υποφέρει από χρόνια υποσιτισμό. Μόλις το 41% του πληθυσμού έχει πρόσβαση σε καθαρό νερό, το 83% των σχολείων χρειάζονται σοβαρές επισκευές. Το σύστημα υγείας του Ιράκ σήμερα βρίσκεται σε άθλια κατάσταση. Ο ΟΗΕ έχει υπολογίσει ότι απαιτούνται 7 δισεκατομμύρια δολάρια ώστε ο τομέας παραγωγής ενέργειας να φτάσει ξανά -σε πανεθνικό επίπεδο- στην παραγωγική δυνατότητα του 1990".

Η δεύτερη έκθεση είναι της Γιούνισεφ, και δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 1999. "Οι πρώτες έρευνες μετά το 1991 γύρω από την παιδική και μητρική θνησιμότητα αποκαλύπτουν ότι στις πυκνοκατοικημένες περιοχές στο κέντρο και στο νότο της χώρας, τα παιδιά κάτω των πέντε ετών, πεθαίνουν με διπλάσιους ρυθμούς από ό,τι δέκα χρόνια πριν. Η Κάρολ Μπέλαμ, γενική διευθύντρια της Γιούνισεφ, δήλωσε ότι αυτά τα στοιχεία αποκαλύπτουν ότι μπροστά μας εκτυλίσσεται μια ανθρωπιστική κατάσταση

εκτάκτου ανάγκης.

Οι έρευνες αποκαλύπτουν ότι στο κέντρο και στο νότο του Ιράκ -όπου κατοικεί το 85% του πληθυσμού- η θνησιμότητα σε παιδιά κάτω των 5 ετών υπερδιπλασιάστηκε, από 56 θανάτους ανά 1.000 γεννήσεις (1984-89) σε 133 θανάτους ανά 1.000 γεννήσεις (1994-1999).

Παρόμοια, η βρεφική θνησιμότητα -δηλαδή των παιδιών που δεν έχουν συμπληρώσει τον ένα χρόνο ζωής- αυξήθηκε στο ίδιο χρονικό διάστημα από 47 ανά 1.000 γεννήσεις σε 108 ανά 1.000 γεννήσεις. Οι έρευνες επίσης δείχνουν ένα ποσοστό μητρικής θνησιμότητας στο κέντρο και στο νότο που φτάνει τους 294 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις στην περίοδο ανάμεσα στο 1989 και στο 1999.

Η κυρία Μπέλαμ επισήμανε, ότι αν στη δεκαετία του '90 συνεχιζόταν με τον ίδιο ρυθμό η μείωση της παιδικής θνησιμότητας που είχε παρατηρηθεί στο Ιράκ στη δεκαετία του '80, τότε θα υπήρχαν τουλάχιστον 500.000 λιγότεροι θάνατοι παιδιών κάτω των 5 χρονών μέσα στα οκτώ χρόνια από το 1991 μέχρι το 1998."

Ο Ντενις Χαλινταίη, πρώην συντονιστής του ΟΗΕ για την ανθρωπιστική βοήθεια στο Ιράκ, παραιτήθηκε απ' αυτή τη θέση διαμαρτυρούμενος για το καθεστώς των κυρώσεων και δήλωσε: "Εχουμε ξεκινήσει μια διαδικασία καταστροφής μιας ολόκληρης κοινωνίας. Είναι τόσο απλό. Είναι παράνομο και ανήτικο". Αν ο Μπους και ο Μπλερ ξεκινήσουν τον νέο πόλεμο, τότε αυτή η διαδικασία θα ολοκληρωθεί.

Κρίση- η «διπλή βουτιά»

*Τα χρηματιστήρια σε όλο τον κόσμο πέφτουν ξανά δραματικά, η πλαστή αισιοδοξία για «γρήγορη ανάκαμψη από το σοκ της 11 Σεπτεμβρη» δεν επιβίωσε μέχρι την πρώτη της επέτειο.
Ο Κρις Χάρμαν εξηγεί τα βαθύτερα αίτια της κρίσης.*

Μπορεί κανείς να χάσει ένα πολύτιμο αντικείμενο. Μπορεί κανείς να χάσει τη μνήμη του. Αλλά δεν είναι συχνό φαινόμενο να "χάσει" κανείς μια οικονομική κρίση. Κι όμως, αυτό συνέβη σε πολλούς γνωστούς οικονομικούς σχολιαστές πριν λίγους μήνες. Τώρα, ξασνακάλυψαν την κρίση, και μερικοί από αυτούς είναι απόλυτα τρομοκρατημένοι.

Λίγοι ήταν αυτοί που αμφέβαλαν για την πραγματικότητα της κρίσης αμέσως μετά τις 11 Σεπτεμβρη. Οι απολύσεις στις αερομεταφορές σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και στις αμερικάνικες εταιρίες αναψυχής ήταν πάρα πολύ εμφανείς. Για πολλά από τα ΜΜΕ, όλο το φταίξιμο για την κρίση έπεφτε στο σοκ της 11ης Σεπτεμβρη. Στην πραγματικότητα, τα σημάδια της κρίσης είχαν κάνει την εμφάνισή τους μήνες πριν. Το καλοκαίρι του 2001, ένας αμερικανός χρηματιστής δήλωνε στους δημοσιογράφους ότι η κατάσταση της οικονομίας στις ΗΠΑ μπορούσε να συνοψιστεί ως εξής: "Βοήθεια! Έπεσα και δεν μπορώ να σηκωθώ".

Τη βδομάδα πριν τις 11 Σεπτεμβρη οι Financial Times δημοσίευσαν μια σειρά από άρθρα για την τεράστια κρίση που αντιμετώπιζε ο παγκόσμιος τομέας τηλεπικοινωνιών, τονίζοντας ότι είχαν ξοδευτεί 1000 δισ. στερλίνες σε μη κερδοφόρες επενδύσεις. Εκείνο το σαββατοκύριακο ένας επιφανής επιχειρηματίας είπε στο κοινό του σε ένα οικονομικό φόρουμ 'μίνι Νταβός' που γινόταν στις ιταλικές λίμνες, "Όλοι είμαστε στα σκοτάδια. Κανείς δεν γνωρίζει τι πρόκειται να συμβεί βραχυπρόθεσμα. Οι επιχειρηματίες προσπαθούν να φουσκώσουν την αξία των μετοχών τους και οι πολιτικοί να φουσκώσουν τις προοπτικές ανάπτυξης. Στην πραγματικότητα κανείς δεν έχει την παραμικρή ιδέα για το τι θα γίνει". Παρόλ' αυτά η 11η Σεπτεμβρη σύντομα μετατράπηκε από τα ΜΜΕ σε εξήγηση της κρίσης. Οι εταιρίες κατάφεραν να κόψουν θέσεις εργασίας, να χτυπήσουν τους μισθούς και τις συνθήκες εργασίας, ρίχνοντας όλο το φταίξιμο στην Αλ Κάλιντα.

Αλλά μέσα σε πέντε μήνες αποφάσισαν ότι είχαν κάνει λάθος: η κρίση ήταν "ανύπαρκτη". Την 1η Μάρτη 2002 το πρωτοσέλιδο των Financial Times διακήρυξε ότι "Η ύφεση στις ΗΠΑ ίσως τελείωσε πριν καν αρχίσει".

"Η αμερικανική οικονομία αναπτύχθηκε πολύ πιο εντυπωσιακά τους τρεις τελευταίους μήνες του 2001 απ' ό,τι είχε αρχικά υπολογιστεί. Αυτό δείχνει ότι η ύφεση της περασμένης χρονιάς μάλλον τελείωσε πριν αρχίσει", εγραφαν οι Financial Times. Τα χρηματιστήρια είχαν ανέβει και οι υποστηρικτές του καπιταλισμού νόμισαν ότι μπορούσαν να χαρούν, ενώ ακόμη η ανεργία συνέχιζε να ανεβαίνει.

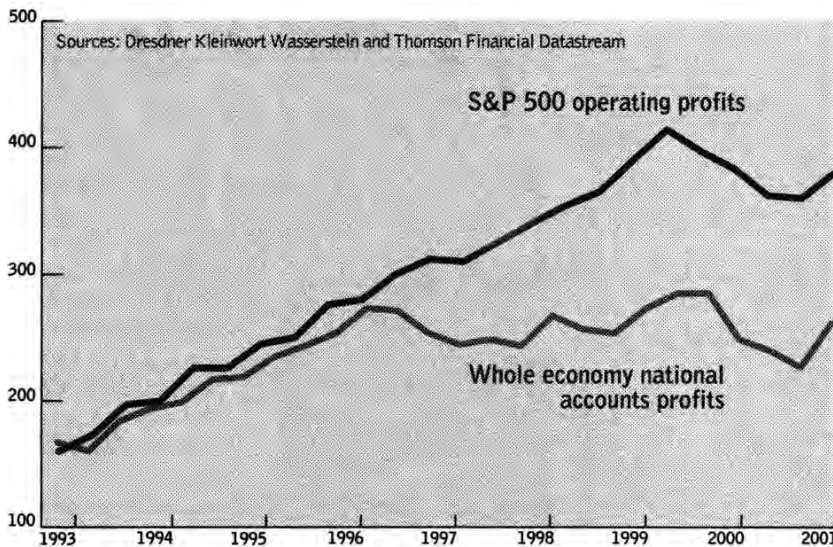
Το πανηγύρι δεν κράτησε ούτε τρεις μήνες. Τον Ιούλη τα

χρηματιστήρια ξαναέπεφταν. Η κατάρρευση της Ενρον, η οποία θεωρήθηκε περιστασιακή όταν συνέβη στο τέλος του 2001, είχε συνέχεια με την κατάρρευση της WorldCom και με προβλήματα σε μια σειρά άλλες γιγάντιες αμερικανικές εταιρίες. Στις αρχές Αυγούστου, αμερικανοί στατιστικοί ανακάλυψαν ότι, η κρίση -μακριά από το να έχει τελειώσει- είχε συμπληρώσει εννιά μήνες. Και δεν έφτανε αυτό, τα στοιχεία της παραγωγικότητας του τελευταίου χρόνου αποκαλύφθηκε ότι ήταν πολύ φουσκωμένα. Η πολυδιαφημισμένη "ανάκαμψη", αποδείχτηκε ότι δεν ήταν τίποτα άλλο από προϊόν μιας σύντομης ανόδου της κατανάλωσης, που βασίστηκε από τη μια στις φοροαπαλλαγές του Μπους και από την άλλη σε μια ακόμα αύξηση των προσωπικών δανείων, τα οποία βρίσκονταν ήδη σε επίπεδα ρεκόρ.

Τώρα όλοι μιλάνε για μια "διπλή βουτιά" ή ύφεση "σχήματος W". Εννοούν μια πώση στην παραγωγή, ακολουθούμενη από μια σύντομη ανάκαμψη βασισμένη στα καταναλωτικά δάνεια και μετά μια ακόμα μεγαλύτερη βουτιά. Ακόμα κι έτσι, γίνονται ακόμη προσπάθειες να υποτιμηθεί η βαρύτητα αυτών που συμβαίνουν και να τα ρίξουν όλα σε τυχαίους παράγοντες. Το περασμένο φθινόπωρο ο "τυχαίος" παράγοντας ήταν υποτίθεται η 11η Σεπτεμβρη. Αυτό το καλοκαίρι ήταν απλά κάποιες λίγες υποθέσεις επιχειρηματικής απάτης που πήραν μεγάλη δημοσιότητα -γι' αυτό ο Τζορτζ Μπους πιστεύει ότι μπορεί να "επαναφέρει την αξιοπιστία" απειλώντας με κυρώσεις μερικά αφεντικά των εταιριών που έκαναν απάτες.

Στην πραγματικότητα οι ρίζες της κρίσης είναι πολύ βαθύτερες, όπως έχω προσπαθήσει να δείξω σε περασμένα άρθρα μου σ' αυτό το περιοδικό και στο International Socialism. Μέσα στη δεκαετία του '90, ο αμερικανικός καπιταλισμός δεν κατάφερε μόνο να ξεπεράσει την ύφεση των αρχών της δεκαετίας. Κατάφερε να επανακτήσει την παγκόσμια οικονομική του δύναμη. Ενώ στην αρχή της δεκαετίας οι μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου και οι εταιρίες νέων τεχνολογιών ήταν γιαιπωνέζικες, στο τέλος της ήταν αμερικανικές.

Η Microsoft έγινε συνώνυμη με το λογισμικό των προσωπικών υπολογιστών. Η IBM ανέκαμψε από τα κακά χάλια στα οποία έδειχνε ότι κατευθυνόταν. Η General Motors και η Ford κατάφεραν να ξανακαθιερώσουν την υπεροχή τους έναντι της Τογιάτα και της Νισάν (η οποία τελικά κατέληξε στα χέρια της γαλλικής εταιρίας Ρενό). Η συγχώνευση της Μπόινγκ και της ΜακΝτόνελ Ντάγκλας σφράγισε την αμερικανική κυριαρχία στην παραγωγή πολιτικών και στρατιωτικών

Η απόκλιση ανάμεσα στα στοιχεία που έδιναν οι επιχειρήσεις (η επάνω γραμμή) και στα πραγματικά κέρδη (κάτω) άρχισε να μεγαλώνει δραματικά μετά την οικονομική κρίση στην Ασία

αεροσκαφών. Η παραγωγή στις ΗΠΑ ανέβηκε περίπου κατά το ένα τρίτο μέσα σε μια περίοδο 8 ετών, ενώ στην Ιαπωνία είχε βαλτώσει και στη Γερμανία προχωρούσε με ρυθμό χελώνας. Η ισχύς των ΗΠΑ ήταν ακόμη πολύ πίσω από ό,τι ήταν τη δεκαετία του '40 και του '50. Αλλά ήταν σχεδόν μεγαλύτερη από τη δεκαετία του '70 και του '80, όταν τις φόβιζε ο στρατιωτικός ανταγωνισμός των Σοβιετικών και ο οικονομικός ανταγωνισμός των Γαπωνέζων.

Η ανανεωμένη δύναμη της Αμερικής βασίστηκε σε μια ριζική αναδιάρθρωση της βιομηχανίας και σε νέες επενδύσεις που με τη σειρά τους βασίστηκαν στις επιθέσεις στους αμερικανούς εργάτες, που τους έκαναν να δουλεύουν περισσότερο και σκληρότερα για λιγότερα χρήματα. Οι πραγματικοί μισθοί το 1998 ήταν χαμηλότεροι από ότι ήταν 25 χρόνια πριν, παρότι υπήρξε αύξηση του ετήσιου χρόνου εργασίας κατά 160 ώρες στους άντρες και κατά 200 ώρες στις γυναίκες. Αυτό επέτρεψε στα ποσοστά κέρδους να ανακάμψουν κάπως από τα βάρη που είχαν πέσει την περίοδο των προηγούμενων δύο δεκαετιών. Οι καπιταλιστές που επενδύανε νόμιζαν ότι ο πλούτος τους θα συνέχιζε να διευρύνεται σε εκθετικό ίσως βαθμό για πάντα. Αυτή η πεποίθηση εκτόξευε τις τιμές των μετοχών, ενθαρρύνοντας ένα κύμα δανεισμού στους καταναλωτές που είχαν ένα σχετικά καλό οικονομικό επίπεδο -και επίσης ενθάρρυνε τις τράπεζες και τις χρηματιστικές εταιρίες να δανείζουν ακόμη και σε εκείνους που δεν είχαν και τόσο καλό επίπεδο.

Εντυπωσιασμένοι από την έκρηξη, οι πλούσιοι των αργά αναπτυσσόμενων ευρωπαϊκών χωρών και των βαλτωμένων οικονομιών του υπόλοιπου κόσμου, ιδιαίτερα της Ιαπωνίας, μετέφεραν τεράστια ποσά στις ΗΠΑ. Στο τέλος της δεκαετίας του '90 περισσότερο από 5% της ιδιωτικής κατανάλωσης στις ΗΠΑ βασιζόταν σε εξωτερικό δανεισμό.

Αυτή η κατάσταση δεν μπορούσε να συνεχιστεί για πάντα. Παρ' όλη την αυξημένη εκμετάλλευση των αμερικανών εργατών, τα ποσοστά κέρδους δεν έφτασαν ψηλότερα από ό,τι ήταν το 1973 δηλαδή σε ένα επίπεδο που και τότε κατέληξε σε κρίση. Με βάση αυτή την εικόνα, οι διακυμάνσεις του συστήματος οδηγούσαν σε μια νέα ύφεση το 1998 ή το 1999 το αργότερα. Στην πραγματικότητα, η ασιατική κρίση του 1998 παραλίγο να γκρεμίσει ολόκληρο τον πύργο από τραπουλόχαρτα. Η κατάρρευση της πελώριας εταιρίας "χρηματιστηριακών παραγώγων" Long Term Capital Management απείλησε για λίγο ολόκληρη την οικονομία των ΗΠΑ. Αλλά τα έκτακτα μέτρα διάσωσης της LTCM από τον

επικεφαλής της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ, τον Άλαν Γκρίνσπαν, συνοδευμένες από μια μείωση στα επιτόκια, έμοιαζαν να εξαφανίζουν δια μαγείας την κρίση. Οι εταιρίες συνέχισαν να λειτουργούν όπως και πριν, αλλά σε ακόμη μεγαλύτερη κλίμακα. Η αγορά των παραγώγων διπλασιάστηκε σε μέγεθος στα τέσσερα χρόνια μετά την κρίση του '98 που ανέδειξε πόσο σαθρά είναι τα θεμέλιά της. Η πλειοψηφία των "ορθόδοξων" οικονομολόγων συντάχτηκε σε έναν παίδινα επευφημίας για το "νέο οικονομικό παράδειγμα", το οποίο, ισχυρίζονταν, είχε εξαφανίσει τις κρίσεις για πάντα.

Οι μαρξιστές που μιλούσαν για την κρισιακή φύση του συστήματος αντιμετώπιζονταν με ειρωνία, ενώ η μικρή μειοψηφία των "ορθόδοξων" οικονομολόγων που αμφισβητούσαν αυτό που συνέβαινε αγνοήθηκαν. Γνωρίζουμε πόσο ρηχοί ήταν όλοι οι ισχυρισμοί για τη "νέα οικονομία". Η

συνέχιση της οικονομικής άνηθης εξαρτιόταν από την ικανότητα των εταιριών να ισχυρίζονται ότι έχουν τεράστια κέρδη, με γνώμονα ότι η αύξηση της τιμής των μετοχών τους θα απέτρεπε οποιονδήποτε ήθελε να εξετάσει τι συμβαίνει. Και δεν πρόκειται για την περίπτωση ενός δύο άπληστων καπιταλιστών που κρατούσαν ψεύτικα βιβλία. Ήταν μια ολόκληρη τάξη που υπερέβαλε για τα κέρδη της και ύστερα ερχόταν να πιστέψει τις ίδιες της τις υπερβολές.

Ο Μπομπ Μπαρμπέρα από την τράπεζα επενδύσεων Hoenig σύγκρινε πέρυσι τα λειτουργικά κέρδη που ισχυρίστηκαν ότι είχαν οι 500 εταιρίες του δείκτη S&P με τα ποσοστά κέρδους που καταγράφηκαν στους εθνικούς λογαριασμούς των ΗΠΑ. Βρήκε ότι ενώ τα στοιχεία των εταιριών έδειχναν τα κέρδη να τριπλασιάζονται μέσα στη δεκαετία του '90, οι εθνικοί λογαριασμοί έδειχναν ότι στην πραγματικότητα ούτε καν διπλασιάστηκαν. Το διπλανό γράφημα του Economist δείχνει το βαθμό της διαφοροποίησης ανάμεσα στα στοιχεία των δύο πηγών. Δύο πράγματα ξεχωρίζουν. Οτι τα δηλωμένα ποσοστά κέρδους, τον περασμένο χρόνο έφτασαν να βρίσκονται κατά ένα 50% πάνω από τα πραγματικά κέρδη. Και ότι το χάσμα άνοιξε κατά τη διάρκεια της ασιατικής κρίσης. Με άλλα λόγια, η ικανότητα της αμερικανικής οικονομίας να αποφυγει τον άμεσο αντίκτυπο της ασιατικής κρίσης δεν ήταν αποτέλεσμα κάποιων μαγικών ικανοτήτων του Γκρίνσπαν, αλλά μάλλον της ικανότητας των εταιριών να ξεγέλανε τους εαυτούς τους και σχεδόν όλους τους άλλους, αυταπατόμενες ότι τα καταφέρνουν καλύτερα από όλους τους άλλους. Μέσα από αυτή την αυταπάτη προέκυψε η συζήτηση για τη "νέα οικονομία", η ευφορία για το υποτιθέμενο άλμα στην παραγωγικότητα, το τεράστιο φούσκωμα στις τιμές των μετοχών και τα τεράστια επίπεδα επενδύσεων, στους τομείς της νέας τεχνολογίας όπως οι τηλεπικοινωνίες κυρίως, αλλά όχι μόνο.

Η αμερικανική οικονομική άνηθη μπόρεσε να συνεχίσει για τρία ακόμη χρόνια μετά την ασιατική κρίση επειδή ο φαντασιακός κόσμος των χρηματιστηριακών αγορών και τα χρηματικά κέρδη είχαν διώξει από τα μάτια όλων το τι συνέβαινε στον πραγματικό κόσμο της παραγωγής και της εκμετάλλευσης. Ήταν σαν κάποιος που πετάει με ανεμόπτερο, και παρασύρεται ψηλά από ρεύματα θερμού αέρα, να πιστεύει ότι μπορεί να αγνοεί τη βαρύτητα για πάντα. Γι' αυτό οι αποκαλύψεις για την Enron, την WorldCom και τις υπόλοιπες εταιρίες δεν ήταν απλά ζήτημα απάτης.

Ήταν αποτέλεσμα της προσγειώσης ολόκληρης της αμερικανικής οικονομίας με πολύ καταστροφικό τρόπο. Το πιο άμεσο αποτέλεσμα ήταν το γκρέμισμα της μακροχρόνιας αυτοπεποίθησης των εταιριών ότι μπορούν να βγάλουν κερδή από καινούριες επενδύσεις.

Η εξέλιξη αυτή δημιουργεί πελώρια πρόσθετα προβλήματα. Υπάρχουν μόνο τέσσερις τρόποι που μια εταιρία σε μια καπιταλιστική οικονομία μπορεί να πουλήσει τα αγαθά που παράγει -σε άλλους καπιταλιστές για επενδύσεις, σε ιδιώτες για κατανάλωση, στο κράτος για δημόσιες επενδύσεις, σε αγοραστές στο εξωτερικό ως εξαγωγές. Η κατάρρευση των επενδύσεων αποδυνάμωσε δραστικά αυτές τις διεξόδους για τα αγαθά. Και οι εξαγωγές δεν μπορούν να αυξηθούν σε μια περίοδο όπου ο υπόλοιπος κόσμος είτε βρίσκεται σε στασιμότητα ή σε ύφεση.

Αυτό δίνει ξεχωριστή βαρύτητα στο τι συμβαίνει στην ατομική κατανάλωση και στις δημόσιες δαπάνες. Από εκεί προκύπτει ο κεντρικός ρόλος που έπαιξαν οι καταναλωτικές δαπάνες και η υπερχρέωση των νοικοκυριών για την υποτιθέμενη "ανάκαμψη" των τριών πρώτων μηνών του χρόνου. Αλλά η άνοδος της ανεργίας και η κατάρρευση των τιμών των μετοχών στο ένα τρίτο από ό,τι ήταν πριν δύο χρόνια, αναγκαστικά οδηγεί σε μειωμένες καταναλωτικές δαπάνες (τα μισά αμερικανικά νοικοκυριά έχουν ανόητα εμπιστευτεί τουλάχιστον κάποιες από τις οικονομίες τους στο χρηματιστήριο).

Οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν την περίοδο μετά τις 11 Σεπτεμβρίου, με τις στρατιωτικές δαπάνες του Μπους να διογκώνονται εντυπωσιακά. Μια τέτοια αύξηση στις δαπάνες για όπλα είναι φυσικά ευπρόσδεκτη για συγκεκριμένες σημαντικές βιομηχανίες αφού τους προσφέρουν εύκολες αγορές. Αλλά ευρύτερα τμήματα του αμερικάνικου καπιταλισμού ανησυχούν για τα ελλείμματα του προϋπολογισμού που βγαίνουν ξανά εκτός ελέγχου, ιδιαίτερα μετά τις φοροαπαλλαγές που έκανε ο Μπους στους πολύ πλούσιους. Οι πιέσεις ενάντια σε παραπέρα αυξήσεις στις δημόσιες δαπάνες οποιουδήποτε είδους είναι πολύ ισχυρές. Το αποτέλεσμα είναι ένα διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στο τι μπορεί να παράγει η οικονομία από τη μια μεριά, και σ' αυτά που μπορούν να αγοράσουν οι καταναλωτές από την άλλη. Με άλλα λόγια, αυτό που βρίσκεται σε εξέλιξη τα τελευταία πέντε χρόνια είναι μια κλασική κρίση υπερπαραγωγής σαν αποτέλεσμα των διευρυνόμενων επενδύσεων που δεν έχουν αντιστοιχία με την πραγματική κερδοφορία. Αυτό ακριβώς είναι που συνέβη στην Ιαπωνία πριν από δέκα χρόνια -και η ιαπωνική οικονομία πληρώνει ακόμη το τίμημα. Καθόλου παράξενο που ανάμεσα στους φανατικότερους υπερασπιστές του αμερικανικού καπιταλισμού επικρατεί φόβος για το τι επιφυλάσσει το μέλλον.

Είναι ακόμα δύσκολο να περιγράψει κανείς με ακρίβεια πώς θα εξελιχθεί η κρίση σε αμιγώς οικονομικούς όρους μέσα στις ΗΠΑ - πόσο μάλλον στη Βρετανία, όπου το υψηλό επίπεδο καταναλωτικού δανεισμού και η εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό συντηρούν τον τομέα των υπηρεσιών, ενώ οι

παραγωγικές βιομηχανίες χάνουν χιλιάδες θέσεις εργασίας κάθε μήνα. Αλλά αυτό που είναι ήδη ξεκάθαρο είναι ο πολιτικός αντίκτυπος. Η κρίση έχει βάλει την κυβέρνηση Μπους στην άμυνα όσον αφορά την κυβερνητική πολιτική εν όψει των εκλογών για το Κογκρέσσο το Νοέμβριο. Η κρίση βαθιάει επίσης τις οικονομικές διαφωνίες της κυβέρνησης Μπους με τους πιο ισχυρούς ξένους συμμάχους της την ώρα που ακόμη κινείται για πόλεμο στο Ιράκ. Η "άγαρμμη" επιβολή ελέγχων στις εισαγωγές ασαλιού από το εξωτερικό ενοχλεί ακόμη και τους πιο φιλοαμερικάνους καπιταλιστές στην Ευρώπη και την Ιαπωνία. Αυτό αυξάνει τη γενικευμένη δυσπιστία απέναντι στη "μονομέρεια" των ΗΠΑ - δηλαδή το ποδοπάτημα των συμφερόντων της άρχουσας τάξης του υπόλοιπου κόσμου από τη συμμορία του Μπους.

Τελευταίο αλλά σημαντικό, μια κρίση στις ΗΠΑ βαθιάει την αστάθεια σε περιοχές με στρατηγική σημασία. Αυτό είναι σίγουρα που συμβαίνει στη Λατινική Αμερική, όπου πολλές χώρες δεν έχουν ακόμη συνέλθει από την ύφεση που τις έπληξε μετά την ασιατική κρίση. Η πρωτοφανής ύφεση στην Αργεντινή δείχνει τώρα σημάδια ότι απλώνεται σε μελάνι στο χαρτί σε ολόκληρη τη Νότια Αμερική. Το αποτέλεσμα είναι ότι από τις κυβερνήσεις ανάμεσα στην Καραϊβική και την Παταγωνία, πιθανά μόνο η Χιλή θα μπορούσε να πει κανείς με σοβαρότητα ότι έχει σταθερότητα. Ο Μπους και ο υπουργός του των Οικονομικών Ο'Νηλ έχουν ανοικτά υποτιμήσει την Αργεντινή ως "στρατηγικά ασήμαντη". Δεν τολμάνε να εφαρμόσουν την ίδια λογική στη μεγαλύτερη οικονομία της ηπείρου, τη Βραζιλία, η οποία οδεύει προς εκλογές όπου είναι πολύ πιθανό να κερδίσουν οι δυνάμεις της ρεφορμιστικής αριστεράς.

Προοπτικά, επίσης ανησυχητικό για τον Μπους είναι αυτό που συμβαίνει στη γειτονική χώρα του Ιράκ, την Τουρκία. Πριν δυο χρόνια είχε θεωρηθεί από τον οικονομικό τύπο ως η κύρια πηγή ανησυχίας ανάμεσα στις "αναδυόμενες αγορές" μαζί με την Αργεντινή. Για χάρη των πολιτικών σκοπιμοτήτων μια εισροή κονδυλίων από το ΔΝΤ σταμάτησε την Τουρκία από το να πάει κατευθείαν στον πάτο, όπως η Αργεντινή. Αλλά τώρα η κρίση μοιάζει να οδηγεί σε πολιτική έκρηξη, με τους μετριοπαθείς Ισλαμιστές του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης μάλλον να παίρνουν το προβάδισμα και από τους συντηρητικούς και από τους σοσιαλδημοκράτες, την ίδια ώρα που ο Μπους εξαρτάται από τις στρατιωτικές βάσεις της Τουρκίας για τον πόλεμό του.

Ο Μπους και η ομάδα του είναι αποφασισμένοι να δείξουν ότι οι ΗΠΑ κυριαρχούν στον κόσμο πηγαίνοντας σε πόλεμο. Αλλά ένας εκρηκτικός συνδυασμός οικονομικών και πολιτικών παραγόντων μπορεί να κάνει πολύ δύσκολη τη ζωή τους.

Οι λιμενεργάτες απεργούν όπως και το 1934. Φωτογραφία μιας απεργού από το Σαν Φραντζίσκο.

Λατινική Αμερική η ώρα της Βραζιλίας

Ολόκληρη η Λατινική Αμερική συγκλονίζεται από οικονομικές και κοινωνικές εκρήξεις.
Μετά την εξέγερση στην Αργεντινή, τα φώτα πέφτουν τώρα στη Βραζιλία.
Ο Λέανδρος Μπόλαρης δείχνει πώς μια νίκη του Λούλα αφορά μια ολόκληρη ήπειρο.

Όταν πέρασε τον Δεκέμβριο ένας μεγάλος λαϊκός ξεσηκωμός ανέτρεπε δυο προέδρους στη σειρά στην Αργεντινή, η κοινή πεποίθηση στους σχολιασμούς των εφημερίδων και των καναλιών ήταν πως η κρίση θα περιοριστεί σ' αυτή τη χώρα. Για λίγους μήνες η Αργεντινή "ξεκάσθηκε" και αυτό που κυριαρχούσε ήταν οι αναλύσεις που διαβεβαίωναν ότι η παγκόσμια οικονομία ξεπερνάει τα προβλήματά της. Μπορεί η κρίση στην Αργεντινή να είναι στην ένταση της κρίσης της δεκαετίας του '30, μας έλεγαν αλλά βρίσκεται πολύ μακριά, στην "περιφέρεια" του συστήματος.

Αλλά το καλοκαίρι, όλες αυτές οι αυταπάτες κατέρρευσαν. Αυτή την στιγμή η οικονομική κρίση μοιάζει με ένα ντόμινο, η μια χώρα μετά την άλλη φτάνει στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Η λέξη που χρησιμοποιούν εφημερίδες όπως οι Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς είναι "contamination" μόλυνση, σαν συνέπεια της οικονομικής κατάρρευσης της Αργεντινής. Η οικονομική κρίση γεννάει κοινωνικούς και πολιτικούς σεισμούς. Μετά από μια δεκαετία υποχώρησης τα μαζικά κινήματα ξαναβγαίνουν στο προσκήνιο σε μια περιοχή που θεωρούνταν νεκρά από το τέλος της δεκαετίας του '80. Η πιθανότητα να κερδίσει τις προεδρικές εκλογές της Βραζιλίας τον Οκτώβριο ο Λούλα, ο υποψήφιος του Κόμματος των Εργατών (PT), γεμίζει ανησυχία την κυβέρνηση των ΗΠΑ, τους διεθνείς τραπεζίτες, το ΔΝΤ και τις άρχουσες τάξεις της περιοχής.

Οι εξελίξεις στην Λατινική Αμερική έχουν μεγάλη σημασία για τις ΗΠΑ αλλά και για την Ευρώπη. Η Βραζιλία για παράδειγμα είναι η 8η σε μέγεθος οικονομία του κόσμου και όλες οι μεγάλες τράπεζες των ΗΠΑ και της Ε.Ε. έχουν ρίξει τα προηγούμενα χρόνια τεράστια ποσά σε αυτές τις "αναδυόμενες αγορές". Δεν είναι μόνο οι ΗΠΑ που έχουν συμφέροντα. Πέτσι, η κατάρρευση της Αργεντινής παρλίγο να τινάξει στον αέρα το τραπεζικό σύστημα της Ισπανίας. Το πετρέλαιο της Βενεζουέλας, του Ισημερινού και της Κολομβίας παίζουν σημαντικό ρόλο στην οικονομία των ΗΠΑ.

Ο Πάωλ Γκρούγκμαν ένας γνωστός αμερικάνος οικονομολόγος και πριν λίγα χρόνια προπαγανδιστής του "οικονομικού θαύματος" του Κλίντον, έγραφε στους Νιού Γιρκ Τάϊμς στις 9 Αυγούστου "Οι αιτίες για την αναγέννηση της αριστεράς στη Βραζιλία και την υπόλοιπη περιοχή είναι πολύ υπαρκτές: Τους υποσχεθήκαμε ένα κήπο με τριαντάφυλλα αλλά πολλοί άνθρωποι, ακόμα και πριν ξεσπάσει η σημερινή κρίση, δεν πήραν τίποτα περισσότερο από αγκάθια.

Μια δεκαετία πριν, η Αμερική διαβεβαίωνε με αυτοπεποίθηση τα

λατινοαμερικάνικα κράτη ότι αν ανοικτούν στις εισαγωγές ξένων προϊόντων και κεφαλαίων και αν ιδιωτικοποιήσουν τις δημόσιες επιχειρήσεις τους θα επιτύχουν σημαντική οικονομική ανάπτυξη. Αλλά δεν συνέβη κάτι τέτοιο. Η Αργεντινή είναι σκέτη καταστροφή. Μερικούς μήνες πριν, η Βραζιλία και το Μεξικό θεωρούνταν σαν παραδείγματα επιτυχίας αλλά και στις δυο αυτές χώρες το κατά κεφαλήν εισόδημα σήμερα είναι μόλις λίγο μεγαλύτερο από ότι ήταν το 1980. Και επειδή η ανισότητα έχει οξυνθεί έντονα, οι περισσότεροι άνθρωποι είναι σε χειρότερη κατάσταση από ότι ήταν 20 χρόνια πριν. Είναι λοιπόν παράξενο που η κοινή γνώμη δεν αντέχει άλλες εκκλήσεις για λιτότητα και πειθαρχία στην αγορά."

Τη δεκαετία του 90 η Λατινική Αμερική φαινόταν να ακολουθεί από κοντά τις επιτυχίες του "αμερικάνικου παραδείγματος": αφαίρεση κάθε εμπόδιου στην κίνηση των κεφαλαίων ώστε οι ξένοι "επενδυτές" να έρθουν στα χρηματιστήρια και να τα αναβαθμίσουν, συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων για να μπορέσουν να μπουν στην παγκόσμια αγορά, και φυσικά ιδιωτικοποιήσεις και αυστηρή "δημοσιονομική πολιτική". Ο μέσος όρος αύξησης του ΑΕΠ στη Λατινική Αμερική από το 1991 μέχρι το 1998 ήταν 3,4% ετησίως. Ο πληθωρισμός που έτρεχε κατά μέσο όρο με 1.680% το 1990 έπεσε στο 12% το 1997. Οι άρχουσες τάξεις αυτών των χωρών πίστευαν ότι με αυτή την πολιτική ανοίγματος στη διεθνή αγορά οι πιο "ανταγωνιστικοί" τομείς θα λειτουργήσουν σαν μια ατμομηχανή που επιτέλους θα τις βάλει στην πρώτη ταχύτητα του παγκόσμιου συστήματος.

Η οικονομική ανάπτυξη αυτής της δεκαετίας δεν ωφέλησε βέβαια όλο το πληθυσμό. Για δεκάδες εκατομμύρια εργαζόμενους και αγρότες η φτώχεια μεγάλωσε. Οι κοινωνικές ανισότητες έγιναν εκρηκτικές. Στη Βραζιλία για παράδειγμα, το πλουσιότερο 1% του πληθυσμού έφτασε να κατέχει το 53% του παραγόμενου πλούτου αυτής της τεράστιας χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΗΕ οι φτωχοί στη Λατινική Αμερική αυξήθηκαν από 182 εκατομμύρια το 1990 σε 230 εκατομμύρια το 1995 δηλαδή στο 48% του συνολικού πληθυσμού. Αλλά οι πολιτικοί και οι οικονομολόγοι μπορούσαν να δείχνουν τις "επιτυχίες" τους και να λένε ότι τα πράγματα θα γίνουν καλύτερα, με τον καιρό, για όλους.

Στην πραγματικότητα, η ανάκαμψη ποτέ δεν ήταν αρκετή για να ικανοποιήσει τις φιλοδοξίες των καπιταλιστών. Παρόλους τους πανηγυρισμούς στη δεκαετία του '90 για τη "νέα χρυσή εποχή" το

σύστημα δεν μπόρεσε να βρει τη δυναμική των δεκαετιών του "μεγάλου μπουμ" των δεκαετιών από το '40 μέχρι του '60. Αυτό ίσχυε για την Αμερική του Κλίντον, ίσχυε -με ακόμα περισσότερα εμφανή προβλήματα- και για τα "θαύματα" της Λατινικής Αμερικής. Η βραζιλιάνικη οικονομία αναπτυσσόταν με ρυθμούς 11% ετησίως ανάμεσα στο 1964 και το 1973. Οι "επιτυχίες" του '90 σήμαναν ρυθμούς ανάπτυξης μόλις κάτι παραπάνω από 4% ετησίως.

Και η αντίστροφη μέτρηση άρχισε με την κατάρρευση των οικονομιών της Ν.Α. Ασίας το 1997 και της Ρωσίας το 1998. Η αμερικάνικη οικονομία κατάφερε στο παρά πέντε να γλυτώσει την κατάρρευση. Αλλά για την Λατινική Αμερική τα πράγματα πήραν την κάτω βόλτα. Οι "διεθνείς επενδυτές", άρχισαν να ανησυχούν σφοδρά για τις επενδύσεις τους στις "αναδυόμενες αγορές" και άρχισαν να αποσύρουν τα λεφτά τους από κει.

Οικονομίες όπως της Αργεντινής μπήκαν σε περίοδο ύφεσης από την οποία δεν ξέφυγαν. Αντίθετα έγινε όλο και πιο δύσκολη η πληρωμή των δανείων που είχαν πάρει τα προηγούμενα χρόνια από τους διεθνείς οργανισμούς όπως το ΔΝΤ και τις μεγάλες δυτικές τράπεζες.

Η σημερινή κρίση που κατατρώει τη μια μετά την άλλη τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, έδειξε τη χρεωκοπία του νεοφιλελεύθερου μοντέλου που εφάρμοσαν όλες οι κυβερνήσεις της Λ. Αμερικής, κοινοβουλευτικές και μη, με επικεφαλής δεξιά ή σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. Οι κυρίαρχες τάξεις βρίσκονται σε όλες τις χώρες σε αδιέξοδο γιατί βρίσκονται μπροστά σε μια ύφεση που έχει τα χαρακτηριστικά που περιέγραψε ο Μαρξ. Διαπιστώνουν ότι παρά τις αναδιαρθρώσεις, τις επενδύσεις σε κλάδους αιχμής που έκαναν στη διάρκεια της ευφορίας της δεκαετίας του '90, τα ποσοστά κέρδους άρχισαν να πέφτουν, τα προϊόντα έμεναν απούλητα. Αντιμετώπισαν δηλαδή το ίδιο πρόβλημα που είχαν στη δεκαετία του '70, με άλλη μορφή. Στη δεκαετία του '30 και του '50, οι άρχουσες τάξεις χωρών όπως η Βραζιλία και η Αργεντινή είχαν προσπαθήσει να χτίσουν ισχυρές οικονομίες με κέντρο την κρατική παρέμβαση. Οι χώρες αυτές απέκτησαν τεράστιες και σύγχρονες βιομηχανίες, που όταν ξέσπασε η παγκόσμια κρίση στις αρχές της δεκαετίας του '70 βρέθηκαν να χρωστάνε δισεκατομμύρια στις ξένες τράπεζες χωρίς να μπορούν να τα πληρώσουν. Η απάντηση που έδωσαν τότε ήταν στροφή 180 μοιρών και η υιοθέτηση των "προγραμμάτων σοκ" της αγοράς.

Αυτή την αλλαγή ανέλαβαν να τη φέρουν σε πέρας σοσιαλδημοκρατικά κόμματα ή κόμματα που είχαν ισχυρούς δεσμούς με τα συνδικάτα. Στην Αργεντινή ήταν οι κυβερνήσεις του Περονιστικού κόμματος που ιστορικά είχε πολύ ισχυρούς δεσμούς με τα μεγαλύτερα συνδικάτα. Στη Χιλή το Σοσιαλιστικό Κόμμα, το κόμμα του Αλιέντε, πήγε στην κυβέρνηση με τους χριστιανοδημοκράτες το 1990 και από

Εργάτες αυτοκινητοβιομηχανίας στη Βραζιλία ψηφίζουν για απεργία.

τότε εφαρμόζει με ζήλο όλα τα νεοφιλελεύθερα μέτρα. Στη Βραζιλία, ο σημερινός πρόεδρος, ο Καρντόζο ήταν στη δεκαετία του '70 ένας από τους πιο γνωστούς θεωρητικούς της "αυτοδύναμης εθνικής ανάπτυξης" που θα έσπαζε την εξάρτηση από το βορειοαμερικάνικο κεφάλαιο. Σαν πολιτικός έπαιξε ρόλο στην αντίσταση κατά της στρατιωτικής χούντας, που κατέρρευσε στις αρχές της δεκαετίας του '80. Ανέβηκε στην εξουσία το 1994, επικεφαλής ενός συνασπισμού με το όνομα "σοσιαλδημοκρατικός", αφού ο κόσμος είχε σιχαθεί τα σκάνδαλα των δεξιών κυβερνήσεων. Και αυτό που έκανε ήταν να εφαρμόσει την πιο σκληρή νεοφιλελεύθερη πολιτική. Οι διωτικοποιήσεις ήταν σαρωτικές. Το ξεπούλημα της Τελεμπράς, του βραζιλιάνικου ΟΤΕ, ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη ιδιωτικοποίηση στον τομέα των τηλεπικοινωνιών παγκοσμίως. Ο Καρντόζο ήταν ο Α. Παπανδρέου της Βραζιλίας και έγινε ο Μπλερ και ο Σημίτης αυτής της χώρας.

Η Βραζιλία φαινόταν να είχε τις μικρότερες συνέπειες από την ασιατική κρίση. Αλλά στην πραγματικότητα η οικονομία της άρχισε και αυτή να παίρνει την κάτω βόλτα. Η παγκόσμια οικονομική κρίση που άρχισε να κάνει εμφανή την παρουσία της από το 2000 τη επηρέασε άμεσα. Το 2000 το ΑΕΠ της χώρας αυξήθηκε κατά 4,4%. Το 2001 έπεσε στο 1,5%. Τα χρέη άρχισαν να μεγαλώνουν. Το δημόσιο χρέος αυτή τη στιγμή ξεπερνά τα 210 δις δολάρια. Και από την άνοιξη φέτος, οι διεθνείς επενδυτές άρχισαν να αποσύρουν τα λεφτά τους, το ρεάλ, το νόμισμα της χώρας, να χάνει την αξία του και το χρηματιστήριο να βουλιάζει. Τον Αύγουστο το ΔΝΤ αποφάσισε να δώσει ακόμα ένα δάνειο στην Βραζιλία ύψους 30 δις δολαρίων, σε δόσεις. Ήταν μια κατευθείαν παρέμβαση στην προεκλογική εκστρατεία με στόχο να ενισχύσει το κύρος του κυβερνητικού υποψήφιου, του Σέρα. Το δάνειο συνοδεύτηκε με τους όρους για "δημοσιονομική πειθαρχία", περικοπές στους μισθούς και τις κοινωνικές δαπάνες. Κάτι τέτοιο θα κάνει την κρίση χειρότερη.

Εργάτες στις φυτείες καφέ στη Νικαράγουα, διαδηλώνουν με αίτημα ψωμί και δουλειά.

Οι κυβερνήσεις της Αργεντινής και της Βραζιλίας χρησιμοποίησαν την επιρροή τους στα συνδικάτα για να προλάβουν τις αντιδράσεις. Αλλά όσο τα προβλήματα μεγάλωναν, η οικονομική κρίση μετατρεπόταν σε πολιτική.

Για την Αργεντινή το "ποτήρι ξεχείλισε" πέρασι τον Δεκέμβρη όταν η κυβέρνηση αποφάσισε το πάγωμα των τραπεζικών καταθέσεων για να ανακόψει την κατάρρευση του νομίσματος. Η κυβέρνηση του Ντουάλντε που κυβερνά σήμερα δεν έχει ακόμα καταφέρει να σταθεροποιήσει την οικονομία, η ανεργία βρίσκεται στο 40%, εκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε συνθήκες περιγράφουσας φτώχειας. Δεν κατάφερε όμως ούτε να περιθωριοποιήσει το μαζικό κίνημα που είχε ξεπηδήσει αυτούς τους μήνες.

Οι άρχουσες τάξεις φοβούνται τι μπορεί να γίνει στην Βραζιλία αν η "μόλυνση" από την Αργεντινή, και την παγκόσμια οικονομική κρίση, γίνει πιο βαριά. Πήραν μια γεύση από την Ουρουγουάη, μια μικρή χώρα τριών εκατομμυρίων κατοίκων, που βρίσκεται ανάμεσα στην Αργεντινή και τη Βραζιλία. Αυτή η χώρα μερικά χρόνια πριν ήταν γνωστή σαν "η Ελβετία της Λατινικής Αμερικής". Αλλά τον Αύγουστο γνώρισε μια οικονομική κατάρρευση ανάλογη της Αργεντινής. Και στις 12 Αυγούστου, στην πρωτεύουσα Μοντεβιδέο, ξετυλίχτηκαν σκηνές παρόμοιες με του Μπουένος Αϊρες τον περσινό Δεκέμβρη. Τα συνδικάτα κήρυξαν γενική απεργία και η διαδήλωση όπου συμμετείχαν δεκάδες χιλιάδες, κατέληξε σε συγκρούσεις με την αστυνομία, την στιγμή που κόσμος από τις φτωχογειτονιές άρχισε να λεηλατεί σούπερ-μάρκετ φωνάζοντας "Κλέβουμε για να φάμε".

Στην Λατινική Αμερική δεν υπάρχουν μόνο οι υπερ-πλούσιοι και τα εκατομμύρια των εξαθλιωμένων που ζουν στο "περιθώριο" της κοινωνίας. Όπως έλεγε ένας συνδικαλιστής της βραζιλιάνικης CUT -της συνομοσπονδίας που γεννήθηκε στους συγκλονιστικούς εργατικούς αγώνες που οδήγησαν στην πτώση της χούντας- στα μέσα της δεκαετίας του '90 "Αυτό που μένει στις φαβέλας (τις παραγκουπόλεις) είναι σήμερα ο εργάτης στις πιο εξελιγμένες βιομηχανίες της χώρας, ο εργάτης της Φολκσβάγκεν, της Φίλιπς, της Μερσέντες, της Βιλάρες". Αυτή η εργατική τάξη έχει μια τεράστια εμπειρία αγώνων ενάντια στην εκμετάλλευση και την καταπίεση.

Από το 1994 όταν οι Ζαπατίστας έκαναν την πρώτη τους εντυπωσιακή εμφάνιση στο Μεξικό μέχρι σήμερα, σε μια σειρά από χώρες έχουν

ξεσπάσει κινήματα που έδωσαν σκληρές -και μερικές φορές νικηφόρες- μάχες. Οι δυο εξεγέρσεις στον Ισημερινό το 2000 και το 2001 ενάντια στα "προγράμματα σταθεροποίησης" του ΔΝΤ, ο αγώνας των εργατών και των κατοίκων της Κοτασμπάμπα στη Βολιβία ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του συστήματος ύδρευσης, ο Δεκέμβρης του 2001 στην Αργεντινή, η τεράστια λαϊκή κινητοποίηση που ανέτρεψε μέσα σε 48ωρες το πραξικόπημα που στήριξαν οι ΗΠΑ στη Βενεζουέλα τον Απρίλη φέτος, οι γενικές απεργίες στην Ουρουγουάη και την Παραγουάη αυτό το καλοκαίρι είναι τα πιο εντυπωσιακά παραδείγματα.

Τα εκατομμύρια των εργατών που δουλεύουν στα γιγάντια εργοστάσια της Βραζιλίας, οι 600.000 εργάτες γης που συμμετέχουν στο Κίνημα των Ακτιμώνων το MST κάνοντας καταλήψεις γης και οργανώνοντας συλλογικά την παραγωγή, προσβλέπουν με ελπίδα σε μια νίκη του Λούλα. Είναι χαρακτηριστική μια σκηνή από το δεύτερο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ στο Πόρτο Αλέγκρε. Στη τελική συγκέντρωση, οι ακτιβιστές του MST -που στηρίζει την υποψηφιότητα του Λούλα- ξεδίπλωσαν ένα πανό που έγραφε "Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός-Μόνο με το Σοσιαλισμό". Οι "διεθνείς

επενδυτές" είναι "νευρικοί" για τα αποτελέσματα των εκλογών γιατί φοβούνται ότι ο Λούλα δεν θα μπορέσει να βάλει φρένο στις ελπίδες αυτού του κόσμου, που θα θεωρήσει τη νίκη του στις εκλογές σαν σιγάλο για ριζικές κοινωνικές αλλαγές.

Ο Λούλα έχει κάνει κάθε προσπάθεια για να καθησυχάσει αυτούς τους φόβους. Το 1978 ήταν ο ηγέτης του -παράνομου- συνδικάτου στην αυτοκινητοβιομηχανία του Σάο Πάολο, που έκανε την πρώτη από μια σειρά ηρωικών απεργιών ενάντια στη χούντα. Το ΡΤ -το Κόμμα Εργατών- ιδρύθηκε το 1979 μέσα σε αυτούς τους αγώνες. Και για πολλά χρόνια ήταν το "πρότυπο" για πολλούς στη αριστερά παγκοσμίως, σαν ένα κόμμα μακριά από τη σοσιαλδημοκρατία και το σταλινισμό, που στηρίζονταν στην εργατική του βάση. Όμως, το ΡΤ -και ο Λούλα- είχαν στο κέντρο της στρατηγικής τους τη μεταρρύθμιση και όχι την επαναστατική ανατροπή του συστήματος. Αυτό σήμαινε ότι όλα τα προηγούμενα χρόνια το κόμμα απέβαλε σιγά-σιγά το ριζοσπαστισμό για να κερδίσει τους «διστακτικούς ψηφοφόρους». Σήμερα ο Λούλα δηλώνει ότι θα τηρήσει πιστά τις δεσμεύσεις απέναντι στο ΔΝΤ και έχει βάλει σαν συνυπόψηφιο για την αντιπροεδρία έναν υπερσυντηρητικό μεγαλοβιομήχανο.

Ολόκληρα κομμάτια της επαναστατικής αριστεράς είχαν θεωρήσει τα προηγούμενα χρόνια ότι το ΡΤ είναι η μοναδική ρεαλιστική προοπτική. Για πολλά από αυτά, η διαδρομή ήταν κατευθείαν από τα αντάρτικα που απομονώνονταν και τσακίζονταν εύκολα, στις κοινοβουλευτικές αυταπάτες. Και οι δύο αυτοί δρόμοι είναι αδιέξοδοι. Η εμπειρία των 30 τελευταίων χρόνων στην Λατινική Αμερική έχει αποδείξει ότι κανένα μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα δεν μπορεί να δώσει "ανθρώπινο πρόσωπο" στον καπιταλισμό. Η βαθιά οικονομική κρίση και η πολιτική αστάθεια, βάζουν επιτακτικά την ανάγκη να γεννηθούν μεγάλες επαναστατικές οργανώσεις και κόμματα που θα έχουν στο κέντρο της στρατηγικής και της τακτικής τους αυτό που είχε πει ο Μαρξ 140 χρόνια πριν: "Η απελευθέρωση της εργατικής τάξης είναι έργο της ίδιας". Κόμματα που θα μπορούσαν να δώσουν πολύ συγκεκριμένη προοπτική στα συνθήματα του Πόρτο Αλέγκρε και του αντικαπιταλιστικού κινήματος: "Οι άνθρωποι πάνω από τα κέρδη-Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός".

Ιδιωτικοποιήσεις -ένας φαύλος κύκλος

Στις 8 Σεπτέμβρη στη Θεσσαλονίκη, η Πρωτοβουλία για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ στην Ελλάδα διοργάνωσε μια μέρα συζητήσεων, την επόμενη του μεγάλου συλλαλητηρίου της ΔΕΘ. Ο Πάνος Γκαργκάνας από την Εργατική Αλληλεγγύη και ο Νίκος Ορφανός πρόεδρος του Πανελληνίου Σωματίου Εργαζομένων στα Ελληνικά Πετρέλαια, ήταν εισηγητές στη συζήτηση με θέμα πώς αντιμετωπίζουμε τις ιδιωτικοποιήσεις.

Πάνος Γκαργκάνας

Η συζήτηση για τις ιδιωτικοποιήσεις είναι στο κέντρο της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης Σημίτη και τι έχει να αντιμετωπίσει το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα. Η κυβέρνηση έχει ανακοινώσει ότι για το 2002-2003 προγραμματίζει το μεγαλύτερο πακέτο ιδιωτικοποιήσεων που έχει γίνει ποτέ μέχρι τώρα. Έχει βάλει σαν στόχο ότι θα εισπράξει 3.8 δις ευρώ, δηλ. 1.700 δις δραχμές. Πρόκειται για τεράστια ποσά και γι' αυτό στον κατάλογο συμπεριλαμβάνει μερικές από τις πιο σημαντικές και κερδοφόρες επιχειρήσεις που υπηρετούν το ελληνικό δημόσιο. Τα Ελληνικά Πετρέλαια, τη ΔΕΗ, την Αγροτική Τράπεζα, και από κει και πέρα, λόγω των Ολυμπιακών αγώνων 2004, τις μαρίνες της Αττικής και όλη την περιουσία που είχε ο Οργανισμός Τουρισμού την βγάζει στο σφυρί.

Μπαίνει αυτόματα το ερώτημα: Γιατί αυτή τη στιγμή να υπάρχει ένας τέτοιος γύρος ιδιωτικοποιήσεων, τι προσπαθούν να πετύχουν; Η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι έτσι επεκτείνει μια επιτυχημένη πολιτική που είχε όλο το προηγούμενο διάστημα. Ομως η πραγματικότητα είναι ότι οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν αποτύχει διεθνώς και στην Ελλάδα. Πρόκειται για μια πολιτική που έχει οδηγήσει σε σκανδαλώδεις αποτυχίες και δεν δικαιολογείται με τίποτα η εξήγηση ότι «είχαμε επιτυχίες» και άρα τις επεκτείνουμε παραπέρα. Η κυβέρνηση είναι δέσμη ενός φαύλου κύκλου της αποτυχίας της πολιτικής των ιδιωτικοποιήσεων στον οποίο έχει εμπλακεί και την πιέζει να συνεχίσει σ' αυτή την κατεύθυνση και γι' αυτό η πάλη που δίνει το εργατικό και το συνδικαλιστικό κίνημα για να σταματήσει αυτόν τον φαύλο κύκλο είναι πολύ σημαντική για τις προοπτικές της οικονομίας, της κοινωνίας, και τις πολιτικές εξελίξεις.

Μερικά παραδείγματα της αποτυχίας των ιδιωτικοποιήσεων διεθνώς: να πάρουμε κατ' αρχήν την καρδιά του καπιταλισμού, τη χώρα απ' την οποία ξεκίνησαν οι ιδιωτικοποιήσεις, τις ΗΠΑ, γιατί πάντοτε το πρότυπο που προβάλλεται είναι ότι η Αμερική είναι η ισχυρότερη οικονομία, γιατί εκεί είναι η ελεύθερη αγορά, γιατί εκεί τα πάντα είναι ιδιωτικοποιημένα, άρα προσπαθούμε να μοιάσουμε στο επιτυχημένο αμερικάνικο μοντέλο της ελεύθερης, της άγριας ανάπτυξης του καπιταλισμού.

Δεν είναι αλήθεια, κατ' αρχήν ότι στην Αμερική δεν υπήρχαν δημόσιες υπηρεσίες. Ο δημόσιος τομέας ήταν η καρδιά της ανάκαμψης του αμερικάνικου καπιταλισμού από την ύφεση της δεκαετίας του '30.

Το πρόγραμμα του Ρούσβελτ ήταν αυτό που έθεσε τις βάσεις για να μπορεί η Αμερική μεταπολεμικά να είναι ένας κολοσσός που ηγεμονεύει στην παγκόσμια οικονομία. Στην καρδιά του προγράμματος του Ρούσβελτ ήταν τα θέματα του ηλεκτρισμού. Αυτή την καρδιά την ιδιωτικοποίησαν στη δεκαετία του 80, οι κυβερνήσεις Ρίγκαν και ακολουθήσανε ο πατέρας Μπους, ο Κλίντον κτλ. Οδήγησε στη μεγαλύτερη αποτυχία που έχει υπάρξει ποτέ, όταν ιδιωτικοποίησαν την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στην Καλιφόρνια, την πλουσιότερη πολιτεία του κόσμου με αποτέλεσμα να έχουνε διακοπές ρεύματος. Απόδειξη της αποτυχίας ήταν η εικόνα της Καλιφόρνια να βυθίζεται στο σκοτάδι και δεν περιορίστηκε εκεί. Αυτό που επακολούθησε είναι το σκάνδαλο της Ενρον, η οποία έκανε εικονικές αγοραπωλησίες ηλεκτρικής ενέργειας για να εμφανίζει ότι έχει τζίρο και αυτό το τζίρο να τον εμφανίζει στο χρηματιστήριο ως κέρδη. Αποδείχτηκαν ότι ήταν πλαστά όλα αυτά τα κέρδη και όταν βγήκε στη φόρα αυτή η φούσκα, κατέρρευσε και συμπαρέσυρε τις δουλειές των εργαζομένων, το ταμείο ασφάλισης και συντάξεων. Τεράστιο σκάνδαλο. Η ιδιωτικοποίηση άφησε τα περιθώρια σ' αυτούς τους απατεώνες να παίζουνε όχι μόνο με την ηλεκτρική ενέργεια και την παροχή της αλλά με τις δουλειές, με τους μισθούς και τις συντάξεις χιλιάδων ανθρώπων.

Το ίδιο έγινε στη Βρετανία με τα τρένα, το δεύτερο μεγαλύτερο παράδειγμα του ότι οι ιδιωτικοποιήσεις είναι καταστροφή. Υπήρχε μια ολόκληρη παράδοση, αν κάποιος μιλούσε για το τι δουλεύει, κάποτε ήταν τα τρένα της Βρετανίας. Ήταν πάντοτε στην ώρα τους. Ήταν το πιο εξελιγμένο και προηγμένο σύστημα μεταφοράς στον κόσμο. Αυτή ήταν η εικόνα. Αυτό το πράγμα το πήραν οι ιδιωτικές εταιρίες με τις ιδιωτικοποιήσεις της Θάτσερ και το φτάσανε στο σημείο όπου τα τελευταία χρόνια έχουνε τα μεγαλύτερα σιδηροδρομικά ατυχήματα στον κόσμο. Τρίτο παράδειγμα: τι γίνεται στην περιφέρεια. Η εικόνα είναι εφιαλτική. Τρίτος κόσμος: φτώχεια, θάνατος, δυστυχία. Αυτό σημαίνει ιδιωτικοποιήσεις στον Τρίτο Ώσομο. Το ΔΝΤ τα τελευταία 20 χρόνια επέβαλε σε μια σειρά από χώρες οι οποίες είχανε προβλήματα δανεισμού, το να ανοίξουνε τις αγορές τους και να ιδιωτικοποιήσουν τις στοιχειώδεις δημόσιες επιχειρήσεις και υπηρεσίες τις οποίες είχανε καταφέρει να χτίσουν με πολύ κόπο στις δεκαετίες του 60 και του 70. Χώρες που ήταν αποικίες, απελευθερωθήκανε στη δεκαετία του 60, καταφέρανε με τεράστιες θυσίες να χτίσουν τις οικονομίες τους στις

δεκαετίες του 60 και 70 και επακολούθησε το ΔΝΤ στις δεκαετίες του 80 και 90 να τους υποχρεώνει να κατεδαφίσουν αυτά τα πράγματα, να τα ανοίξουν στην ελεύθερη αγορά, με αποτέλεσμα να υπάρχει κατάρρευση από τη μια χώρα στην άλλη.

Στην Ελλάδα ευτυχώς έχει υπάρξει ένα ολόκληρο κίνημα που δεν έχει αφήσει τις κυβερνήσεις να δώσουν τέτοιες διαστάσεις στον τομέα των ιδιωτικοποιήσεων. Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα, δεν είναι μια χώρα που είναι έξω απ' αυτά τα σκάνδαλα. Το τι απέγιναν οι επιχειρήσεις που είχε υπό την εποπτεία του ο Οργανισμός Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων, ο οργανισμός που έφτιαξε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ στη δεκαετία του 80 για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα των λεγόμενων προβληματικών επιχειρήσεων. Επιχειρήσεις που τις είχαν οι ιδιώτες, τις υπερχρέωσαν. Ακόμα και ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε πει τότε ότι στην Ελλάδα έχουμε το περίεργο φαινόμενο οι βιομήχανοι να ευημερούν και οι βιομηχανίες να είναι προβληματικές. Και υπήρξε η αντιμετώπιση ότι σε τέτοιες περιπτώσεις παρεμβαίνει το κράτος, παίρνει την επιχείρηση και προσπαθεί να τη στήσει ξανά στα πόδια της. Αυτό έκανε ο Οργανισμός Επιχειρήσεων. Αυτό το πράγμα το γυρίσανε ανάποδα. Επακολούθησε ένας κύκλος ιδιωτικοποιήσεων που ξεκίνησε από τον Ανδριανόπουλο όταν ήταν υπουργός Βιομηχανίας στην κυβέρνηση Μητσοτάκη και κατέληξε σε μια σειρά σκάνδαλα. Αυτές τις επιχειρήσεις, όποιοι ιδιώτες τις πήραν τις λεηλατήσανε για δεύτερη φορά και αφήσανε τους εργαζόμενους ξεκρέμαστους. Ο Αργυρός του ΣΕΒ, είχε πάρει επιχείρηση στην Ηπειρο. Τι την έκανε; Σκάνδαλο. Τη SOFTEX τη δώσανε σε πολυεθνική. Μια επιχείρηση που ήταν χρεωμένη, την ξασαστήσανε οι εργαζόμενοι στα πόδια της και σήμερα κλείνει το εργοστάσιο της Δράμας και αφήνει τον κόσμο στο δρόμο. Πολλά υπάρχουν τέτοια παραδείγματα.

Παταγώδης είναι η αποτυχία των ιδιωτικοποιήσεων, και άρα γιατί επιμένουν; Υπάρχουν δύο λόγοι. Ο πρώτος είναι η πίεση που ασκούν η άρχουσα τάξη και οι οργανισμοί της. Ο ΣΕΒ, απ' τη μεριά των βιομηχάνων, αδιαφορεί πλήρως για τις συνέπειες που έχουν οι ιδιωτικοποιήσεις. Το μόνο που θέλει είναι ότι τα μέλη του θα μπορούν να χτυπάνε φιλέτα για να τα λεηλατούν. Και η κυβέρνηση ενδίδει. Πήρε τον πρόεδρο του ΣΕΒ και τον έκανε διαχειριστή του ΟΤΕ. Την ίδια πίεση ασκούν οι διεθνείς οργανισμοί, το ΔΝΤ, η ΕΕ, ο ΟΟΣΑ, όλοι αυτοί

7 Σεπτεμβρη στη Θεσσαλονίκη: τα πανό των εργαζόμενων στα πετρέλαια επικεφαλής στη διαδήλωση

πιέζουνε πάνω στην ελληνική οικονομία ότι πρέπει να συνεχιστεί η πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων και η κυβέρνηση ενδίδει.

Από 'κει και πέρα, η κυβέρνηση έχει εμπλακεί στο φαύλο κύκλο της ίδιας της λογικής του συστήματος. Τη λογική του ότι έχουμε προβλήματα στον προϋπολογισμό, έχουμε ελλείμματα, θα τα χρηματοδοτήσουμε πουλώντας, με τις ιδιωτικοποιήσεις. Αυτή η λογική δημιουργεί ένα φαύλο κύκλο, γιατί με κάθε ιδιωτικοποίηση ο προϋπολογισμός χάνει έσοδα. Προσωρινά μπαλάνει την τρύπα αλλά η προοπτική είναι ότι τα έσοδα του προϋπολογισμού μειώνονται. Πρώτον, από τα διαφυγόντα κέρδη των δημόσιων επιχειρήσεων. Σκεφτείτε τον ΟΤΕ και τι έγινε με την κινητή τηλεφωνία. Η PANAFON και η TELESTET για δέκα χρόνια τώρα έχουν συσσωρεύσει τεράστια κέρδη τα οποία ποιος τα έχει δει; Οχι βέβαια το Ελληνικό Δημόσιο γιατί δεν τα φορολογεί. Μαζί με την πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων συνδυάζεται η πολιτική ότι το κίνητρο για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι η μείωση του συντελεστή φορολογίας και έτσι αυτό που ξεκινάει να καλύψουμε τη μαύρη τρύπα, δημιουργεί μαύρες τρύπες στη συνέχεια. Χάνονται τα έσοδα με τα διαφυγόντα κέρδη, με τη μείωση του συντελεστή φορολογίας και συνέχεια βρίσκεται υπό πίεση ο κρατικός προϋπολογισμός. Η ακραία κατάληξη αυτής της συλλογιστικής, αυτής της πολιτικής φάνηκε στην Αργεντινή, όπου υπήρξε ραγδαία ιδιωτικοποίηση. Ξεπουλήσανε τα πάντα, ακόμα και τα στρατόπεδα του Αργεντινικού στρατού που υπήρχαν στις μεγάλες πόλεις τα κάνανε οικόπεδα και τα βγάλανε στο σφυρί. Και φτάσανε στο σημείο, με τις εξελίξεις με το δολάριο και το πέσος, ήταν υποχρεωμένοι να ξεπληρώσουνε το δανεισμό και δεν είχανε λεφτά για να πληρώσουνε. Φαλήρησε ουσιαστικά το Αργεντινικό κράτος κάτω από την πίεση του φαύλου κύκλου του ότι παίρνανε λεφτά από τις ιδιωτικοποιήσεις, τα χαρίζανε και κατάληξε σε ακραία σημεία.

Αποτοξίνωση

Η πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων είναι σαν τα ναρκωτικά. Οι κυβερνήσεις που τις εφαρμόζουνε είναι τοξικομανείς. Ξέρουν ότι αυτό καταστρέφει την υγεία της οικονομίας, είναι σε βάρος του κοινωνικού συνόλου, αλλά δεν μπορούνε ουσιαστικά να απεμπλακούνε. Την αποτοξίνωση πρέπει να την κάνουμε εμείς. Κάθε συνδικάτο που παλεύει ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις όπως τα Ελληνικά Πετρέλαια αυτή τη

στιγμή, παλεύουμε για λογαριασμό όλων μας, όχι μόνο για να σώσουμε τις δικές τους τις δουλειές, τις δικές τους συνθήκες εργασίας, έναν κλάδο που είναι πολύ σημαντικός αλλά ολόκληρη την οικονομία. Για το συμφέρον όλων παλεύει το συνδικαλιστικό κίνημα όταν αντιστέκεται στην πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων. Το καινούριο κίνημα που αναπτύσσεται και η αριστερά που υπάρχει όλα τα προηγούμενα χρόνια πρέπει να δώσουν όλες τους τις δυνάμεις σ' αυτή την κατεύθυνση. Να σταματήσουμε τη λαίλαπα των ιδιωτικοποιήσεων. Και μπορούμε.

Σήμερα οι δυνατότητες αντίστασης είναι καλύτερες απ' ό,τι ήταν δέκα χρόνια πριν, όταν ξεκίνησε αυτή η πολιτική. Έχει περάσει ο αγώνας και η αντίσταση από πολλές και διαφορετικές φάσεις. Όταν ξεκίνησε η πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων, και την ξεκίνησε σε μεγάλο βαθμό η κυβέρνηση Μητσοτάκη, όταν προσπάθησε να πουλήσει τη λεωφορεία της Αθήνας. Η μάχη της ΕΑΣ ήταν η μάχη του αν θα ξεκινήσουν οι ιδιωτικοποιήσεις. Συνάντησε τεράστια αντίσταση. Η απεργία της ΕΑΣ, οι απεργίες του ΟΤΕ που φτάσανε τότε να ρίξουν την κυβέρνηση Μητσοτάκη, ήταν ένα τεράστιο κίνημα που σήμερα το ΠΑΣΟΚ έχει φτάσει στο σημείο να το συκοφαντεί. Έχουμε δήλωση του κ. Χριστοδουλάκη στη Βουλή όπου μέσα στο καλοκαίρι συζητιόταν ένα νομοσχέδιο που διευκολύνει τον επόμενο γύρο ιδιωτικοποιήσεων. Έκανε τοποθέτηση στη Βουλή που λέει ότι η κυβέρνηση Μητσοτάκη χειριζόταν τις ιδιωτικοποιήσεις τόσο άτσαλα που κοντέψανε να δημιουργηθεί ένα κίνημα κατά των ιδιωτικοποιήσεων που να χαθεί αυτό το "πολύτιμο εργαλείο" από τα χέρια της κυβέρνησης. Οντως, ήταν τέτοια η αντίσταση, δεν ξεκνάμε μετά τις εκλογές του '93 που κέρδισε το ΠΑΣΟΚ, η πίσση των απεργών της ΕΑΣ ανάγκασε την κυβέρνηση Α. Παπανδρέου να κάνει τη μόνη ανατροπή μεγάλης ιδιωτικοποίησης σ' όλη την Ευρώπη. 8.000 εργαζόμενοι της ΕΑΣ ξαναπήραν τις δουλειές τους χάρη σ' εκείνη την απεργία. Ήταν πολύ δυνατά εκείνο το κίνημα. Προφανώς πέρασε κάμψη. Στήριξε τις ελπίδες του στην κυβέρνηση του

ΠΑΣΟΚ και προδώθηκε. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ άρχισε με το ότι θα περιορίσει τις ιδιωτικοποιήσεις και σήμερα έχουμε φτάσει να τις επεκτείνει σε μεγαλύτερη κλίμακα απ' ό,τι η κυβέρνηση του Μητσοτάκη. Στην πορεία όμως υπήρξαν πολλές μάχες. Η απεργία της Ιονικής, 45 μέρες, για να μην πουληθεί η Ιονική. Δεν κατάφερε τελικά να σταματήσει την ιδιωτικοποίηση γιατί σε αντίθεση με την απεργία της ΕΑΣ που είχε γενικευμένη συμπαράσταση και υποστήριξη, οι απεργίες αυτές ήταν απομονωμένες τα προηγούμενα χρόνια. Αυτό που κατάφερε η κυβέρνηση Σημίτη ήταν να απομονώσει τα κομμάτια που αντιστέκονταν στις ιδιωτικοποιήσεις και να τα αντιμετωπίσει ένα-ένα και έτσι τελικά να περάσει διάφορες ιδιωτικοποιήσεις. Και στον ΟΤΕ, με την τακτική του σαλαμιού, πρώτα θα πουλήσω το 10%, μετά το άλλο 5% και άλλο 5%, και να έχουμε φτάσει τώρα ότι ο ΟΤΕ έχει πλήρως ιδιωτικοποιηθεί και έτσι να απομονωθούν οι αντιστάσεις.

Σήμερα είμαστε στη φάση που ξανά οι αντιστάσεις γενικεύονται. Αυτό είναι το μήνυμα από το νέο κίνημα του Σιάτλ, της Πράγας και της Γένοβα. Το μήνυμα ότι πλέον εκατομμύρια άνθρωποι σε όλον τον πλανήτη λένε ότι οι ιδιωτικοποιήσεις και η αγορά απέτυχε. Αυτός ο κόσμος είναι δύναμη για όποιον αντιστέκεται στις ιδιωτικοποιήσεις. Κάθε απεργία σήμερα δεν είναι απομονωμένη. Τουλάχιστον μπορούμε να βοηθήσουμε ώστε να μην είναι απομονωμένη. Μπορεί να έχει στο πλευρό της όλον αυτόν τον κόσμο και να βοηθήσει ηθικά, πολιτικά, οικονομικά ώστε οι αγώνες να είναι νικηφόροι. Αυτή είναι η προοπτική που έχουμε μπροστά μας. Είναι πολύ σημαντικό το καινούριο κίνημα, το κίνημα κατά της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης να βοηθήσει τα συνδικάτα που αντιστέκονται στις ιδιωτικοποιήσεις. Μαζί μπορούμε να νικήσουμε και να κάνουμε αποτοξίνωση, θα αλλάξουμε το σύστημα των ιδιωτικοποιήσεων και θα πάμε για μια οικονομία που να βάζει τους ανθρώπους πάνω από τα κέρδη.

Νίκος Ορφανός

έλω να ευχαριστήσω την Πρωτοβουλία για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ, για την ευκαιρία που μας δίνετε σαν εργαζόμενοι της μεγαλύτερης βιομηχανικής μονάδας στην Ελλάδα και της πιο κερδοφόρας, να καταθέσουμε την άποψή μας όχι μόνο για το θέμα των ιδιωτικοποιήσεων γενικότερα και ειδικά για την εταιρία, αλλά για το τι παίζεται σε ευρωπαϊκό ή και παγκόσμιο επίπεδο. Προβληματιζόμουν καθώς ερχόμουν εδώ, με ποιο τρόπο να μιλήσω, τι ακροατήριο θα είναι, τι θα ήθελαν να ακούσουν. Κατέληξα να μιλήσω με τη γλώσσα που μιλάμε στο εργοστάσιο με τους συναδέλφους μας εργαζόμενους και αυτή είναι που ο καθένας μπορεί να καταλάβει.

Για να μπορέσετε να βγάλετε συμπεράσματα, γενικά για τις ιδιωτικοποιήσεις και για την Ελλάδα, θέλω να καταθέσω ένα στοιχείο, που είναι βασικός παράγοντας για να συγκρίνουμε, να καταλάβουμε τι ακριβώς συμβαίνει και πώς πρέπει να το χειριστούμε. Η παραγωγή ενέργειας στη χώρα μας εξαρτάται από το πετρέλαιο περίπου κατά 48 με 50%. Περίπου τα ίδια νούμερα με την Πορτογαλία. Σε όλες τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, τα ποσοστά εξάρτησης από το πετρέλαιο είναι πολύ μικρότερα, το μεγαλύτερο είναι στην Ιταλία, γύρω στο 27% και όλα τα υπόλοιπα είναι πιο κάτω. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, για να δούμε πώς πρέπει να διαχειριστεί η πολιτεία αυτό το προϊόν και την παραγωγή του, προκειμένου το ιδιωτικό κεφάλαιο να μην γονατίζει την κοινωνία και τους πολίτες, βάσει των συμφερόντων της, που προσδιορίζονται από τα

κέρδη.

Τα Ελληνικά Πετρέλαια έχουν προέλθει από μια εταιρεία, κοινοπραξία αμερικανικών συμφερόντων, που είχε ιδρυθεί στα 1957-58. Εφτιαξε στην Ελλάδα το πρώτο διυλιστήριο, στον Ασπρόπυργο, προκειμένου να εξασφαλίζει την προμήθεια και να επεξεργάζεται προϊόντα. Από τότε μέχρι σήμερα, είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα εταιρείας, που οι διάφορες κυβερνήσεις πούλησαν, ξαναγόρασαν και ξαναπούλησαν και ξαναγόρασαν. Τέσσερις φορές και τώρα πάμε στην πέμπτη. Την έστησε το κράτος, το '57, την παραχώρησε σε ιδιωτικά συμφέροντα, την ξεζούμισαν, την ξαναπήρε το κράτος, έριξε πάρα πολλά χρήματα για να την εκσυγχρονίσει, αφού την εκσυγχρόνισε, την παραχώρησε πάλι σε ιδιωτικά συμφέροντα, την ξαναξεζούμισαν, την ξαναπήρε πάλι το κράτος και ούτω καθεξής.

Σας θυμίζω τον Παπαληγούρα, που κατηγορήθηκε σαν "σοσιαλμανής" επειδή τόλμησε να αγοράσει την επιχείρηση πίσω από τον Νιάρχο, του οποίου του είχε ουσιαστικά παραχωρηθεί προκειμένου να την εκσυγχρονίσει κι αυτός έφτιαξε μια μονάδα μερικών εκατομμυρίων και τα υπόλοιπα τα έβαλε στην τσέπη. Είναι χαρακτηριστικό για το πώς οι κυβερνήσεις και οι πολιτικές, τις δημόσιες επιχειρήσεις τις εκμεταλλεύονται.

Επειτα ήρθε η δεκαετία του '80. Άλλες ιδέες, άλλα μυαλά, άλλη πολιτική. Μια πολιτική που -σωστά κατά τη γνώμη μας- αποφάσισε ότι τα ΕΛΠΕ έπρεπε να εκσυγχρονιστούν, αφού εκτίμησε πως το πετρέλαιο θα είναι για πολλά χρόνια ακόμα, το προϊόν από το οποίο θα εξαρτώμαστε. Όλοι μαζί λοιπόν, εργαζόμενοι και κυβέρνηση, την

3 Οκτώβρη, Παρίσι: Τα συνδικάτα οργανώνουν διαδήλωση ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις. Η συμμετοχή ξεπέρασε τις 60 χιλιάδες.

εσκυχρονίσαμε, με στόχο όταν θα έρθει η ελεύθερη αγορά -γιατί ήταν μονοπώλιο τότε- η επιχείρηση να είναι σε τέτοιο επίπεδο ώστε να αντέξει στον ανταγωνισμό. Τόσα χρήματα δεν έβαζε κανείς ιδιώτης στην επιχείρησή του.

Ο Ομίλος Ελληνικών Πετρελαίων αποτελείται από την Εμπορική Εταιρεία, ο κλάδος έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, το διυλιστήριο Ασπρόπυργου και το διυλιστήριο της Θεσσαλονίκης. Το 1994, η ΕΣΣΟ Πάπας, έκλεινε την επιχείρησή της Θεσσαλονίκης, την πουλούσε για παλιοσίδηρα, ήταν το ένα τοις χιλίοις, σαν περιουσιακό στοιχείο στο σύνολο της περιουσίας της Πολυεθνικής ESSO. Την αγόρασε το ελληνικό δημόσιο, αλλά δυστυχώς δεν εφαρμόσε αντίστοιχη πολιτική ανάπτυξης, όπως στον Ασπρόπυργο στην Αθήνα.

Είμαστε σίγουροι ότι η κυβέρνηση δεν έχει υπολογίσει σοβαρά ακόμα καλά την αντίστασή μας, αν και παίρνει υπόψη της τους αγώνες μας. Δεν έχει καταλάβει ότι μπορούμε να κινητοποιήσουμε ευρύτερες ομάδες στην κοινωνία, ότι όταν κινδυνεύουν τα Ελληνικά Πετρέλαια, αυτό αφορά και τους γιατρούς και τους δικηγόρους και τους καθηγητές. Με τον ίδιο τρόπο που κι εμείς κινητοποιούμαστε όταν θίγονται τα συμφέροντα των γιατρών, των δικηγόρων, των μαθητών. Δεν έχουμε βρει ακόμα τη χρυσή τομή, ώστε να κινητοποιούμαστε σαν μια γροθιά, άμεσα, σαν απάντηση στις κυβερνήσεις. Πιστεύω ότι οι πρωτοβουλίες που έχουν παρθεί και στην Ελλάδα, αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα έχουν αίσιο αποτέλεσμα. Εμείς έχουμε ξεκινήσει έναν πολύ μεγάλο αγώνα εδώ και 7-8 μήνες, από τον καιρό που η κυβέρνηση αποφάσισε οριστικά να ιδιωτικοποιήσει την εταιρεία Ελληνικά Πετρέλαια.

Ακουσα πριν τον σύντροφο να λέει ότι η κυβέρνηση χρησιμοποιεί μια πιο σύγχρονη και εκλεπτυσμένη λογική στις ιδιωτικοποιήσεις. Πιο καθαρή, πιο απόλυτη, ήταν η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας. Δεν έμπλεκε σε πολλά τερτίπια και συνδικαλισμούς. Ελεγε "αυτό είναι και προχωράω". Ήξερε τι έκανε και γιατί το έκανε. Μάλλον ο κύριος Χριστοδουλάκης έχει κάνει λάθος. Η δικιά του πολιτική είναι ανίκανη και δεν θα έχει αποτέλεσμα. Ενώ υπάρχει νομοσχέδιο για τις αποκρατικοποιήσεις δημόσιων επιχειρήσεων ΕΛΠΕ, ΔΕΗ κ.ά., κατεβάζει καινούριο νομοσχέδιο, επειδή βλέπει ότι με τη διαδικασία των διαγωνισμών δεν βγαίνει το αποτέλεσμα που θέλει η κυβέρνηση. Το νέο

νομοσχέδιο λέει ότι τις αποκρατικοποιήσεις τις χειρίζεται μια διυπουργική επιτροπή. Τι τους θέλουμε τους διαγωνισμούς, τι θέλουμε τις διαφανείς διαδικασίες, τις συζητήσεις, να κρατάει η διαδικασία της αποκρατικοποίησης των ΕΛΠΕ δύο χρόνια και να μην ξέρει κανείς πού θα πάει και πώς; Δεν είναι όμως τόσο απλά τα πράγματα.

Πολλοί μας κατηγορούν ότι αγωνιζόμαστε γιατί είμαστε μόνιμοι υπάλληλοι, κρατικοδίαιτοι, κοιτάμε το μισθουλάκο μας, δε θέλουμε να χάσουμε την εργασία μας, ενώ οι άλλοι εργαζόμενοι έχουν πολύ πιο δύσκολα προβλήματα. Το πρώτο θέμα που μας απασχολεί, στις ανακοινώσεις μας, στα δελτία Τύπου, δεν είναι ο μισθός μας, είναι η επιχείρηση Ελληνικά Πετρέλαια σαν μια περιουσία του ελληνικού λαού και της κοινωνίας, είναι η ανάπτυξη της, για να συνεχίσει να προσφέρει αυτά

που προσφέρει στην κοινωνία και την εθνική οικονομία και μετά μέσα απ' αυτό έρχονται όλα τα υπόλοιπα, που είναι οι θέσεις εργασίας και οι νέες θέσεις εργασίας. Γιατί αν πουλήσουμε σήμερα το 23% θα πουλήσουμε μια μικρή τρύπα του προϋπολογισμού. Του χρόνου θα πουλήσουμε ένα ποσοστό από άλλες επιχειρήσεις, σε μερικά χρόνια όμως, με μαθηματική ακρίβεια θα γίνουμε Αργεντινή και χειρότερα.

Θέλω να κλείσω με το εξής. Το πετρέλαιο δεν έχει ελληνικό χαρακτήρα. Βγαίνει και ελέγχεται σε συγκεκριμένες χώρες και από συγκεκριμένες εταιρείες. Αν κάνουμε έναν απλό συλλογισμό και δούμε πώς εξελίσσεται το διεθνές περιβάλλον, με τις πιέσεις Μπους και τη συνεργασία με τον Πούτιν, θα καταλήξουμε στο ίδιο συμπέρασμα. Οτι οι πόλεμοι τα επόμενα χρόνια θα είναι και μεγαλύτεροι και ισχυρότεροι. Γιατί οι αραβικές χώρες έχουν 390 δισεκατομμύρια αποθέματα πετρελαίου. Η Ρωσία έχει 190-200 δισεκατομμύρια αποθέματα αργού πετρελαίου. Και γύρω στα 40 δισεκατομμύρια έχει η Αμερική. Το πρόβλημα είναι ότι όταν κατεβάζει ο ΟΠΕΚ την παραγωγή κατά ένα εκατομμύριο, δεν θέλουν να ανεβαίνει 10% ο πληθωρισμός της Αμερικής. Γι' αυτό και η συνεργασία τώρα τελευταία με τη Ρωσία. Πρέπει να φτιάξουν ένα νέο μπλοκ, έναν νέο μηχανισμό, ώστε να φύγουν από το σαουδαραβικό μπλοκ, για να μπορέσουν να ελέγξουν το πετρέλαιο, την ενέργεια και ν' αρχίσουν σιγά σιγά να πολεμούν μία μία χώρα, όχι μόνο το Ιράκ αλλά και άλλες. Το πετρέλαιο θα παίξει πολύ σημαντικό ρόλο τα επόμενα χρόνια.

Η χώρα μας είναι σε θέση - κλειδί. Πρέπει να καταλάβουμε λοιπόν όλοι μας και κυρίως εμείς οι εργαζόμενοι, ότι δεν πρέπει η Ελλάδα να γίνει το σημείο που θα περάσουν όλοι από πάνω της. Μπορούμε σαν χώρα, σαν εταιρεία, να αναπτυχθούμε από μόνοι μας, έχουμε τα κεφάλαια και τη γνώση, είμαστε υπέρ των συμμαχιών και των συνεργασιών σαν σωματείο, μπορούμε να βρούμε άλλες εταιρείες από τα Βαλκάνια για να συνεργαστούμε, είμαστε όμως κατά της παραχώρησης της πλειοψηφίας των μετοχών ή τον έλεγχο, γιατί αν φύγει από τα χέρια μας, οι Λάτσηδες, οι Βαρδινογιάννηδες, οι ρώσοι ή οποιοιδήποτε άλλοι, στόχο έχουν το κέρδος, να καθυποτάξουν κοινωνίες, να ελέγξουν λαούς και να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντά τους.

1922

80 χρόνια μετά την κατάρρευση της Μικρασιατικής Εκστρατείας
ο ιστορικός Δημήτρης Λιβιεράτος θυμίζει τους αγώνες
του τότε αντιπολεμικού κινήματος και του ΣΕΚΕ.

Η

Μικρασιατική Εκστρατεία 1919-1922 έγινε η αφορμή για την πρώτη μεγάλη αλλά και αντιπολεμική δραστηριότητα του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος Ελλάδας.

Υστερα από Συνέδριο, μεταξύ 4-10 Νοεμβρίου 1918 εμφανίστηκε στην ελληνική πολιτική. Ακριβώς εκείνη την εποχή δεν πρόλαβε να συμπληρώσει μερικούς μήνες προσπάθειας συγκρότησης της οργάνωσής του και στις 2 Μαΐου 1919 άρχισε η Μικρασιατική Εκστρατεία. Το μικρό αλλά θαρραλέο Σοσιαλιστικό κόμμα άρχισε μια μεγάλη μαζική αντιπολεμική δραστηριότητα με πλούσια ανταπόκριση από τον ελληνικό λαό και ειδικότερα από την εργατική τάξη. Αλλά ασ πάrouμε τα πράγματα με τη σειρά για να αντιληφθούμε τη σπουδαιότητα των γεγονότων εκείνης της περιόδου με τη σημαντική αγωνιστική δράση.

Να υπενθυμίσουμε ότι στις 25 Οκτώβρη 1917 ξέσπασε και επικράτησε η πρώτη εργατική επανάσταση, εγκαθιδρύοντας την εξουσία των Σοβιέτ στην τσαρική, μέχρι τότε, Ρωσία. Η εκθρόνηση όλων των καπιταλιστικών δυνάμεων εκδηλώθηκε από την πρώτη στιγμή. Τροφοδότησαν τις εξεγέρσεις στρατηγών, ναυάρχων, διαφόρων τυχοδιωκτών κατά της επαναστατικής εξουσίας.

Όταν τελείωσε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος, στις 11 Νοέμβρη 1918, περίπου ένα χρόνο αργότερα, η επίθεση κατά της επαναστατικής Ρωσίας οργανώθηκε σε ευρύτερη κλίμακα. 14 μέτωπα είχε να αντιμετωπίσει σε όλα της τα σύνορα. Τότε και ο ελληνικός ιμπεριαλισμός προσδεμένος στον αγγλικό και προσδοκώντας νέα ωφέλη κατακτήσεων, μέσω της κυβέρνησης Βενιζέλου, συναίεσε στην αποστολή 3 ελληνικών μεραρχιών. Εφτασαν στη Νότιο Ρωσία για να κτυπήσουν την επαναστατική εξουσία.

Προύσα 21 Ιούλη 1921: ο ελληνικός στρατός παρελαύνει μπροστά στην ηγεσία του Γενικού Επιτελείου Στρατού.

Όμως οι Έλληνες στρατιώτες και αξιωματικοί ακόμη, επηρεάστηκαν τόσο πολύ από τη διαφώτιση που έκαναν οι Μπολσεβίκοι στους οπλίτες των ξένων στρατευμάτων, ώστε έπαψαν να είναι αξιόμαχος στρατός για τους ιμπεριαλιστές. Τους απέσυραν σε 2-3 μήνες και τους έστειλαν στη Ρουμανία για επανεκπαίδευση - αποτοξίνωση. Από εκεί στις 2 Μαΐου 1919 έφτασαν στη Σμύρνη. Μαζί με άλλες δυνάμεις πεζικού και ναυτικού. Να καταλάβουν, προσωρινά, όπως έλεγαν, ένα μέρος της Δυτικής Τουρκίας. Όμως οι Άγγλοι και οι Γάλλοι ιμπεριαλιστές καθόρισαν ένα περιορισμένο μέρος που θα καταλάμβαναν. Αλλά θα εξακολουθούσε να είναι μέρος της Οθωμανικής κυριαρχίας και μετά πέντε χρόνια θα ψήφιζαν οι κάτοικοι τι ήθελαν. Τότε θα έληγε η κυριαρχία του Σουλτάνου. Επισήμως οι κάτοικοι εξακολουθούσαν να είναι οθωμανοί υπήκοοι ανεξαρτήτως εθνικότητας και θρησκείματος. Με αυτά τα μισόλογα οι δυτικοί ιμπεριαλιστές που ήθελαν να εξασφαλίσουν τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας έπεισαν τον συνεργαζόμενο με αυτούς ελληνικό ιμπεριαλισμό να στείλει στρατό προς βοήθειαν των σχεδίων τους. Δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν γαλλικά στρατεύματα που είχαν ξεγεραθεί στη Ρωσία, ούτε και αγγλικά που τα ήθελαν για άλλες, πιο ελαφρές περιπτώσεις.

Με την απειλή των Δυτικών, η Οθωμανική εξουσία δέχτηκε τη διάσπαση των εδαφών της σε πολλές αποικίες στη Μέση Ανατολή. Μετατράπηκαν σε αποικίες των Άγγλων και των Γάλλων.

Τα ελληνικά στρατεύματα και ολόκληρος ο ελληνικός λαός χρησιμοποιήθηκαν σε μια επιχείριση που από την αρχή ήταν χαμένη. Με τα δεδομένα της εποχής ήταν αδύνατο η Ελλάδα των 5,5 εκατομμυρίων και ύστερα από πολέμους ήδη επτά ετών να επιβληθεί.

Η κατάσταση γινόταν ακόμα σοβαρότερη, δεδομένου ότι η καινούρια αστική τάξη της Τουρκίας που εκπροσώπησε, τότε, ο στρατηγός Κεμάλ Ατατούρκ, επαναστάτησε κατά του Σουλτάνου. Αποκήρυξε την εξουσία του και με τα εκλεγμένα όργανά της δήλωσε ότι δεν θα δεχτεί κανέναν όρο και καμιά εφαρμογή των συμφωνιών του Σουλτάνου. Στον άγριο εμφύλιο πόλεμο που επακολούθησε, χιλιάδες ισλαμιστές, πιστοί στο Χαλιφάτο της οθωμανικής εξουσίας, ξεκαθαρίστηκαν από την καινούρια εθνική Κεμαλική εξουσία. Η νέα αστική εξουσία, σταδιακά και με ανταλλάγματα, δεχόταν όρους, Γάλλων, Αμερικανών, Άγγλων, για τις διεκδικήσεις τους στις νέες αποικίες και τα πετρέλαια. Έτσι εξασφάλιζε την ενίσχυση σε χρήματα και όπλα.

Βοηθούμενος από ξένους εκπαιδευτές, ο Κεμάλ δημιούργησε έναν γρήγορο,

Ο Παντελής Πουλιόπουλος το 1919. Μετά από ένα χρόνο τον στέλνουν στη Μικρά Ασία, όπου μαζί με άλλους, οργανώνουν το αντιπολεμικό Μέτωπο.

"Οίκαδε", πίσω στο σπίτι, ήταν το κύριο άρθρο του κυριότερου αρθρογράφου της δεξιάς, που εξέφραζε την διάθεση ενάντια στον πόλεμο. Στην οποία οι μεγάλοι καπιταλιστές, τραπεζίτες, εφοπλιστές, έδιναν πλήρη υποστήριξη, προσδοκώντας τεράστια οφέλη στην πλούσια Μικρά Ασία.

Ο ελληνικός λαός της Μ. Ασίας ούτε ρωτήθηκε, ούτε εξοπλίστηκε να υπερασπίσει τον εαυτό του. Ένας μικροδικτάτορας, έμπιστος του Βενιζέλου, ο Αρ. Στεργιάδης, είχε αναλάβει σαν αρμοστής στη Σμύρνη να εφαρμόσει την αγγλική πολιτική καταστροφής.

Στις 13 Αυγούστου άρχισε η επίθεση. Σε δεκαπέντε μέρες, ο ελληνικός στρατός, διαλυμένος ήδη, δεν υπήρχε.

2.500 αξιωματικοί και 54.000 οπλίτες αιχμάλωτοι. Πολλοί εξεφανίστηκαν. Σύνολο απωλειών, για μια χώρα 5,5 εκατομμυρίων κατοίκων: 23.000 νεκροί, 16.000 αγνοούμενοι, 50.000 τραυματίες και απέραντες υλικές ζημιές. Η μια πλευρά της Μικρασιατικής καταστροφής. Να αναφέρουμε και την ερήμωση της Ελλάδας. Στρατιώτες, λιποτάκτες καταζητούμενοι κατά χιλιάδες, χέρσωμα χωραφιών, ορφάνια οικογενειών. Μια καταστροφή που η νέα κυβέρνηση θέλησε να ξεπλύνει με τον -πρωτοφανή για χώρα, τουφεκισμό 6 ηγετών της, πολιτικών και στρατιωτικών, της βασιλικής παράταξης. Μια προσπάθεια εξευμενισμού του αγανακτισμένου ελληνικού λαού.

Το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα (Κομμουνιστικό) παρά τη μικρή του δύναμη των περίπου 1.000 μελών, αγωνίστηκε από την πρώτη στιγμή κατά του πολέμου. Προειδοποίησε, κινητοποίησε, αντιμετώπισε όλες τις διώξεις για να εμποδίσει τον καταστροφικό πόλεμο. Λίγους μήνες από

Εντυπο της Ενωσης «Παλιών Πολεμιστών» που πρωτοστάτησε ο Πουλιόπουλος

την ίδρυσή του, πριν ακόμα προλάβει να οργανωθεί, άρχισε τον μαχητικό αντιπολεμικό αγώνα. Δεν ήταν απομονωμένο. Αντίθετα. Εκπροσωπούσε τα συμφέροντα των εργαζόμενων και του ευρύτερου ελληνικού λαού. Υπέφεραν από την ακρίβεια, την έλλειψη τροφίμων, τη μαύρη αγορά. Ακόμα τη βίαιη απόσπαση των παιδιών για το σφαγείο της Μ. Ασίας. Αναφέρουμε μερικούς από τους αγώνες των εργαζόμενων εκείνο τον άγριο καιρό των καταδιώξεων, του στρατιωτικού νόμου, των στρατοδικείων και παντός είδους τρομοκρατίας.

Στο έκτακτο συνέδριό του, της 16 Σεπτεμβρίου 1920, το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος (Κομμουνιστικό), αποφάσισε να κατέβει στις εκλογές του Νοεμβρίου με αντιπολεμικά συνθήματα. Θα χρησιμοποιούσαν για πρώτη φορά σαν έμβλημα το Σφυροδρέπανο. Συγκεκριμένα, η αντιπολεμική δραστηριότητα θα αναφερόταν στην εκστρατεία της Μ. Ασίας, που εκείνη τη στιγμή βρισκόταν στην πιο μεγάλη και νικηφόρα φάση της.

Όμως ο ελληνικός λαός είχε κουραστεί από τους συνεχείς πολέμους των τελευταίων 8 χρόνων. Καταλάβαινε ότι αυτή η πολεμική επιχείριση δεν οδηγεί πουθενά, παρά τις θριαμβολογίες του τότε βενιζελισμού. Η δυστυχία, η πείνα και οι συμφορές του ελληνικού λαού, συσσωρεύονταν κάθε μέρα και περισσότερο. Χιλιάδες νέοι που καλούνταν να πάνε στα πολεμικά μέτωπα, φυγοδικούσαν στα βουνά. Δεν ήθελαν να πολεμήσουν. Και χιλιάδες χωροφύλακες τους κυνηγούσαν. Το ΣΕΚΕ, από την αρχή της Μικρασιατικής Εκστρατείας είχε ανοίξει μια μεγάλη αντιπολεμική καμπάνια. Παρά τις μικρές του δυνάμεις, οι διακηρύξεις του αποκτούσαν μεγάλη δύναμη στους εργατές και αγρότες, που υφίσταντο όλες τις δυστυχίες.

Πριν από τις εκλογές του Νοεμβρίου, οι σοσιαλιστές κάλεσαν συγκέντρωση στην πλατεία Δημοτικού Θεάτρου (σημερινή Κοτζιά). Συγκέντρώθηκαν πάνω από 50.000 και η συγκέντρωση μεταβλήθηκε σε μαχητική διαδήλωση. Με αντιπολεμικά συνθήματα προχώρησε από την οδό Αιόλου μέχρι το Σύνταγμα. Το πλήθος των 50.000 ήταν τεράστιο για μια πρωτεύουσα που τότε είχε περίπου 200.000 κατοίκους. Για την αντιπολεμική δραστηριότητα είχαν φυλακιστεί και καταδιωχθεί πολλά μέλη και οπαδοί του ΣΕΚΕ. Η λογοκρισία δεν άφηνε να δημοσιευτούν τα αντιπολεμικά κείμενα, όπως της 28 Ιούνη "Δια τον πόλεμον".

Στις εκλογές της 1 Νοέμβρη 1920, έχασε η παράταξη του Βενιζέλου και η κυβέρνησή του παραιτήθηκε. Ανέλαβε νέα, των Βασιλοφρόνων, που είχαν κατέβει στις εκλογές με υποσχέσεις ότι θα τερματίσουν τον πόλεμο. Αντίθετα όμως, όχι μόνο τον συνέχισαν, αλλά και τον επέκτειναν, παρόλο που οι καταστάσεις ήταν πολύ χειρότερες. Οι καταδιώξεις εναντίον του ΣΕΚΕ και των οπαδών του συνεχίστηκαν.

Το ΣΕΚΕ όμως δεν περιοριζόταν μόνο σε διακηρύξεις και διαδηλώσεις. Οι στρατευμένοι νέοι, μέλη και οπαδοί, συγκροτούσαν ομάδες στους χώρους όπου υπηρετούσαν. Κατά λόχους, με σύνδεση ταγμάτων και μεγαλύτερων μονάδων, εξακολουθούσαν τη δράση τους κατά τον πόλεμο. Η οργάνωση επεκτεινόταν στο Ναυτικό, όπου σε κάθε καράβι και τον Ναύσταθμο υπήρχαν πυρήνες του κόμματος. Αυτοί μάλιστα φρόντιζαν για τη σύνδεση με το Μέτωπο. Μετέφεραν τις εφημερίδες "Εργατικός Αγώνας" και "Φωνή του Εργάτη" από τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη, προς τη Σμύρνη και τα άλλα σημεία. Με τα πλοία του πολεμικού Ναυτικού έφταναν στους πυρήνες του Μετώπου φυλλάδια, προκηρύξεις και άλλο έντυπο υλικό.

Στους αντιπολεμικούς όμιλους είχαν οργανωθεί περίπου 200 στρατιώτες και υπαξιωματικοί. Επικεφαλής ο Δ. Γιαμογιάννης από τη Θεσσαλονίκη. Στη Σμύρνη ο οργανωμένος πυρήνας περιλάμβανε τον Μιχάλη Οικονόμου, Μιλιτιάδη Ζαφειριάδη, Νίκο Μπονόνο, Φωτεινό. Με αυτούς συνδέθηκαν οι Παντελής Πουλιόπουλος, Μοναστηριώτης,

Νίκολης, όταν στρατεύτηκαν και έφτασαν στη Μ. Ασία. Αποτελέσαν την Κεντρική Ομάδα των Ομίλων του Μετώπου.

Κυκλοφόρησαν την αντιπολεμική εφημερίδα "Ερυθρός Φρουρός". Τότε συνελήφθησαν μερικοί. Καταδικάστηκαν σε τρεις-τέσσερις μήνες φυλακή και σκοπίστηκαν στο Μέτωπο. Σε μια πρόκλησή τους που δημοσιεύτηκε στον Ριζοσπάστη, έγραφαν "...πρέπει να το νιώσουμε καλά. Ενόσω δεν ανοίγουμε τα μάτια μας για να δούμε το βάραθρο όπου μας οδηγεί το σημερινό κοινωνικό σύστημα, ο πόλεμος ακατάπαυστα θα στέλνει στις λαϊκές μάζες το θάνατο και τη δυστυχία για να γεμίζει με το αίμα και τον ιδρώτα μας τις κάσες των πλουσίων." Το καλοκαίρι του 1922, λίγο πριν την κατάρρευση, συνελήφθησαν 25 στρατιωτικοί, μεταξύ αυτών και ο Πουλιόπουλος, για την αντιπολεμική τους δραστηριότητα. Θα πέρναγαν από στρατοδικείο με την κατηγορία της εσχάτης προδοσίας. Αλλά σε λίγο, Αύγουστος 1922, έσπασε το Μέτωπο και τα πάντα διαλύθηκαν. Από τις φυλακές της Σμύρνης έφτασαν στην Αθήνα με τα υπολείμματα του στρατού.

Όμως να προσθέσουμε ότι κατά τη διάρκεια του πολέμου έγιναν και πολλές απεργίες και άλλες εκδηλώσεις. Σημειώνουμε μερικές από τις μεγαλύτερες εργατικές κινητοποιήσεις που συνδύαζαν τα καθημερινά αιτήματα με την αντιπολεμική δράση.

Στις αρχές του 1921 άρχισαν μεγάλες κινητοποιήσεις στον Βόλο. Κορύφωση ήταν η μεγάλη διαδήλωση στις 15 Φλεβάρη που κτυπήθηκε με τη Χωροφυλακή και κατέλυσε τις αρχές. Επί δύο μέρες επικεφαλής του Βόλου βρέθηκε η Πανεργατική Ενωση.

Με την ευκαιρία της Πρωτομαγιάς του 1921, στη Θεσσαλονίκη έγιναν απεργίες και μεγάλες διαδηλώσεις κατά του πολέμου. Ενα σύνταγμα που πήγαινε στη Μ. Ασία στασίασε και οι στρατιώτες συναδελφώθηκαν με τους διαδηλωτές.

Τον Νοέμβριο του 1921 απήργησαν οι εργαζόμενοι της Ομοσπονδίας Ηλεκτρισμού. Μαζί με οικονομικά αιτήματα προβάλλονται και τα αντιπολεμικά. Ακριβώς τη στιγμή που ο πρωθυπουργός Γούναρης στη Βουλή μιλούσε κατά των απεργιών, έσβησαν τα φώτα της Βουλής και η συζήτηση σταμάτησε.

Η μεγαλύτερη όμως ήταν η απεργία των σιδηροδρομικών, που άρχισε στις 21 Φλεβάρη 1921. Η οικονομική κατάσταση χειρότερη συνεχώς. Σε ένα χρόνο, από το 1920, η τιμή του ψωμιού τριπλασιάστηκε. Ο τιμάρημος ανέβηκε 30-50%. Στα μετώπισθεν υπάρχουν περίπου 90.000 λιποτάκτες και ανυπότακτοι και πολλοί απ' αυτούς συγκροτούν ένοπλα τμήματα στα βουνά. Η κυβέρνηση είναι αναγκασμένη να αφαιρεί δυνάμεις από το Μέτωπο για να τους κυνηγεί, αφού δεν φτάνουν οι δυνάμεις της Χωροφυλακής. Οι σιδηροδρομικοί εκφράζουν την αγανάκτηση όλης της εργατικής τάξης μ' αυτό τον τρόπο. Η απεργία τους έχει καθολική επιτυχία. Παρά τις ορισμένες υποχωρήσεις της κυβέρνησης δεν σταματούν και διαδηλώνουν κατά της κυβέρνησης που συνεχίζει τον καταστροφικό πόλεμο. Την τέταρτη μέρα της απεργίας συνέρχονται σε συνέλευση στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά περίπου 2.500 σιδηροδρομικοί. Η κυβέρνηση στέλνει στρατιωτικές δυνάμεις, συλλαμβάνουν πολλούς απεργούς και τους στέλνουν κατευθείαν στο Μέτωπο. Εκεί πολλοί απ' αυτούς εντάσσονται στους αντιπολεμικούς όμιλους.

Κλείνοντας αυτό το σημείωμα, θα θέλαμε να τονίσουμε ότι το αντιπολεμικό κίνημα, το οποίο εξέφραζε το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα, δεν ήταν κάτι το απομονωμένο. Είχε μεγάλη υποστήριξη. Κι αυτό επειδή ο ελληνικός λαός καταλάβαινε πολύ καλά το αδιέξοδο της πολεμικής πολιτικής. Μόνο καταστροφές έφερνε και σε καταστροφή θα κατέληγε, πράγμα που έγινε. Αλλωστε δεν υπάρχει και κανένας πόλεμος που να μην τελειώνει με καταστροφές, είτε σε ήττα, είτε σε υποτιθέμενη νίκη τελειώσει.

Σοσιαλιστές και βία

Οι συλλήψεις της «17 Νοέμβρη» χρησιμοποιούνται σαν αφορμή για μια υστερική επίθεση ενάντια στην Αριστερά σαν «μήτρα της τρομοκρατίας».
Ο Σωτήρης Κοντογιάννης απαντάει στην υποκρισία των απολογητών του καπιταλισμού.

Αφηνιάσανε, κυριολεκτικά, οι κάθε είδους υμνητές του καπιταλισμού αυτές τις μέρες. Οι συλλήψεις μελών της "17 Νοέμβρη" μετατράπηκαν, μέσα από τις φυλλάδες της δεξιάς και τα παράθυρα της τηλεόρασης, σε μια άγρια ιδεολογική επίθεση ενάντια στην αριστερά, το κίνημα και τα οράματα για μια καλύτερη κοινωνία: η αριστερά είναι η "μήτρα" της τρομοκρατίας είναι το μόνιμο ρεφρέν τους. Στις εφημερίδες "βαθυστόχαστα" άρθρα για τον Γιωτόπουλο ή τον Κουφοντίνα διακοσμούνται με φωτογραφίες του Τρότσκι. Στα δελτία ειδήσεων "σοβαροί" δημοσιογράφοι, σκανδαλοθήρες εκδότες και ακροδεξιοί αναπολητές της Χούντας "αποκαλύπτουν" καθημερινά "το νήμα που συνδέει", τις πρακτικές της τρομοκρατίας με τις ιδέες του Μαρξ και του Λένιν. Ο σοσιαλισμός είναι συνυφασμένος με τη βία, είναι το συμπέρασμά τους.

Το αιματηρό «μονοπώλιο της βίας»

Η βία και η τρομοκρατία, όμως, είναι στην πραγματικότητα αναπόσπαστα χαρακτηριστικά της σημερινής κοινωνίας, του καπιταλισμού. Όλοι αυτοί που κατακεραυνώνουν σαν "μάστιγα" τη "17 Νοέμβρη" δεν βγάζουν λέξη για τους πολέμους, τα ναρκοπέδια στα σύνορα, τους πνιγμούς μεταναστών στο Αιγαίο, ή τα εργατικά "ατυχήματα". Οι βιαιότητες αυτές, είναι κατά τη γνώμη τους, απόλυτα δικαιολογημένες.

Η βία είναι η άλλη όψη της εκμετάλλευσης. Εκει συντροφεύσει πιστά, χωρίς διακοπή, την ανθρωπότητα σε όλα της τα βήματα, από τότε που πρωτοεμφανίστηκαν οι ταξικές κοινωνίες πάνω στη γη, μερικές χιλιάδες χρόνια πίσω. Ο καπιταλισμός, η «τελειότερη» ταξική κοινωνία της ιστορίας, την έχει φτάσει στο απόγειό της.

Το κράτος ήταν, από τότε που πρωτοεμφανίστηκε στην ιστορία, ένας οργανωμένος μηχανισμός καταπίεσης των κατώτερων τάξεων, ένας μηχανισμός επιβολής του "νόμου και της τάξης" -με άλλα λόγια της οργάνωσης της κοινωνίας σύμφωνα με τα συμφέροντα της άρχουσας τάξης. Ο στρατός αναλάμβανε, στις δουλοκτητικές κοινωνίες της αρχαιότητας, να καταδιώξει και να τιμωρήσει, για λογαριασμό του κυρίου τους, τους δούλους που αποδρούσαν. Οι ιππότες εμπόδιζαν, στη φεουδαρχική Ευρώπη του μεσαίωνα, τους δουλοπάροικους να εγκαταλείψουν τη γη του δούκα ή του βαρόνου. Η αστυνομία, τα δικαστήρια και οι φυλακές διαφυλάσσουν στη σημερινή κοινωνία το "ιερό δικαίωμα της ιδιοκτησίας" -δηλαδή τις αποθήκες, τα καταστήματα

και τα εργοστάσια των καπιταλιστών.

Όλες οι άρχουσες τάξεις έχουν αντιμετωπίσει με φρικιαστική σκληρότητα τις εξεγέρσεις των "υπηκόων" τους. Εξί χιλιάδες δούλοι "στασιαστές" πέθαναν μαρτυρικά, σταυρωμένοι παραδειγματικά στην Απία Οδό, μετά την ήττα της εξέγερσης του Σπάρτακου, από τον στρατό του Κράσου το 71π.Χ. Χιλιάδες χωρικοί σφάχτηκαν στην καταστολή της εξέγερσης των χωρικών στην Ουγγαρία στις αρχές του 16ου αιώνα. "Κατά χιλιάδες κρέμονταν τα πτώματα των αγροτών κατά μήκος των δρόμων ή στις εισόδους των πόλεων", γράφει ο Φρίντριχ Ενγκελς στο βιβλίο "Ο πόλεμος των Χωρικών". Η βαρβαρότητα ήταν φρικιαστική. "Ο ίδιος ο Ντόζα (ένας από τους ηγέτες των αγροτών) πιάστηκε αιχμάλωτος, ψήθηκε πάνω σε έναν καυτό θρόνο και φαγώθηκε ζωντανός από τους ίδιους του τουαθ ανθρώπους, που γλίτωσαν τη ζωή τους μόνο με αυτόν τον όρο..."

Οι καπιταλιστές ξεπέρασαν σε βαρβαρότητα όλες τις προηγούμενες άρχουσες τάξεις ιστορίας. Η σφαγή της Παρισίνης Κομμούνας, της πρώτης πετυχημένης εργατικής εξέγερσης, από τον στρατό του Θιέρσου άφησε πίσω της πάνω από 30.000 νεκρούς. "Για να βρούμε κάτι αντίστοιχο με την διαγωγή του Θιέρσου και των αιμοβόρων σκυλιών του", γράφει ο Καρλ Μαρξ στο βιβλίο "Ο εμφύλιος πόλεμος στη Γαλλία", "πρέπει να ανατρέξουμε στην εποχή του Σίλα και των δυο τριανδριών της Ρώμης. Η ίδια ψύχραιμη σφαγή, η ίδια περιφρόνηση της ηλικίας και του φύλου στη σφαγή, το ίδιο σύστημα βασανισμού των αιχμαλώτων... Μόνο μια διαφορά υπάρχει, και η διαφορά αυτή είναι ότι οι Ρωμαίοι δεν είχαν ακόμα πολυβόλα για να ξεκάνουν μαζί τους προγραμμαμένους..."

Οι καπιταλιστές δεν δίστασαν να ξεκληρίσουν εκατομμύρια "ιθαγενείς" για να επιβάλλουν την κυριαρχία τους στις "αποικίες" της Αμερικής, της Αφρικής και της Ασίας. Και δεν δίστασαν να καταφύγουν στα πιο βάρβαρα μέσα για να καταστείλουν τα κινήματα ανεξαρτησίας στον Τρίτο Κόσμο. Στο Βιετνάμ οι στρατηγοί των ΗΠΑ χρησιμοποιούσαν κάθε μέσο -εμπρησμούς, δολοφονίες, βασανιστήρια, ομαδικούς βιασμούς- για να τρομοκρατήσουν τους Βιετκόνγκ. Ενα από τα συνηθισμένα "παιχνίδια" των Αμερικανών πεζοναυτών ήταν να λιώνουν τα πεινασμένα Βιετναμεζάκια με τα στρατιωτικά φορτηγά, παρασύροντάς τα, με κονσέρβες, κάτω από τις ρόδες τους!

Και οι καπιταλιστές δεν διστάζουν να δολοφονήσουν εκατομμύρια ανθρώπους για να υπερασπιστούν τα κέρδη τους από τους ανταγωνιστές

τους στις άλλες χώρες. Οι δυο παγκόσμιοι πόλεμοι που σημάδεψαν τον 20ό αιώνα άφησαν πίσω τους πάνω από 50 εκατομμύρια νεκρούς. Εξ εκατομμύρια άνθρωποι εξοντώθηκαν, με φρικιαστική μεθοδικότητα στο Ολοκαύτωμα, το απόγειο της καπιταλιστικής κτηνωδίας.

Εργατική Εξουσία

Ο Σοσιαλισμός υπόσχεται να βάλει τέρμα σε όλες αυτές τις θηριωδίες. Η εργατική τάξη θα πάρει την εξουσία, όχι για να γίνει η ίδια μια νέα εκμεταλλεύτρια άρχουσα τάξη, αλλά για να δώσει οριστικά τέλος στο σύστημα της εκμετάλλευσης. Οι εργάτες και οι εργάτριες δεν μπορούν να εκμεταλλευτούν κανέναν, γιατί αποτελούν την παραγωγική πλειοψηφία της κοινωνίας, γιατί είναι αυτοί που παράγουν, με τη δουλειά τους, όλο τον πλούτο.

Η κατάργηση της εκμετάλλευσης και του ταξικού διαχωρισμού θα κάνει το κράτος και τους κατασταλτικούς του μηχανισμούς άχρηστα. "Η ανάμιξη της κρατικής εξουσίας στις κοινωνικές σχέσεις", γράφει ο Εγκελς, "γίνεται περιττή... Το κράτος απονεκρώνεται..."

Ο ανταγωνισμός, το θεμέλιο του καπιταλισμού, θα ξεριζωθεί και από τη σφαίρα της οικονομίας και από τη σφαίρα της πολιτικής. Ο πόλεμος θα γίνει οριστικά παρελθόν.

Ο Σοσιαλισμός είναι αναγκαίος αν θέλουμε να σταματήσουμε τις σφαγές, αν θέλουμε να αποφύγουμε μια, ακόμα πιο αιματηρή και καταστροφική, επανάληψη της βαρβαρότητας στα επόμενα χρόνια.

Πώς μπορεί, όμως, η εργατική τάξη να φτάσει στην εξουσία; Οι καπιταλιστές δεν πρόκειται να εγκαταλείψουν μόνοι τους τον πλούτο και τα προνόμιά τους. Γι' αυτούς τα κέρδη είναι πάνω από τις ζωές των ανθρώπων, τα συμφέροντά τους είναι σημαντικότερα και από την ίδια τη διατήρηση του πολιτισμού ή της ζωής πάνω στον πλανήτη. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία: κάθε απόπειρα της εργατικής τάξης να τους "εκθρονίσει" από την κορυφή της εξουσίας θα αντιμετωπιστεί με την ίδια θηριωδία που αντιμετωπίστηκε η Παρισινή Κομμούνια -και ακόμα μεγαλύτερη. Ο ίδιος ο Μαρξ δεν έτρεφε καμιά απολύτως αυταπάτη για τις προθέσεις τους. Οι εργάτες, έλεγε, θα χρειαστεί να διώξουν με τη βία τους καπιταλιστές από την εξουσία. Θα χρειαστεί να τους ανατρέψουν: "Οι Κομμουνιστές δεν καταδέχονται να κρύβουν τις ιδέες και τους σκοπούς τους" έγραφε το 1848, στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο. "Διακηρύσσουν φανερά ότι οι στόχοι τους μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο με τη βίαιη ανατροπή κάθε κατεστημένης κοινωνικής οργάνωσης. Ας τρέμουν οι κυρίαρχες τάξεις μπροστά σε μια κομμουνιστική επανάσταση..."

Όλες οι προηγούμενες άρχουσες τάξεις στην Ιστορία ανατράπηκαν με τη βία. Οι ίδιοι οι καπιταλιστές, που τώρα μιλάνε για "σοσιαλιστική τρομοκρατία" ήρθαν στην εξουσία μέσα από μια σειρά βίαιων επαναστάσεων. Χιλιάδες ευγενείς και ανώτεροι κληρικοί -η άρχουσα τάξη της φεουδαρχίας- εκτελέστηκαν στη γκιλοτίνα στη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης -της σημαντικότερης "μάχης" στον πόλεμο των καπιταλιστών ενάντια στο παλιό καθεστώς. "Η βία", έλεγε ο Μαρξ, "είναι η μαμή κάθε παλιάς κοινωνίας που κυοφορεί μια καινούργια".

Η εργατική τάξη είναι αναγκασμένη να καταφύγει στη βία για να αντιμετωπίσει την αντεπαναστατική τρομοκρατία των καπιταλιστών -παρόλο που δεν τρέφει καμιά συμπάθεια για τη βία. Η Ρώσικη Επανάσταση του Οκτώβρη του 1917 ήταν ολοκληρωτικά αναίμακτη. Τις πρώτες μέρες, μάλιστα, οι εργάτες άφησαν ελεύθερους τους αξιωματικούς του παλιού καθεστώτος -χωρίς μάλιστα να τους αφαιρέσουν καν τα διακριτικά του βαθμού τους ή τα προσωπικά τους "τιμητικά" όπλα, αφού τους έβαζαν να υποσχεθούν ότι δεν θα συνωμοτήσουν ενάντια στην επανάσταση! Φυσικά κανέναν δεν τήρησε την υπόσχεσή του. Υστερα από μερικούς μήνες οι πιο πολλοί είχαν

καταταγεί στον αντεπαναστατικό στρατό των Λευκών. Είναι το άκρο άκρο της υποκρισίας να καταγγέλουν οι απολογητές του καπιταλισμού τη βία των εργατικών επαναστάσεων.

Η επαναστατική βία για την οποία μιλούσε ο Μαρξ και οι σύντροφοί του, όμως, δεν έχει απολύτως καμιά σχέση με τις πράξεις ατομικής βίας ή "παραδειγματικής βίας" που διάλεξαν κάποιες οργανώσεις.

"Η απελευθέρωση της εργατικής τάξης", έγραφε ο Μαρξ, "είναι έργο της ίδιας". Σοσιαλισμός δεν σημαίνει κάποια "φωτισμένη" κυβέρνηση που θα αναλάβει να πάρει θετικά μέτρα για την εργατική τάξη. Σοσιαλισμός σημαίνει εργατική εξουσία, σημαίνει "η κάθε μαγείρισσα να κυβερνάει" όπως έλεγε ο Λένιν, σημαίνει να περάσει ο έλεγχος ολόκληρης της κοινωνίας συλλογικά στα χέρια των ίδιων των εργατών και των εργατριών. Η επανάσταση του Οκτώβρη στη Ρωσία είχε στην προμετωπίδα της το σύνθημα "Όλη η εξουσία στα Σοβιέτ", όλη η εξουσία στα συμβούλια των εργατών.

Για να μπορέσει η εργατική τάξη να χτίσει μια νέα κοινωνία χρειάζεται να αλλάξει και τον ίδιο της τον εαυτό. Χρειάζεται να ξεκαθαρίσει τις ιδέες της, να απαλλαγεί από όλες τις αντιδραστικές αντιλήψεις που της έχει κληροδοτήσει, μέσα από την καθημερινότητα, τα σχολεία, την τηλεόραση κλπ, ο καπιταλισμός. Η επανάσταση είναι "σχολείο" για την εργατική τάξη -ένα σχολείο συλλογικότητας, συντροφικότητας, αλτρουισμού, αυταπάρνησης. Η επανάσταση δεν ανατρέπει απλά τους καπιταλιστές. Η επανάσταση διαμορφώνει την τάξη που θα αναλάβει να απαλλάξει την ανθρωπότητα από κάθε ταξική διαίρεση και κυριαρχία.

Οι βόμβες ή οι "εκτελέσεις" κάποιων συμβολικών για τον καπιταλισμό προσώπων δεν έχουν να προσφέρουν τίποτα απολύτως στην υπόθεση του σοσιαλισμού. Ο ρόλος των "τρομοκρατικών" οργανώσεων είναι, στην πραγματικότητα, αρνητικός για το κίνημα.

Ένα από τα βασικά ιδεολογήματα των καπιταλιστών είναι ότι οι εργάτες είναι πολύ αδύναμοι για να ανατρέψουν το σύστημά τους. Οι καπιταλιστές, λένε, έχουν τρομακτικά μέσα στη διάθεσή τους -την αστυνομία, τον στρατό, τις βόμβες, τα ελικόπτερα και τα αεροπλάνα: η επανάσταση είναι καταδικασμένη. Το επιχείρημα, βέβαια, είναι ολοκληρωτικά ψεύτικο. Στη Ρωσία του 1917 -αλλά και σε όλες τις άλλες μεγάλες επαναστάσεις του 20ού αιώνα- οι στρατιώτες πέρασαν στη μεριά των επαναστατών.

Αυτό που λείπει από την εργατική τάξη δεν είναι η δύναμη αλλά η συνείδηση της δύναμής της. Οι οργανώσεις σαν τη RAF στη Γερμανία, ή τις Ερυθρές Ταξιαρχίες στην Ιταλία ή ακόμα και τη 17 Νοέμβρη, αντί να ενισχύουν την αυτοπεποίθηση των εργατών, τους κάνουν να νιώθουν ακόμα πιο ασήμαντοι και αδύναμοι. Το κίνημα, υποστηρίζουν, είναι υπόθεση των "ηρώων", όχι των απλών ανθρώπων. Το μόνο που μπορούν να κάνουν οι εργάτες είναι να περιοριστούν σε έναν ρόλο κομπάρσου.

Η εργατική τάξη δεν έχει ανάγκη από "σωτήρες". Το κίνημα δεν χρειάζεται "επαναστατικά παραδείγματα" για να ξεσηκωθεί. Ο ίδιος ο καπιταλισμός -η εκμετάλλευση, η καταπίεση, η ανεργία, οι περικοπές, οι οικονομικές κρίσεις- οδηγούν ξανά και ξανά την εργατική τάξη αυθόρμητα στην αντίσταση και την εξέγερση.

Αυτό που χρειάζεται το εργατικό κίνημα είναι ένα μεγάλο, δυνατό επαναστατικό κόμμα -σαν τους Μπολσεβίκους της Ρώσικης Επανάστασης. Ένα κόμμα που θα συσπειρώνει τα πιο ξεκάθαρα και συνειδητά μέλη της εργατικής τάξης, ένα κόμμα που θα μπορεί να μπει μπροστά στην επανάσταση και να την οδηγήσει στη νίκη -ακριβώς όπως έκαναν το 1917 ο Λένιν, ο Τρότσκι και οι σύντροφοί τους. Αυτό είναι το πραγματικό όπλο που χρειαζόμαστε όλοι μας, για να μπορέσουμε να τελειώνουμε μια και καλή με τη βαρβαρότητα του καπιταλισμού.

Από το Ρίο στο Γιοχάνεσμπουργκ Δέκα καταστροφικά χρόνια

Η Σύνοδος Κορυφής αποκάλυψε πως το κέρδος και η αγορά καταστρέφουν τον πλανήτη.
Η ελπίδα είναι οι διαδηλωτές που είδαμε στο Γιοχάνεσμπουργκ,
υποστηρίζει ο Γιώργος Ράγκος.

Δέκα χρόνια μετά τη διάσκεψη για τη Γη στο Ρίο (το 1992) πραγματοποιήθηκε μεταξύ 26/8 έως 4/9 στο Γιοχάνεσμπουργκ η Σύνοδος Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Τέσσερα ήταν τα χαρακτηριστικά του "Ρίο+10", όπως ονομάστηκε αυτή η Σύνοδος:

1. Ακόμα και αυτές οι μετριοπαθείς αλλά δεσμευτικές για τις κυβερνήσεις και τις εταιρίες αποφάσεις της Συνόδου του Ρίο ποτέ δεν εφαρμόστηκαν με αποτέλεσμα η κατάσταση στο πλανήτη να είναι σήμερα πολύ χειρότερη από ότι πριν από 10 χρόνια.

2. Οι Συμφωνίες της Συνόδου του Γιοχάνεσμπουργκ ήταν στην ουσία μία παράδοση του πλανήτη στα αρπακτικά των πολυεθνικών και της ελεύθερης αγοράς, αυτών δηλαδή που είναι υπεύθυνοι για τη καταστροφή του περιβάλλοντος, την εξάπλωση της φτώχειας και των ασθενειών. Όπως δήλωσε ο διευθυντής της οικολογικής οργάνωσης «Φίλοι της Γης» Τσαρλς Σέκρετ: "Οι Δυνάμεις του Παγκόσμιου Εμπορίου εξαγόρασαν τη Διάσκεψη".

3. Παρά τη παρουσία 20.000 αντιπροσώπων από 3.000 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) από 120 χώρες, η Σύνοδος ήταν μία πανωλεθρία για όσους απ'αυτούς πίστευαν ότι μέσα από αυτή τη Σύνοδο θα μπορούσαν να πείσουν τις Μεγάλες Δυνάμεις και τις πολυεθνικές να εφαρμόσουν λύσεις και

4. Η Σύνοδος του Γιοχάνεσμπουργκ, σ'αντίθεση με αυτή του Ρίο, σηματοδεύτηκε από την παρουσία έξω από αυτή χιλιάδων ανθρώπων από τις παραγκουπόλεις των αστικών κέντρων, τους φτωχούς αγρότες και τους ακτιβιστές των κοινωνικών κινημάτων κυρίως από τη Ν. Αφρική που στείλαν το μήνυμα και στη Σύνοδο αλλά και στη Νοτιοαφρικάνικη κυβέρνηση ότι «ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ».

Η Σύνοδος του Γιοχάνεσμπουργκ

επικέντρωσε τις συνεδριάσεις της σε πέντε βασικά σημεία: Νερό, Ενέργεια, Υγεία, Αγροτική Παραγωγή και Βιοποικιλότητα.

Τα στοιχεία του ΟΗΕ στην αυγή του 21ου αιώνα για αυτούς τους τομείς είναι αποκαλυπτικά: Περισσότεροι από 1,2 δις άνθρωποι πάνω στον πλανήτη ζούν με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα, ενώ περισσότεροι από 1,1 δις δεν έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό και σ'αυτό οφείλεται το 80% των ασθενειών των αναπτυσσόμενων χωρών που φέρνουν το θάνατο ως και 30.000 ανθρώπων καθημερινά. Δύο δις άνθρωποι στον πλανήτη δεν έχουν παροχή ηλεκτρικού ρεύματος και ο κατάλογος συνεχίζεται...

Σήμερα όλο και περισσότεροι πιστεύουν ότι υπεύθυνοι γι' αυτά δεν είναι η κακοδαιμονία του Τρίτου Κόσμου αλλά ο ιμπεριαλισμός, οι πολυεθνικές και οι Διεθνείς Οργανισμοί τους που στο όνομα του κέρδους έχουν καταδικάσει τον πλανήτη και τη ζωή μας σε αφανισμό. Η περίοδος ανάμεσα στο Ρίο και το Γιοχάνεσμπουργκ το επιβεβαιώνουν. Δύο παραδείγματα αρκούν:

Ενώ στο Ρίο δεσμεύτηκαν ότι το 2000 το 0,7 % του ΑΕΠ των

«Γη, Τροφή, Δουλειά» είναι το σύνθημα στα μπλουζάκια των διαδηλωτών έξω από τη Σύνοδο στο Γιοχάνεσμπουργκ

αναπτυγμένων χωρών θα δινόταν για «βοήθεια» στις αναπτυσσόμενες χώρες, αυτό το ποσοστό έφτασε στο 0,22% (μικρότερο και από 0,33% της εποχής του Ρίο) ενώ οι ΗΠΑ παρείχαν «βοήθεια» στο μισό απ'αυτή που υποσχέθηκαν. Αλλά ακόμα και αυτά τα χρήματα που δίνουν για «βοήθεια» στις φτωχές χώρες συνοδεύονται από προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων των πλουτοπαραγωγικών πηγών των φτωχών χωρών και ξανακαταλήγουν πίσω στις τσέπες των πολυεθνικών στη κυριολεξία δέκα φορές περισσότερα. Ετσι δεν είναι παράξενο ότι η «βοήθεια» πάει χέρι - χέρι με την αύξηση των χρεών των φτωχών χωρών τα οποία και αυξήθηκαν κατά 70% ανάμεσα στο 1991 και στο 2000, από 1,3 τρις σε 2,2 τρις δολάρια.

Οι εκπομπές του διοξειδίου του άνθρακα, του σημαντικότερου ρύπου που είναι υπεύθυνος για το φαινόμενο του θερμοκηπίου με τις δραματικές αλλαγές στο κλίμα του πλανήτη, είναι ο άλλος τομέας που δείχνει την αποτυχία του καπιταλισμού. Οι προβλέψεις είναι ότι οι ρύποι θα αυξηθούν από τις αναπτυσσόμενες χώρες κατά 75% την περίοδο 1997-2020. Οι μεγάλες πετρελαϊκές εταιρίες πιέζουν για ακόμα μεγαλύτερη ασυδοσία.

Μέσα στην ίδια τη Σύνοδο του Γιοχάνεσμπουργκ οι υπεύθυνοι της καταστροφής του πλανήτη επιβεβαίωσαν προκλητικά την κυριαρχία τους πνίγοντας οποιαδήποτε ελπίδα μεταρρυθμίσεων που υποστήριζαν αρκετές ΜΚΟ.

Οι κυβερνήσεις των πλούσιων χωρών μαζί με τις πολυεθνικές όχι μόνο αρνήθηκαν οποιαδήποτε δέσμευση για τη λύση των προβλημάτων αλλά και πίεσαν τις κυβερνήσεις των φτωχών χωρών και τις ΜΚΟ να δεχτούν ένα απαράδεκτο Σχέδιο Δράσης, που τελικά ψηφίστηκε ύστερα από ατελείωτα παζάρια. Το Σχέδιο προβλέπει ένα εκτεταμένο δίκτυο 192 «συνεργασιών» των κυβερνήσεων με πολυεθνικές, για πλήρη παράδοση του πλανήτη σ'αυτές. Τοποτηρητής σ'αυτές τις συμφωνίες είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) που θα έχει τη δυνατότητα χρήσης βέτο για κάθε συμφωνία που θα είναι ενάντια στα συμφέροντα των πολυεθνικών.

Ανατριχιαστικό παράδειγμα τέτοιων «συνεργασιών» είναι η συμφωνία της UNICEF για την «Παγκόσμια Μέρα του Παιδιού» με τα MC DONALDS που θα την σπονσοράρει δίνοντας εκείνη την ημέρα λίγα σέντς από κάθε χάμπουργκερ που θα τρώει ένα παιδί. Την ίδια ώρα που κάθε μέρα 30.000 παιδιά πεθαίνουν στο πλανήτη από αιτίες που τις γεννάει η φτώχεια, η Σύνοδος όχι μόνο καταδικάζει με τις αποφάσεις της σε μεγαλύτερη ακόμα φτώχεια το πλανήτη αλλά σπεκουλάρει πάνω στην ευαισθησία του κόσμου για να κάνει διαφήμιση στα MC DONALDS και να τα παρουσιάσει στα μάτια μας κάτι σαν φιλανθρωπικό ίδρυμα.

Οι ΜΚΟ ήταν ευάλωτες σ' αυτές τις πιέσεις και δεν μπορούσαν να αλλάξουν αυτή την εξέλιξη της Συνόδου. Δεν είναι θέμα μόνο προθέσεων αλλά συσχετισμού δύναμης. Οι ΜΚΟ με τον τρόπο που λειτουργούν και παρεμβαίνουν δεν έχουν τη δύναμη και μπορούν εύκολα να απομονωθούν όταν αυτά που υποστηρίζουν είναι ενάντια στα συμφέροντα των πολυεθνικών. Ο λόγος είναι από τη μία η αυταπάτη ότι με το διάλογο μέσα σε τέτοιου είδους Συνόδους μπορούν να ευαισθητοποιήσουν και να πείσουν τις πολυεθνικές και τις κυβερνήσεις τους να υποχωρήσουν. Από την άλλη ακόμα κι αυτοί που δεν έχουν τέτοιες αυταπάτες δεν έχουν τη δύναμη να οργανώσουν κινητοποιήσεις για να υλοποιηθούν οι προτάσεις τους.

Όμως αυτό που δεν μπόρεσαν να το καταφέρουν οι ΜΚΟ το κατάφεραν οι διαδηλωτές που βρισκόταν έξω από τη Σύνοδο. Τα «Ενωμένα Κοινωνικά Κινήματα» ένας συντονισμός κινήσεων από τη Ν. Αφρική μαζί με ακτιβιστές που βρέθηκαν στο Γιοχάνεσμπουργκ απ' όλο το κόσμο οργάνωσαν καθημερινά διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες ενάντια στις πολυεθνικές και την κυβέρνηση της Ν. Αφρικής.

Αποκορύφωμα ήταν η διαδήλωση του Σαββάτου στις 31 Αυγούστου

Το Φόρουμ Ενάντια στις Ιδιωτικοποιήσεις (APF) έπαιξε σημαντικό ρόλο στις διαδηλώσεις στο Γιοχάνεσμπουργκ.

όπου, παρά την πρωτοφανή αστυνομική καταστολή, πάνω από 25.000 διαδηλωτές ξεκίνησαν από την παραγκούπολη της Αλεξάντρια που μαστιγείται από τη φτώχεια και το AIDS και κατέληξαν στο πιο πλούσιο προάστειο του Στάντον, όπου γινόταν η Σύνοδος. Η διαδήλωση του Σαββάτου ήταν η μεγαλύτερη αντικυβερνητική διαδήλωση στη Ν. Αφρική από το 1994.

Η παρουσία αυτού του κινήματος είναι η μεγάλη διαφορά με τη Σύνοδο του Ρίο. Τότε οι ηγέτες του κόσμου μπορούσαν να γράφουν στα παλιά τους τα παπούτσια τις ανάγκες μας, σήμερα έχουμε τη δύναμη όχι μόνο να τους κάνουμε να μας ακούσουν αλλά και να τους σταματήσουμε.

Αυτό το βιβλίο μπορείτε να το βρείτε στο Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο

τιμή: 4,50 ευρώ

Ντάνκαν Χάλας

πηγή έμπνευσης για τις επαναστατικές παραδόσεις

Ο Ντάνκαν Χάλας που πέθανε στις 19 Σεπτέμβρη ήταν μια από τις εξέχουσες φυσιογνωμίες του βρετανικού τροτσκισμού. Αντιπροσώπευε τη σύνθεση των καλύτερων παραδόσεων του εργατικού κινήματος στη Βρετανία με την επαναστατική μαρξιστική κληρονομιά. Σαν στέλεχος του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος, έπαιξε κρίσιμο ρόλο στη μετάδοση αυτής της κληρονομιάς στις νέες γενιές των αγωνιστών που γέννησαν τα κινήματα των 35 τελευταίων χρόνων.

Ο Ντάνκαν έγινε επαναστάτης σοσιαλιστής στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πόλεμου. Ήταν ένας από τους εκατοντάδες αγωνιστές του εργατικού κινήματος που εκείνα τα χρόνια προσανατολίστηκαν στη σημαντικότερη μέχρι τότε τροτσκιστική οργάνωση, τη Διεθνιστική Εργατική Ένωση (WIL). Η WIL κέρδισε μια σημαντική επιρροή με τις καμπάνιες για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των εργαζόμενων σε μια εποχή που ακόμα και το Κομμουνιστικό Κόμμα απέικε από τους αγώνες για να μη δημιουργήσει προβλήματα στην πολεμική προσπάθεια. Ο ίδιος ο Ντάνκαν απέκτησε τις πρώτες αγωνιστικές εμπειρίες του στο κίνημα των φαντάρων του βρετανικού στρατού στη Μ. Ανατολή.

Μετά τον πόλεμο ο Ντάνκαν επέστρεψε στο Μάντσεστερ και έπιασε δουλειά σε ένα εργοστάσιο. Μόλις παραπάνω από 20 χρόνων και αυτό που τον χαρακτήριζε ήταν η ευφυΐα και η απίστευτη ευρυμάθεια. Θυμάμαι τον Τόνι Κλιφ να περιγράφει πως -στα πρώτα χρόνια που συμμετείχε στο βρετανικό τροτσκιστικό κίνημα- είχε εντυπωσιαστεί από τα ταλέντα του Ντάνκαν. "Σκεφτόμουν ότι ο Ντον -έτσι τον φωνάζαμε τότε- ήταν ένας άλλος Τρότσκι" θυμόταν ο Κλιφ.

Ο Ντάνκαν ήταν ένας από τα λίγα μέλη του βρετανικού τροτσκιστικού κινήματος που τάχθηκαν με τον Κλιφ όταν αυτός πρωτοδιατύπωσε το 1947-48 τη θεωρία του γραφειοκρατικού κρατικού καπιταλισμού. Συνέβαλε στην ίδρυση της ομάδας του Socialist Review το 1951, της απαρχής της Διεθνούς Σοσιαλιστικής Τάσης. Στη διάρκεια του οικονομικού "μπουμ" της δεκαετίας του '50 και του '60 αποτραβήχτηκε από την ομάδα, αν και παρέμεινε πολιτικά ενεργός κύρια σαν ακτιβιστής στο συνδικάτο των δασκάλων. Την αποφασιστική χρονιά του 1968 επέστρεψε στην ομάδα.

Η έκρηξη του φοιτητικού κινήματος είχε ωθήσει εκατοντάδες νεαρούς ακτιβιστές στις γραμμές των Διεθνών Σοσιαλιστών όπως ονομαζόμασταν τότε. Τότε μαίνονταν οι αντιπαράθεσις γύρω από το ζήτημα του κόμματος. Επρεπε να υιοθετήσουμε τον δημοκρατικό συγκεντρωτισμό, όπως υποστήριζε ο Κλιφ, ή ο λενινισμός ήταν υπεύθυνος για τα εγκλήματα του σταλινισμού; Ο Ντάνκαν, εμφανιζόμενος "από το πουθενά", κουβαλώντας το κύρος ενός πεπειραμένου τροτσκιστή και επιδεικνύοντας το θαυμάσιο ταλέντο του να επιχειρηματολογεί, έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στο κέρδιμα της οργάνωσης στην ιδέα ότι ο αυθεντικός λενινισμός βρίσκεται στον αντίποδα του σταλινισμού.

Από και μετά ο Ντάνκαν συμμετείχε στην ηγεσία των Διεθνών Σοσιαλιστών και του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος (SWP)

μέχρι το 1995 όταν αποσύρθηκε για λόγους υγείας. Μέσα από δραστηριότητες που ανέπτυξε αυτό το διάστημα -εκδότης του περιοδικού International Socialism, συγγραφέας δυο βιβλίων "Ο Μαρξισμός του Τρότσκι" και "Κομιντέρν -Η Τρίτη Διεθνής" και άπειρων άρθρων, και πάνω απ' όλα σαν θαυμάσιος ομιλητής- ο Ντάνκαν έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στη διαμόρφωση εκατοντάδων νέων μελών σε πεισμένους επαναστάτες μαρξιστές. Οι περιοδείες του σε πολλά μέρη του κόσμου για να κάνει ομιλίες, στη δεκαετία του '70 και του '80, βοήθησαν στη διαμόρφωση της Διεθνούς Σοσιαλιστικής Τάσης στα πρώτα της χρόνια.

Ο Ντάνκαν ήταν βαθιά δεμένος με την τροτσκιστική και γενικότερα την μαρξιστική παράδοση. Αλλά ήταν επίσης και ένας άνθρωπος με πολύ ευρεία κουλτούρα. Ενας ακόρταγος αναγνώστης, ήταν ιδιαίτερα ενημερωμένος γύρω από την ιστορία, την αρχαιολογία και την ανθρωπολογία. Ενας ιστορικός υλιστής με την κυριολεκτική σημασία του όρου. Θυμάμαι ένα μαγικό απόγευμα στο Δουβλίνο καμιά δεκαριά χρόνια πριν. Ο Ντάνκαν και εγώ ήταν να μιλήσουμε σε μια εκδήλωση της αδελφής οργάνωσης στην Ιρλανδία. Καθώς περιμέναμε να ξεκινήσει η εκδήλωση, έμεινα μαγεμένος ακούγοντας τον Ντάνκαν να μιλάει για την καταγωγή της ταξικής κοινωνίας.

Ο Ντάνκαν ήταν μαρξιστής και διεθνιστής. Αλλά είχε και κάτι ιδιαίτερα "αγγλικό" απάνω του. Ήταν περήφανος για την εργατική καταγωγή του από το Μάντσεστερ, κάτι που το φανέρωνε η θαυμάσια ομιλία του. Είχε μελετήσει την αγγλική ιστορική παράδοση -ιδιαίτερα το έργο του Γίβωνα και του Μακόλεϊ- και αυτό επηρέασε τον τρόπο που μιλούσε και έγραφε. Ο Ντάνκαν δεν είχε καμιά σχέση με τον αφηρημένο και δυσνόητο λόγο του ακαδημαϊκού μαρξισμού. Έγραφε σε απλά αγγλικά με σφικτοδεμένες, νευρώδεις προτάσεις.

Ο Ντάνκαν, όπως και ο Κλιφ, περιφρονούσε τις αερολογίες και την ξιπασιά. Ολόκληρο το διανοητικό του στυλ χαρακτηριζόταν από ένα είδος καυστικού ρεαλισμού -μια επιμονή στην περιγραφή των γεγονότων χωρίς φτιασιδώματα και στην αντιμετώπιση των συνεπειών τους. Ήταν κάτι ιδιαίτερα βοηθητικό στην αντιμετώπιση των στροφών που έπαιρνε η ταξική πάλη στη Βρετανία στις τρεις προηγούμενες δεκαετίες. Θυμάμαι ιδιαίτερα πως ο Ντάνκαν βοήθησε με την πεισματάρικη καθαρότητα της σκέψης του τις συζητήσεις στην Κεντρική Επιτροπή του SWP στη βασανιστική πορεία της μεγάλης απεργίας των ανθρακωρύχων το 1984-85.

Επίσης ο Ντάνκαν ήταν ιδιαίτερα αγαπητός. Παρόλα τα χαρίσματα και την εμπειρία του, ήταν ένας μετριόφρων άνθρωπος που έτεινε να υποτιμά τον εαυτό του. Θυμάμαι ότι σε ένα ταξίδι στην Νότια Αφρική το 1990, λίγους μήνες μετά μια περιοδεία του Ντάνκαν, εντυπωσιάστηκα με τον ενθουσιασμό με τον οποίο βετεράνοι ακτιβιστές στο Κέιπ Τάουν μιλούσαν για τον "κύριο Ντάνκαν" όπως μερικοί τον αποκαλούσαν. Τον Ντάνκαν Χάλας θα τον θρηνησουν επαναστάτες που δίδαξε σε όλο τον κόσμο.

Αλεξ Καλλίνικος

Επίκαιρος όσο ποτέ

ΝΤΑΝΚΑΝ ΧΑΛΑΣ

"Ο ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙ"

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ" σελ. 128 τιμή 5 ευρώ

Αν ο Μαρξισμός ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του λεγόμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού», κηρύχθηκε από τους πολέμιους του νεκρός, ο Μαρξισμός του Τρότσκι είχε θαφτεί ομόφωνα και από τη Δεξιά και από την επίσημη Αριστερά ήδη από το 1940.

Κι όμως, κανένας άλλος δεν έχει συμβάλει περισσότερο από τον Τρότσκι στην πάλη για να σταθούν όρθιες οι μαρξιστικές ιδέες της εργατικής επανάστασης. Γιατί ο Τρότσκι ήταν ο Μπολσεβίκος που τόλμησε να ορθώσει το ανάστημά του κόντρα στο σταλινισμό και με τον τρόπο αυτό έστησε τη γέφυρα για να μπορούν οι σημερινοί επαναστάτες να αναζητούν το νήμα με τη γνήσια παράδοση του Μάρξ και του Λένιν.

Αυτά δεν ήταν ένα στιγμιαίο επίτευγμα. Ήταν έργο ζωής αφιερωμένης στην εργατική επανάσταση. Ο Τρότσκι είχε ηγετικό ρόλο στην πρώτη Ρώσικη επανάσταση του 1905. Οργάνωσε την κατάληψη της εξουσίας από τα Σοβιέτ το 1917. Και μοιράστηκε με τον Λένιν την προσπάθεια να συγκροτήσουν την Τρίτη Διεθνή σαν την ενιαία οργάνωση του παγκόσμιου προλεταριάτου στο απόγειο της δράσης του, στο κύμα των επαναστάσεων 1917-1923.

Οι εμπειρίες, οι θεωρητικές διαμάχες, οι συζητήσεις στρατηγικής και τακτικής εκείνων των κορυφαίων επαναστατικών κινημάτων βρήκαν τη συμπύκνωσή τους σ' αυτό που ονομάζουμε Μαρξισμό του Τρότσκι. Μ' αυτό τον εξοπλισμό κατάφερε ο Τρότσκι όχι μόνο να αντέξει στη δεκαετία του '30 κόντρα στην παράλληλη άνοδο του φασισμού και του σταλινισμού, αλλά να αφήσει απαρτίμλλες αναλύσεις.

Το βιβλίο του Ντάνκαν Χάλας, που πέθανε στις 19 Σεπτεμβρίου 2002, συγκεντρώνεται σε τέσσερα ζητήματα από όλο τον πλούτο που μας άφησε ο Τρότσκι. Είναι μια δύσκολη επιλογή, γιατί έτσι χάνουμε ολόκληρους τομείς, όπως τη συμβολή του Τρότσκι στη μαρξιστική κριτική της Τέχνης και τα

στρατιωτικά κείμενα του Τρότσκι σαν ιδρυτή και ηγέτη του Κόκκινου Στρατού.

Παρόλα αυτά οι τέσσερις επιλογές του Ντάνκαν Χάλας καταφέρνουν να παρουσιάσουν την καρδιά του έργου του Τρότσκι: τη θεωρία της Διαρκούς Επανάστασης, την πολιτική του Ενιαίου Μετώπου, τη σχέση ανάμεσα στο επαναστατικό κόμμα και στην εργατική τάξη και βέβαια την ανάλυση του σταλινισμού.

Η θεωρία της Διαρκούς Επανάστασης κατάφερε να δώσει ενιαίο, συνεκτικό και αποτελεσματικό προσανατολισμό για τους αγωνιστές του Σοσιαλισμού μέσα σ' ένα κόσμο κατακερματισμένο σε ιμπεριαλιστικές μητροπόλεις και αποικίες, σε χώρες με διαφορετικά επίπεδα καπιταλιστικής ανάπτυξης.

Αποδείχτηκε το καλύτερο εργαλείο για να μην ξεκοβονται σε χωριστά στάδια η πάλη για τη Δημοκρατία, η αντιιμπεριαλιστική πάλη και η πάλη για το Σοσιαλισμό.

Η πολιτική του Ενιαίου Μετώπου ήταν η απάντηση σε έναν άλλο κατακερματισμό: της ίδιας της εργατικής τάξης. Η επιρροή των ρεφορμιστικών κομμάτων κρατούσε τότε, όπως και σήμερα, την πλειοψηφία της οργανωμένης εργατικής τάξης μακριά από τους αγώνες και από τις ιδέες της επαναστατικής αλλαγής της κοινωνίας. Ο Τρότσκι ξεκαθάρισε την τακτική της ενότητας στη δράση βοηθώντας τα καινούρια επαναστατικά κομμουνιστικά κόμματα να ξεφύγουν από τις παγίδες είτε της αυτο-απομόνωσης είτε της ουράς.

Αμα βλέπει κανείς σήμερα πώς το ΚΚΕ και ο ΣΥΝ έχουν κάνει εναλλάξ και τα δύο λάθη απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, καταλαβαίνει πόση αξία έχει η επαναστατική στρατηγική και τακτική του Τρότσκι.

Ευέλικτη τακτική, όμως, μπορεί να έχει μόνο ένα κόμμα που αναπτύσσει τη σωστή σχέση με την εργατική τάξη. Μανούβρες για λογαριασμό της τάξης δεν οδηγούνε πουθενά. Ο Τρότσκι πολέμησε κάθε τάση

υποκατάστασης των ίδιων των μαζών από κάποιες «φωτισμένες» ηγεσίες. Ο Ντάνκαν Χάλας μας ξεναγεί στην πορεία με την οποία ο Τρότσκι ξεκαθάρισε τη σχέση ανάμεσα στην επαναστατική πρωτοπορία και την τάξη που κάνει την επανάσταση.

Ο σταλινισμός ήταν η άρνηση αυτών των πραγμάτων. Γύρισε την εργατική τάξη πίσω στη θέση του αντικειμένου, που το εκμεταλλεύονται και το καταπιέζουν. Στο βιβλίο «Η Προδομένη Επανάσταση» ο Τρότσκι είχε να λύσει ξανά το πρόβλημα της εικόνας του κόσμου που είχε λύσει με τη «Διαρκή». Ήταν το σταλινικό καθεστώς σοσιαλιστικό; Υπήρχαν διαφορετικά καθήκοντα για τους μαχητές του σοσιαλισμού στην Ανατολή και στη Δύση;

Ο Τρότσκι είναι καταπέλτης στη χάραξη της διαχωριστικής γραμμής ανάμεσα στον Στάλιν και το σοσιαλισμό. Αλλά, όπως εξηγεί ο Ντάνκαν Χάλας, δεν κατέφερε να ολοκληρώσει την ανάλυσή του. Το καθήκον αυτό έμεινε να λυθεί από τους συνεχιστές της πάλης του. Χωρίς την κληρονομιά του Τρότσκι, όμως, θα ήταν αδύνατο να κάνουμε αυτή την προσπάθεια.

Διαβάστε το βιβλίο του Ντάνκαν Χάλας με προσοχή. Είναι ένα καθαρό παράθυρο σ' αυτή την ανεκτίμητη κληρονομιά.

Πάνος Γκαργκάνας

Δυο διαφορετικοί δρόμοι

ΣΠΥΡΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

"Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ"

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΛΙΒΑΝΗ" σελ. 540 τιμή 16,90 ευρώ

Το βιβλίο του Σπύρου Σακελλαρόπουλου "Η Ελλάδα στη Μεταπολίτευση" είναι μια σημαντική προσφορά στη μελέτη του φαινομένου ΠΑΣΟΚ. Ο συγγραφέας κάνει προσπάθεια να εξηγήσει ποιες ήταν οι αιτίες που οδήγησαν το ΠΑΣΟΚ να γίνει μέσα στην πορεία 1974-1981 το κόμμα που έκφρασε την πλειοψηφία των εργαζομένων, αγροτών και νεολαίας στην Ελλάδα φτάνοντας το 1981 με ποσοστό 48,5% να ανέβει στην κυβέρνηση. Εξηγεί ποιες ήταν οι πολιτικές επιλογές του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και ποιοι ήταν οι λόγοι για τους οποίους κατέληξε τελικά να είναι ένα κόμμα που εξυπηρετεί τους καπιταλιστές.

Μέσα σ' αυτή την πολύ καλά οργανωμένη αναζήτηση ο συγγραφέας εξαπολύει πολύ δυνατές πολεμικές εναντίον συγκεκριμένων απόψεων που κυριαρχούν για το ΠΑΣΟΚ. Απαντάει σε όσους θεωρούν το ΠΑΣΟΚ μικροαστικό κόμμα κάνοντας μια ταξική ανάλυση της Ελλάδας που δείχνει ότι η πλειοψηφία του πληθυσμού ανήκει στην εργατική τάξη. Εξηγεί πολιτικά ότι η μικροαστική τάξη δεν μπορεί να ηγεμονεύσει σε ένα μπλοκ προοδευτικών δυνάμεων και ούτε μπορεί να πάρει την εξουσία. Στους εκφραστές της άποψης περί "λαϊκιστικού" ΠΑΣΟΚ απαντάει ότι τα χαρακτηριστικά που καταλογίζουν ως λαϊκιστικά μπορεί κανείς να τα βρει σε κάθε είδους κόμμα, δεξιά ή αριστερά. Δεν είναι από μόνα τους ικανή εξήγηση γιατί το ΠΑΣΟΚ, τόσο μαζικά κατάφερε να είναι αυτό που ξεχώρισε.

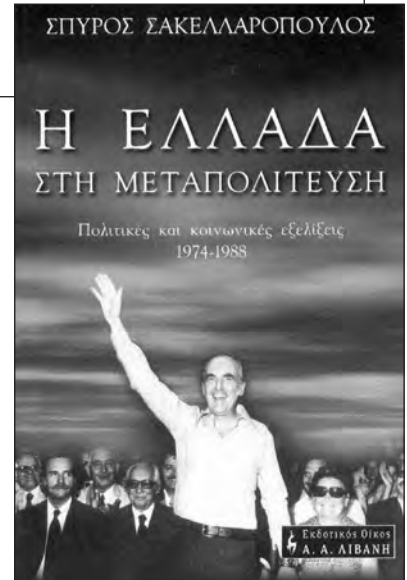
Όταν η αριστερά χρησιμοποιεί τέτοια επιχειρήματα, τονίζει ο Σακελλαρόπουλος, είναι γιατί θέλει να κρύψει τις δικές της ευθύνες που δεν κατάφερε η ίδια να πάρει την ηγεμονία σε εκείνη την περίοδο.

Φτάνοντας στην περίοδο εξουσίας του

ΠΑΣΟΚ, ο Σακελλαρόπουλος συνεχίζει την κριτική του σ' αυτούς που θεωρούν ότι το ΠΑΣΟΚ κατάφερε να συντηρηθεί λόγω πελατειακών σχέσεων και γιγαντισμού του κράτους. Δίνει ενδιαφέροντα στοιχεία, σύγκρισης με την Ευρώπη που καταρρίπτουν την εντύπωση του τεράστιου ελληνικού κράτους, των υποτιθέμενα υπεράριθμων δημόσιων υπαλλήλων κλπ. Ο Σακελλαρόπουλος εξηγεί ότι οι πελατειακές σχέσεις και η παραοικονομία είναι συστατικό στοιχείο του ίδιου του καπιταλισμού και όχι κάποιου είδους παρεκτροπή του.

Οι θεωρίες που προσπαθούν να εξηγήσουν την οικονομική κρίση και τις χαμηλές διεθνείς επιδόσεις της Ελλάδας με βάση τις υποχωρήσεις του ΠΑΣΟΚ έναντι των συνδικάτων και την υποδαύλιση της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής, καταρρίπτονται συντριπτικά από το συγγραφέα. Ο ίδιος εξηγεί ότι η κρίση ήταν μια δομική κρίση υπερσυσσώρευσης του παγκόσμιου καπιταλισμού κι όχι "ελληνικό φαινόμενο". Δίνει στοιχεία που αποδεικνύουν την πολύ υψηλή παραγωγικότητα των ελλήνων εργατών και το τεράστιο ποσοστό εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης στην Ελλάδα. Και αποκαλύπτει ακόμη ότι τα οικονομικά αδιέξοδα του ΠΑΣΟΚ εντάθηκαν καθώς ενώ έκανε κινήσεις ελάφρυνσης βαρών προς τη μεριά των εργαζόμενων, δεν έκανε αντίστοιχες κινήσεις φορολογίας και περιορισμού της δύναμης των αφεντικών.

Η εξήγηση της ανόδου του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία μπορεί να γίνει λεία ο Σακελλαρόπουλος, μόνο σαν αναγνώριση ότι το ΠΑΣΟΚ στάθηκε ανάμεσα στις δυνάμεις του μπλοκ της Αλλαγής (ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, ΚΚΕεσ), η δύναμη που κατάφερε να γίνει πιο αξιόπιστη πολιτικά, που κατάφερε να συνδεθεί πιο μαζικά

μέσα στη ριζοσπαστικοποίηση και τους εργατικούς αγώνες της μεταπολίτευσης. Δίνει παραδείγματα που το ΠΑΣΟΚ ξεπερνούσε "από τ' αριστερά" τα άλλα δύο κόμματα. Όπως η στάση του απέναντι στο κίνημα εργοστασιακού συνδικαλισμού, το οποίο η υπόλοιπη αριστερά υποτιμούσε. Η ακόμη η αντίθεσή του στην ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ, κάτι που δεν έκανε το ΚΚΕεσ. Και η άρνηση από το ΠΑΣΟΚ να αναπαράγει το σταλινικό μοντέλο, κάτι που το έκανε πιο ελκυστικό απέναντι στο ΚΚΕ.

Ο Σακελλαρόπουλος κάνει διπλή κριτική στην αριστερά. Την κατηγορεί ότι από τη μια δεν είχε εναλλακτική στρατηγική απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Διατηρούσε για τον εαυτό της την έκφραση της "πραγματικής αλλαγής", στήριζε τον ίδιο κοινοβουλευτικό δρόμο για την αλλαγή της κοινωνίας, πρότεινε τον εαυτό της σαν "καλύτερο ΠΑΣΟΚ". Από την άλλη την κατηγορεί ότι δεν κατάλαβε ποτέ την ιδιαίτερη σχέση που ανέπτυξε η εργατική τάξη της χώρας με το ΠΑΣΟΚ, φτάνοντας σε σημείο να υποτιμάει τον κόσμο που όλο και πιο μαζικά συσπείρωνε το ΠΑΣΟΚ, και τελικά χαρίζοντας του όλες αυτές τις μάζες ως

"μικροαστικά στρώματα". Απαντάει χωρίς περιστροφές: "Αν ένα κόμμα της αριστεράς είχε καταφέρει να είναι στη θέση του ΠΑΣΟΚ, η εξέλιξή του δε θα ήταν και πολύ διαφορετική".

Το βιβλίο του Σπύρου Σακελλαρόπουλου είναι ένα δυνατό αντίδοτο σε ολόκληρη αυτή τη φιλολογία και βιβλιογραφία που δεν καταλαβαίνει τίποτα από τη σχέση τάξης - κόμματος και προσπαθεί να βρει μεταφυσικές απαντήσεις στην "προσωπικότητα του Ανδρέα Παπανδρέου", στο λαϊκισμό που εκφράζει όλες τις τάξεις μαζί, τον εθνικισμό κλπ.

Ταυτόχρονα όμως ανοίγει και μια σειρά ζητήματα στα οποία ο συγγραφέας δεν δίνει τις κατάλληλες απαντήσεις. Στην προσπάθεια να κατατάξει το ΠΑΣΟΚ σε μια κατηγορία κόμματος, αντιπαράθεται σε όλες τις παραπάνω απόψεις και προσπαθεί να δώσει μια απάντηση ερευνώντας από τη μια την κοινωνική σύνθεση του ΠΑΣΟΚ και από την άλλη τις πολιτικές και ιδεολογικές διακηρύξεις του κόμματος. Φτάνει έτσι να θεωρεί το ΠΑΣΟΚ ένα εργατικό κόμμα, το οποίο όμως φτάνοντας στην εξουσία λόγω των ιδίων των περιορισμών του καπιταλιστικού κράτους, περιορίζει τα αιτήματά του, αλλάζει προσανατολισμό, υποκύπτει στις πιέσεις των καπιταλιστών και τελικά μεταμορφώνεται σε ένα αστικό κόμμα (ο συγγραφέας τοποθετεί αυτή την οριστική μετάλλαξη στο 1985).

Πώς θα εξηγήσουμε έτσι την πολιτική συμπεριφορά του ΠΑΣΟΚ πριν το 1981; Τα βήματα συμβιβασμού με τους καπιταλιστές άρχισαν πολύ πριν το '81. Ο Σακελλαρόπουλος τα αναφέρει αλλά δε δίνει εξηγήσεις. Μερικές φορές υποκύπτει σε τεχνικές εξηγήσεις (μεταφορά εξουσιών στην κοινοβουλευτική ομάδα από την κεντρική επιτροπή κλπ).

Η ρίζα του προβλήματος στην ανάλυση του Σακελλαρόπουλου είναι ότι κατανοεί τη διαφορά ανάμεσα στον κοινοβουλευτικό δρόμο για την αλλαγή της εξουσίας και στον μη κοινοβουλευτικό σαν μια διαφορά - κρίσιμη βέβαια - ανάμεσα σε συλλογικότητες που παλεύουν για τον ίδιο στόχο.

Οι δύο δρόμοι όμως καταλήγουν σε διαφορετικούς προορισμούς αναγκαστικά. Η κατάληψη της εξουσίας από την εργατική τάξη σημαίνει καταρχήν έλεγχο των μέσων παραγωγής, των εργοστασίων, των υπηρεσιών. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο από μια τάξη που έχει την αυτοπεποίθηση και την οργάνωση για να καταφέρει κάτι τέτοιο.

Τα κοινοβουλευτικά κόμματα δεν σπρώχνουν προς αυτή την κατεύθυνση. Το αντίθετο, προτιμάνε μια παθητική βάση που στηρίζει όσο γίνεται περισσότερες ελπίδες στις διαπραγματεύσεις της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας ή στον έλεγχο του κοινοβουλίου από το κόμμα. Θέλουν αγώνες μέχρι εκεί που επιβεβαιώνεται ότι εκφράζουν αυτή την τάξη αλλά όχι μέχρι εκεί που οι ίδιοι οι εργάτες βγάζουν συμπεράσματα για τις δυνάμεις τους.

Ο ρόλος που παίζουν τα κοινοβουλευτικά κόμματα στη συνείδηση του κόσμου λείπει τελείως από την ανάλυση του Σακελλαρόπουλου.

Από την ανάλυση του Σακελλαρόπουλου λείπει ο ορισμός του Λένιν για τα ρεφορμιστικά κόμματα, αστικά-εργατικά όπως τα ονόμαζε ο Λένιν. Η ανάλυση που εξηγεί πως τα κόμματα αυτά είναι αντιφατικά, η βάση τους είναι εργατική που χρησιμοποιεί τη συλλογικότητα του κόμματος με την ελπίδα ότι θα αλλάξει τη ζωή της και τον κόσμο. Η ηγεσία τους όμως είναι αστική και έχει στόχο να διαφυλάξει την ηγεμονία της και τα προνόμιά της. Εκφράζει άλλα, διαφορετικά συμφέροντα, όχι τα συμφέροντα των απο κάτω με διαστρεβλωμένο τρόπο.

Μη έχοντας αυτή την αντίφαση σαν χαρακτηριστικό του ΠΑΣΟΚ και των άλλων παρόμοιων κομμάτων αδυνατεί να κατανοήσει ότι το ΠΑΣΟΚ πριν το '81 και μετά το '81 είναι το ίδιο ΠΑΣΟΚ, όπως και ότι το ΠΑΣΟΚ πριν το '85 και μετά το '85 είναι επίσης το ίδιο ΠΑΣΟΚ. Σίγουρα η σχέση κόμματος και τάξης αλλάζει, μεταμορφώνεται και μπορεί να διαρραγεί τελείως αλλά δεν είναι το πέρασμα στην κυβέρνηση που προκαλεί αυτές τις αλλαγές.

Οι δύο έννοιες που χρησιμοποιεί ο Σακελλαρόπουλος για να περιγράψει τις δύο "μεταλλάξεις" που εντοπίζει στο ΠΑΣΟΚ είναι "αυτόνομη κυβερνώσα κατηγορία" για την περίοδο 81-85 και "αστικό κόμμα σοσιαλδημοκρατικής κατεύθυνσης για την περίοδο από το 85 και μετά. Είναι και οι δύο πολύ προβληματικές. Η αυτόνομη κυβερνώσα κατηγορία περιγράφει στην πραγματικότητα ρεφορμιστικά κόμματα που έρχονται στην εξουσία και επειδή κουβαλάνε μαζί τους την ορμή μιας εργατικής τάξης με αυτοπεποίθηση και πρόσφατη παράδοση αγώνων τρομάζουν την αστική τάξη όταν ειδικά αυτή βρίσκεται σε κρίση. Το αστικό κόμμα σοσιαλδημοκρατικής κατεύθυνσης περιγράφει τα ρεφορμιστικά κόμματα σε περίοδο πλήρους συμβιβασμού με την αστική τάξη. Ο συμβιβασμός της ηγεσίας τους όμως δε σημαίνει αναγκαστικά ότι χάνουν την εργατική τους βάση, ή ότι αυτή η βάση μπορεί να κινηθεί και να ξαναβάλει σε αμφισβήτηση τους συμβιβασμούς, γι' αυτό και από μόνος του ο χαρακτηρισμός αστικά είναι λανθασμένος.

Τα θέματα που ανοίγει ο Σπύρος Σακελλαρόπουλος είναι άκρως ενδιαφέροντα και πολύ επίκαιρα, αποτελώντας βάση για να εξηγήσουμε το σημερινό ΠΑΣΟΚ του Σημίτη. Τα στοιχεία του για την εργατική τάξη σε όλη την περίοδο 1974-1985 είναι εντυπωσιακά, πολύ χρήσιμα από μόνα τους σε οποιαδήποτε προσπάθεια ταξικής ανάλυσης της Ελλάδας. Για να δώσουμε απαντήσεις στα κρίσιμα ερωτηματικά για τις εναλλακτικές λύσεις απέναντι στους συμβιβασμούς των ρεφορμιστικών κομμάτων χρειαζόμαστε τη βοήθεια των κλασικών. Ο Λένιν και το "Τι να κάνουμε" αλλά και "Ο αριστερισμός" είναι ένα χρήσιμο ζεύγος βιβλίων αλλά και σε ένα δεύτερο επίπεδο "Η ιστορία και ταξική συνείδηση" του Λούκατς που συμπληρώνει το κενό του Σακελλαρόπουλου για τη συνείδηση που αναπαράγουν τα ρεφορμιστικά κόμματα και πώς αυτή μπορεί να αλλάξει.

Νίκος Λούντος

Αρρηκτοι δεσμοί

ΑΝΔΡΕΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ

"ΛΟΒΟΤΟΜΗ"

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΑΓΡΑ" σελ. 356 τιμή 13 ευρώ

Όσοι έχουν μπουκτίσει με το στελείωτο σήριαλ για την εξάρθρωση της 17Ν και τις επιτυχίες της ΕΛ.ΑΣ καλά θα κάνουν να διαβάσουν το τελευταίο αστυνομικό μυθιστόρημα του **Ανδρέα Αποστολίδη "Λοβοτομή"**. Η πλοκή δεν έχει σχέση με την τρομοκρατία, παρόλο που κυκλοφόρησε τον Ιούλη. Έχει να κάνει με το λεγόμενο "οργανωμένο έγκλημα" και τη διαπλοκή της αστυνομίας με αυτό.

Ο κεντρικός χαρακτήρας που γύρω του ξετυλίγεται η υπόθεση είναι ένας αστυνομικός, στέλεχος του τμήματος Εσωτερικών Υποθέσεων, ο Νίκος Καμπάνης. Ο ίδιος ο συγγραφέας αφιερώνει το βιβλίο σε έναν πραγματικό αστυνόμο Α'. Ο Καμπάνης μοιάζει με διαφημιστικό σποτ του "νέου αέρα" που υποτίθεται ότι έφερε ο Χρυσοχοϊδης στην αστυνομία. Μορφωμένος, χωρίς ρατσιστικά στερεότυπα περί εγκληματικότητας με "έναν ευχάριστο απόηχο από τα νεανικά του χρόνια όταν έβλεπε με συμπάθεια τον φοιτητικό αντιταρχισμό που περνούσε πλάι του". Τελικά αποδεικνύεται ότι είναι μια μικρή βιδίτσα σε έναν μηχανισμό που δεν αλλάζει με τίποτα.

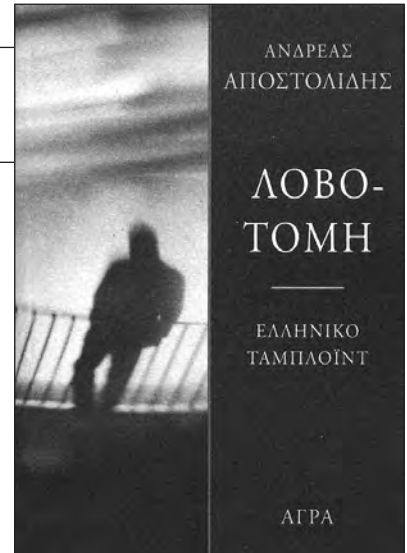
Η υπόθεση ξεκινάει με μια περίεργη κλοπή ιατρικών μηχανημάτων. Και όσο προχωράει ξετυλίγεται μπροστά μας το πανόραμα του "οργανωμένου εγκλήματος" της τελευταίας δεκαετίας, με αλλαγμένα βέβαια ονόματα και καταστάσεις. Ανώτεροι αξιωματικοί της αστυνομίας, ακροδεξιοί τραμπούκοι, πολιτικοί

και "υπερρεσιακοί παράγοντες", πράκτορες της ΕΥΠ, αρχιμαφιόζοι και ευυπόληπτοι επιχειρηματίες όλοι μαζί σε ένα αξεδιάλυτο κουβάρι.

Η σκηνή που όλοι μαζί, γιορτάζουν το "μιλένιουμ" σε ένα στριπτιζάδικο της παραλιακής, το "Λευκό Οίκο" είναι απολαυστική. "Βέβαια δεν έπιαναν ακόμα στο Λευκό Οικο κύκλους όπως του Μαυριδόγλου της Manr Oil, της Λαμπαδαρίου της αλυσίδας Vergina, του Ζαφειρίου της Intertrust ή του κορυφαίου κολ γκέρλ, της συγκλονιστικής Λύντας Λάβια. Υπήρχε όμως μια παρέα του Κοντογιάννη με άλλους μαγαζάτορες επιχειρηματίες, τον εκκεντρικό Βαζάκα της αλυσίδας φαστ-φουντ της Βουλιαγμένης και της Βάρκιζας... τον Μεθενίτη των πρατηρίων βενζίνης και τον εφοπλιστή Γιαλουράκη των τουριστικών θαλαμηγών'.

Το βιβλίο είναι γεμάτο από εύστοχες παρατηρήσεις όπως αυτή που έκανε ο Καμπάνης κάπου στην αρχή "Όμως εδώ και καιρό είχε διαπιστώσει ότι η μια εγκληματική πράξη έφερνε την επόμενη και το κύκλωμα του υποκόσμου συνδεόταν με δεκάδες νήματα με τη δράση της Αστυνομίας. Και όσο αυτή η δράση πλησίαζε το έγκλημα τόσο οι πράξεις βίας αντί να μετριάζονται αυξάνονταν. Και μαζί τους αυξάνονταν οι δαιμονολογίες, τα μέτρα κατά των αλλοδαπών και κάθε είδους παραλογισμοί".

Η υπόθεση που ξετυλίγεται στη βιβλίο είναι

περίπλοκη, ίσως υπερβολικά περίπλοκη, με δεκάδες πρόσωπα και καταστάσεις. Στην ουσία ο Αποστολίδης εδώ όπως και σε προηγούμενα βιβλία του, όπως Το Φάντασμα του Μετρό, προσπαθεί να σκιαγραφήσει το πανόραμα της ελληνικής κοινωνίας από τη μεταπολίτευση και μετά. Η οπτική είναι από πολλές πλευρές προβληματική. Η πορεία του είναι από το μαοϊκό χώρο στο ΠΑΣΟΚ και τον "εκσυγχρονισμό" που μάλλον τώρα τον έχει απογοητεύσει.

"Λοβοτομή -η μόνη λύση για όσους γνωρίζουν τη σκοτεινή πλευρά της Αθήνας" καταλήγει το σημείωμα στο οπισθόφυλο του βιβλίου. Εμείς έχουμε μια πολύ καλύτερη λύση για τη σαπίλα αυτού του συστήματος. Αλλά αυτό δεν πρέπει να μας εμποδίσει να διαβάσουμε ένα καλό αστυνομικό μυθιστόρημα.

Λεάνδρος Μπόλαρης

ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΟ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Αναξαγόρα 14Α, Ομόνοια τηλ. 010 5247584